

Rada Gminy Wadowice Górne

# Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne

Załącznik Nr I  
do Uchwały Nr XVIII/97/2000 Rady Gminy Wadowice Górne  
z dnia 15 grudnia 2000 r.

*I zmiana Studium*

*Uchwalona uchwałą Nr...../...../.....  
Rady Gminy w Wadowicach Górnych  
z dnia.....*

WADOWICE GÓRNE 2000

# **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne**

## **CZĘŚĆ I**

**zawierająca tekst:**

- **Uchwała**
- **Informacje wprowadzające**
- **Uwarunkowania realizacji celów rozwoju przestrzennego gminy**

**Opracowanie:**

Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie

35-064 Rzeszów, ul. Targowa 1

Oddział Zamiejscowy w Tarnobrzegu

39-400 Tarnobrzeg ul. 1-go Maja 4

**Główny projektant:**

mgr Władysław Gurdak - upr. urb. Nr 1094/90

Zespół autorski:

- mgr Jan Rakuś projektant prowadzący
- mgr inż. arch. Anna Wróblewska-Bryk projektant
- mgr inż. arch. Teresa Labuda projektant wartości kulturowych
- mgr inż. Aniela Grądziel projektant rolnictwa
- inż. Maria Mróz projektant komunikacji
- mgr inż. Jan Sadecki projektant wod-kan, gaz
- mgr inż. Janina Wiącek projektant elektroenergetyki i telekomunikacji
- Anna Matyka projektant ochrony środowiska przyrodniczego
- Jacek Morawski opracowanie komputerowe
- Anna Sycha opracowanie graficzne
- Stanisława Weryńska opracowanie graficzne
- Aldona Chmiel opracowanie graficzne

***I ZMIANA STUDIUM***

Zespół autorski:

mgr Władysław Gurdak	Wprowadzenie Powiązania funkcjonalno – przestrzenne gminy Cele i zadania rozwojowe Polityka realizacji przedsięwzięć publicznych
mgr Jan Rakuś	Projektant prowadzący
Anna Matyka	Wartości środowiska przyrodniczego
mgr Aniela Grądziel	Problematyka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej
mgr Paweł Paź	Opracowanie komputerowe
tech. Jolanta Kocoń	Opracowanie techniczne,

Spis treści:

UCHWAŁA .....	5
INFORMACJE WPROWADZAJĄCE .....	10
<b>1. UWAGI OGÓLNE.....</b>	<b>11</b>
<b>2. PODSTAWA PRAWNA I ZAKRES OPRACOWANIA.....</b>	<b>12</b>
<b>3. METODA I FORMA OPRACOWANIA.....</b>	<b>12</b>
<b>1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z USYTUOWANIA GMINY W OKREŚLONYM OBSZARZE ADMINISTRACYJNYM.....</b>	<b>14</b>
1.1. POŁOŻENIE GMINY W BEZPOŚREDNIM JEJ OTOCZENIU I REGIONIE.....	14
1.2. FUNKCJA GMINY.....	14
<b>2. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE.....</b>	<b>15</b>
2.1. STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	15
2.1.1. <i>Położenie geograficzne i morfologia terenu.....</i>	<i>15</i>
2.1.2. <i>Budowa geologiczna.....</i>	<i>15</i>
2.1.3. <i>Zasoby surowców mineralnych.....</i>	<i>16</i>
2.1.4. <i>Klimat.....</i>	<i>16</i>
2.1.5. <i>Środowisko wodne.....</i>	<i>17</i>
2.1.6. <i>Środowisko atmosferyczne.....</i>	<i>19</i>
2.1.7. <i>Gleby – stan zanieczyszczenia.....</i>	<i>20</i>
2.1.8. <i>Promieniowanie elektromagnetyczne.....</i>	<i>21</i>
2.1.9. <i>Klimat akustyczny.....</i>	<i>21</i>
2.1.10. <i>Lasy, świat zwierzęcy, system powiązań ekologicznych.....</i>	<i>22</i>
2.1.11. <i>Zasoby przyrody objęte ochroną prawną – formy ochrony przyrody.....</i>	<i>23</i>
2.1.12. <i>Ogólna ocena stanu środowiska.....</i>	<i>23</i>
2.2. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE.....	24
2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	25
2.3.1. <i>Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego.....</i>	<i>25</i>
2.3.2. <i>Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.....</i>	<i>25</i>
2.3.3. <i>Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych.....</i>	<i>25</i>
2.3.4. <i>Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska.....</i>	<i>25</i>
<b>3. UWARUNKOWANIA KULTUROWE.....</b>	<b>26</b>
3.1. ZARYS DZIEJÓW.....	26
3.2. ARCHEOLOGIA.....	26
3.3. OSADNICTWO I ZABYTKOWE UKŁADY KOMUNIKACYJNE.....	27
3.4. ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO.....	28
3.4.1. <i>Budownictwo.....</i>	<i>30</i>
3.5. ZESPOŁY REZYDENCJONALNE I FOLWARCZNE.....	30
3.6. CMENTARZE.....	31
3.7. MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ.....	32
3.8. KAPLICZKI, FIGURY I KRZYŻE PRZYDROŻNE.....	33
<b>4. UWARUNKOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....</b>	<b>36</b>
4.1. GOSPODARKA ROLNA.....	36
4.2. PRODUKCJA ROŚLINNA.....	37
4.3. PRODUKCJA ZWIERZĘCA.....	38
4.4. STRUKTURA AGRARNA.....	39
4.5. FORMY WŁADANIA ZIEMIĄ.....	40
4.6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	40
4.7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW.....	41
<b>5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....</b>	<b>42</b>
5.1. DEMOGRAFIA.....	42
5.1.1. <i>Liczba ludności, struktura płci, gęstość zaludnienia.....</i>	<i>42</i>
5.1.2. <i>Struktura wieku.....</i>	<i>43</i>
5.1.3. <i>Ruch naturalny ludności.....</i>	<i>44</i>
5.1.4. <i>Migracje.....</i>	<i>45</i>
5.1.5. <i>Zatrudnienie.....</i>	<i>45</i>

5.1.6. <i>Problemy bezrobocia</i> .....	46
5.1.7. <i>Uwarunkowania wynikające z zagadnień demograficznych</i> .....	46
5.2. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY.....	46
5.2.1. <i>Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania mieszkalnictwa</i> .....	48
5.3. STAN INFRASTRUKTURY SOCJALNEJ.....	48
5.3.1. <i>Oświata</i> .....	48
5.3.2. <i>Usługi kultury</i> .....	50
5.3.3. <i>Ochrona zdrowia i opieka społeczna</i> .....	51
5.3.4. <i>Usługi handlu, gastronomii i rzemiosła</i> .....	52
5.3.5. <i>Sport i rekreacja</i> .....	52
5.4. PODMIOTY GOSPODARCZE DZIAŁAJĄCE NA OBSZARZE GMINY.....	53
5.5. FINANSE GMINY.....	54
<b>6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z FUNKCJONOWANIA SYSTEMU TRANSPORTOWEGO.....</b>	<b>57</b>
6.1. KOMUNIKACJA DROGOWA.....	57
6.2. OBCIĄŻENIE RUCHEM ZEWNĘTRZNYM DROGI WOJEWÓDZKIEJ.....	60
6.3. OCENA FUNKCJONOWANIA UKŁADU DROGOWEGO.....	60
6.3.1. <i>Droga wojewódzka</i> .....	60
6.3.2. <i>Drogi powiatowe i gminne</i> .....	61
6.4. KOMUNIKACJA ZBIOROWA.....	61
6.5. KOMUNIKACJA INDYWIDUALNA.....	62
6.6. OBSŁUGA MOTORYZACYJNA.....	64
6.7. BEZPIECZEŃSTWO RUCHU DROGOWEGO.....	64
6.8. DROGI TRANSPORTU ROLNICZEGO.....	65
<b>7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYPOSAŻENIA I OBSŁUGI UZBROJENIA TECHNICZNEGO.....</b>	<b>66</b>
7.1. ELEKTROENERGETYKA.....	66
7.2. TELEKOMUNIKACJA.....	68
7.3. ZAOPATRZENIE W GAZ.....	71
7.4. ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	72
7.5. GOSPODARKA ŚCIEKOWA.....	74
7.5.1. <i>Stan istniejący gospodarki ściekowej na terenie gminy</i> .....	74
7.5.2. <i>Bilans ilości ścieków w gminie wg opracowania BOIK S.C. A i J. Naziemiec</i> .....	75
7.5.3. <i>Uwarunkowania rozwoju</i> .....	76
7.6. GOSPODARKA ODPADAMI.....	77
7.6.1. <i>Unieszkodliwianie odpadów</i> .....	78
7.6.2. <i>Organizacja i zarządzanie</i> .....	78
7.6.3. <i>Zasady polityki cenowej i taryfowej</i> .....	78
7.6.4. <i>Systemy gromadzenia odpadów</i> .....	79
7.6.5. <i>System wywozu odpadów</i> .....	79
7.7. REGULACJA STOSUNKÓW WODNYCH.....	79
7.7.1. <i>Uwarunkowania rozwoju</i> .....	82
<b>8. UWARUNKOWANIA I DIAGNOZA OBECNEGO STANU ZAINWESTOWANIA.....</b>	<b>84</b>
8.1. PODSTAWOWE FUNKCJE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY.....	84
8.2. STOPIEŃ OBSŁUGI LUDNOŚCI W POSZCZEGÓLNYCH MIEJSCOWOŚCIACH GMINY.....	85
8.3. BILANS TERENÓW.....	86
8.4. CHARAKTERYSTYKA UKŁADÓW OSADNICZYCH.....	86
8.4.1. <i>Tendencje w rozwoju układów osiedleńczych</i> .....	86
8.4.2. <i>Charakterystyka układów osiedleńczych poszczególnych jednostek osadniczych</i> .....	87
8.5. DIAGNOZA STRUKTURY OBECNEGO STANU ZAINWESTOWANIA.....	88
8.5.1. <i>Struktura funkcjonalno – przestrzenna</i> .....	88
8.5.2. <i>Stopecień obsługi ludności</i> .....	88
8.5.3. <i>Bilans terenów budownictwa mieszkaniowego</i> .....	88
8.5.4. <i>Sieć osadnicza</i> .....	90
8.5.5. <i>Rynek nieruchomości</i> .....	90

# UCHWAŁA

**UCHWAŁA NR XVIII/97/2000**  
**Rady Gminy Wadowice Górne z dnia 15 grudnia 2000 r.**

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne.

Na podstawie art. 6 ust.6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (jednolity tekst Dz. U. Nr 15 z 1999 r., poz. 139) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 13 z 1996 r., poz. 74 z późniejszymi zmianami) Rada Gminy Wadowice Górne postanawia co następuje:

§ 1

Uchwała Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne jako akt kierownictwa wewnętrznego określającego politykę przestrzenną gminy.

§ 2

Studium stanowić będzie instrument służący w przygotowaniu i podejmowaniu decyzji przez Zarząd Gminy w odniesieniu do lokalnych przedsięwzięć dla realizacji celów publicznych, działalności wymagającej ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenów na obszarach nie objętych planami miejscowymi, a także dokumentem, na podstawie którego następować będzie koordynacja działań związanych z zagospodarowaniem terenów na obszarze gminy.

§ 3

Integralną część uchwały stanowią:

Załącznik Nr I

zawierający część opisową polityki rozwoju i kierunków zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy.

Załącznik Nr II

zawierający część rysunkową:

plansza Nr 1. Kierunki i zasady polityki przestrzennej 1:10 000

plansza Nr 2. Kierunki i zasady polityki przestrzennej – infrastruktura techniczna 1:25 000

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.







# **INFORMACJE WPROWADZAJĄCE**

## 1. Uwagi ogólne

Studium, jak wynika bezpośrednio z przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, a pośrednio z innych ustaw związanych z planowaniem przestrzennym oraz regulacji prawnych dotyczących kompetencji samorządów, jest osią lokalnego systemu planowania. Stwierdzenie to opiera się na następujących przesłankach:

- Studium jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzonym dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki polityki przestrzennej prowadzonej przez samorząd. W odróżnieniu od strategii rozwoju społeczno - gospodarczego jest dokumentem z mocy ustawy obowiązkowo sporządzanym przez każdą gminę, podczas gdy decyzja o sporządzaniu strategii podejmowana jest dobrowolnie, przez zainteresowane gminy. Przedmiotem studium są dwojakiemu rodzaju treści:
  - treści związane ze stanem istniejącym, czyli diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju, dająca rozpoznanie obiektywnych okoliczności rozwoju zgodnie z wymaganiami art. 6 ust. 4 (UZP),
  - treści określające kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej, a więc podstawowe reguły działania w przestrzeni przyjęte przez samorząd, zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy.
- Potrzeba powiązania kierunków zagospodarowania przestrzennego z ogólnymi celami rozwoju gminy wymaga poszukiwania związków rozwoju przestrzennego z podstawami rozwoju społeczno - gospodarczego gminy, a zatem wymusza konieczność osadzenia rozwiązań przestrzennych w realiach społeczno - ekonomicznych.
- Do opracowanych planów miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planu miejscowego, studium powinno być najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji koordynacyjnych. Nie chodzi tu tylko o formalną spójność tych dokumentów, ale o racjonalną zgodność działań i konsekwencję w realizacji obranych kierunków rozwoju przestrzennego, ustalanych na etapie studium w oparciu o diagnozę uwarunkowań i sprecyzowane cele rozwoju gminy.
- Studium jest dokumentem, który zawiera m.in. bardzo szeroki zestaw informacji na temat środowiska gminy, jej społeczności i gospodarki. Władze gminy, chcąc opracować i przedstawić mieszkańcom koncepcję rozwoju przestrzennego gminy (bądź jej zmiany) muszą dysponować rzetelną bazą informacyjną uzasadniającą przyjęte rozwiązania. Temu służy część analityczna studium i zgromadzony zasób informacji, który po uporządkowaniu winien być systematycznie uaktualniany i wzbogacany, tak aby potem mógł być każdorazowo wykorzystywany nie tylko dla realizacji polityki przestrzennej, ale także dla promocji rozwoju gminy, sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych, oraz opracowania ofert ukierunkowanych na potencjalnych inwestorów. Część informacyjna studium jest zatem dobrą podstawą do budowy gminnego systemu informacji przestrzennej, który w procesie zarządzania gminą w warunkach gospodarki rynkowej okazuje się nieodzowny.

Reasumując: podstawowymi zadaniami studium są:

- Rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów, związanych z jej rozwojem,
- Sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego,
- Stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów,
- Promocja rozwoju gminy.

## 2. Podstawa prawna i zakres opracowania studium

- Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym art. 6 ust. 1 - 7 (tekst jednolity Dz.U. z 1999, Nr 15, poz. 139).
- Uchwała Nr VII/38/99 z dnia 30 marca 1999 r. Rady Gminy Wadowice Górne o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne.
- Zasięg opracowania „Studium” obejmuje teren o powierzchni 87 km<sup>2</sup> w aktualnych granicach administracyjnych gminy Wadowice Górne.

## 3. Metoda i forma opracowania

Metoda opracowania „Studium” wyłania się z założonego efektu końcowego. Istnieje szereg warunków, jakie muszą zostać spełnione, aby opracowane studium było dokumentem odpowiadającym wymaganiom ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, spełniało wymienione powyżej zadania a także odzwierciedlało specyfikę obszaru gminy.

Najważniejsze z tych warunków to:

- wola polityczna władz samorządowych do sporządzenia dokumentu ukazującego społeczeństwu koncepcję rozwoju przestrzennego gminy i sposoby jej realizacji - w tym źródła finansowania oraz warunki organizacyjne umożliwiające niezbędne działania,
- dostępny zasób informacji o gminie i jej zewnętrznym otoczeniu pozwalający na wiarygodne określenie uwarunkowań rozwoju,
- funkcjonowanie lokalnego systemu planowania rozwoju gminy umożliwiające przenoszenie treści studium do innych dokumentów planistycznych o charakterze operacyjnym (programy) i regulacyjnym (plany miejscowe).

Dla zapewnienia sprawnego przebiegu prac oraz uzyskania pożądaných efektów merytorycznych, niezbędnym było nawiązanie ścisłej współpracy zespołu autorskiego z przedstawicielami samorządu lokalnego, któremu na bieżąco prezentowano wyniki opracowania wg zakończonych faz.

Ocenie poddano:

- jakość bazy informacyjnej,
- kompleksowość występujących uwarunkowań,
- hierarchizacja występujących problemów przestrzennych,
- kierunki długofalowej polityki przestrzennej.

Ostateczny wynik prac projektowych zawarty jest w części:

- graficznej zawierającej rysunki:
  - plansza Nr 1. Diagnoza stanu istniejącego 1:10 000
  - plansza Nr 2. Diagnoza stanu istniejącego – infrastruktura techniczna 1:10 000
  - plansza Nr 3. Środowisko przyrodnicze 1:25 000
  - plansza Nr 4. Środowisko kulturowe 1:25 000
  - plansza Nr 5. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej 1:25 000
  - plansza Nr 6. Uwarunkowania struktury osadniczej 1:25 000
  - plansza Nr 7. Uwarunkowania przestrzenne 1:10 000
  - plansza Nr 8. Kierunki i zasady polityki przestrzennej 1:10 000
  - plansza Nr 9. Kierunki i zasady polityki przestrzennej – infrastruktura techniczna 1:25 000
- opisowej zawierającej charakterystykę stanu istniejącego, uwarunkowań rozwoju oraz polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

**UWARUNKOWANIA  
REALIZACJI CELÓW  
ROZWOJU  
PRZESTRZENNEGO  
GMINY**

## **1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z usytuowania gminy w określonym obszarze administracyjnym**

### **1.1. Położenie gminy w bezpośrednim jej otoczeniu i regionie**

Gmina Wadowice Górne położona jest w województwie podkarpackim, w zachodniej części powiatu mieleckiego. Zajmuje obszar o powierzchni 87 km<sup>2</sup> zamieszany przez 6 853 mieszkańców.

Na tle regionu podkarpackiego należy do gmin mniejszych, natomiast w skali kraju do gmin średniej wielkości.

### **1.2. Funkcja gminy**

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo, które jednak prowadzone jest z niską efektywnością i o kierunku nie wymagającym nakładów inwestycyjnych i pracochłonności, co nie daje korzyści w postaci opanowania zewnętrznych pozagminnych, wyspecjalizowanych rynków zbytu dla towarów produkcji roślinnej. Natomiast w produkcji zwierzęcej wobec znacznych zasobów paszowych oraz dotychczasowych tradycji, utrzymuje się chów bydła, trzody chlewnej i drobiu z czym związane jest funkcjonowanie na terenie gminy zakładu mięsnego, którego rynek zbytu rozciąga się poza granice powiatu mieleckiego i województwa podkarpackiego.

Na terenie gminy, w jej południowej części, w miejscowościach Jamy Wielkie i Izbiska znajduje się złożo ropy naftowej i gazu o powierzchni 13,7 km<sup>2</sup>. Jest to złożo w większości wyeksploatowane, jednakże w jego obrębie na terenie gminy znajdują się 2 odwierty mogące być ponownie wykorzystane do eksploatacji. Zasoby te jednakże nie posiadają dla gminy gospodarczego znaczenia. Ponadto na terenie gminy występują piaski, przydatne do produkcji materiałów budowlanych, jednakże wielkości tych zasobów nie stwarzają dużych możliwości rozwoju bazy materiałowo – budowlanej, a służą jedynie zaspakajaniu potrzeb lokalnych.

## 2. Uwarunkowania przyrodnicze

### 2.1. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

#### 2.1.1. Położenie geograficzne i morfologia terenu

Wg podziału fizyczno – geograficznego J. Kondrackiego (1978) cały obszar gminy położony jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej, oraz w zasięgu wydzielonego tu mezoregionu Doliny Wisły. Jednostki morfologiczno – fizjograficzne niższego rzędu to Terasa Środkowopolska obejmująca południowy i południowo – wschodni kraniec gminy oraz Terasa Bałtycka zajmująca przeważający obszar gminy (część środkowa i północna).

Terasa Środkowopolska – to listwa terasy z okresu zlodowacenia środkowopolskiego, znajdująca się na wysokości 185 – 180 m n.p.m., która w okresie kolejnego zlodowacenia bałtyckiego uległa silnej denudacji peryglacialnej. Obecnie jest wykształcona w postaci falistej równiny porożcinanej szerokimi dnami dolin.

Terasa Bałtycka – to rozległy obszar terasy Wisły z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Znajduje się na wysokości 180 m n.p.m. i jest wykształcony w postaci płaskiej równiny. Bezpośrednio do niej nawiązuje od północy powierzchnia holocenijskiej terasy nadzalewowej znajdującej się na wysokości od 170 m n.p.m. na skraju terasy bałtyckiej, gdzie się z nią pokrywa bez wyraźnej granicy do 180 m n.p.m. w górnych brzegach obu dolin.

Generalnie obszar gminy to teren równinny, płaski, opadający ku północy, wyniesiony na wysokość 162,5 – 184 m n.p.m., obniżony w części NE i W, nieco podwyższony w części S i SE. Nie wykazuje zróżnicowania morfologicznego, deniwelacja jest rzędu +/- 20 m, generalnie spadki terenu nie przekraczają 3%.

#### 2.1.2. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym gmina położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. Basen Zapadliska wypełniają utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe, które stanowią element tektonicznie niesfałdowany. W podłożu, wierceniami stwierdzono utwory starsze: prekambriu, kambriu, ordowiku, syluru, dewonu, triasu, jury i kredy o skomplikowanej budowie strukturalnej.

Występujące na obszarze gminy utwory najmłodsze to:

- utwory trzeciorzędowe – morskie osady miocenu leżą poziomo na nierównym podłożu, osiągając duże miąższości (300 – 700 m), wykształcone głównie w postaci łańcuchów serii krakowieckiej (sarmat);
- utwory czwartorzędowe – wyróżniane jako plejstocen i holocen zalegające w postaci licznych oderwanych płatów na utworach starszych. Poziomym stratygraficznym dla utworów plejstocenu są wyróżniane osady okresów zlodowacenia środkowo – polskiego reprezentowane przez osady aluwialne z eratykami oraz zlodowacenia bałtyckiego reprezentowane przez osady akumulacji rzecznej. Holocen jest okresem akumulacji eolicznej, tworzą się różne typy wydym piaszczystych, powstają terasy zalewowe z nagromadzeniami utworów piaszczysto – żwirowych, przechodzących, ku górze w mułki i gliny piaszczyste.

Typowy profil geologiczny utworów przypowierzchniowych obszaru gminy przedstawia się następująco: łańcuchy trzeciorzędowe występują średnio 10 – 15 m p.p.t., na łańcuchach zalegają utwory czwartorzędowe reprezentowane przez osady rzeczne i wodnolodowcowe wykształcone w spągu w postaci żwirów i piasków, a w stropie w postaci glin pylastych zwięzłych i łańcuchów pylastych, czasem z przewarstwieniami drobnych żwirów. Na łańcuchach i glinach

zalega lokalnie warstewka piasków drobnych i luźnych. Powierzchniową warstwę stanowi gleba piaszczysta, której miąższość wynosi 0,2 – 0,4 m.

Wykształcenie litologiczne utworów przypowierzchniowych. Najstarszymi utworami są trzeciorzędowe ility krakowieckie i mułowce z piaskami i żwirkami występujące w części SE gminy, odsłaniające się fragmentarycznie spod utworów czwartorzędowych. Osady plejstoceniowe wykształcone jako gliny zwałowe oraz piaski, żwiry i głązy lodowcowe pokrywają całą środkową i wschodnią część obszaru gminy, tzn. obszar na wschód o linii potoku Jamnica i południowy – wschód od rzeki Breń na odcinku od ujścia Jamnicy do granic gminy. Plejstoceniowe mady, mułki, piaski i żwiry rzeczne zalegają w formie nieregularnego płatu w części zachodniej u ujścia Jamnicy do rzeki Breń. Utwory holocenu to wydmy piaszczyste w okolicy wsi Piątkowiec (dobrze wysortowane różno- i drobnoziarniste piaski kwarcowe) oraz mułki, piaski i żwiry rzeczne, mady rzeczne występujące w korytach rzeki Breń i jej dopływów.

### 2.1.3. Zasoby surowców mineralnych

Na terenie gminy nie stwierdza się aktualnie występowania udokumentowanych zasobów surowców podstawowych. W południowej części gminy (Jamy – Izbiska) na początku lat dziewięćdziesiątych eksploatowano złożę ropy naftowej i gazu ziemnego. Obecnie Oddział Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu nie prowadzi na przedmiotowym terenie koncesjonowanej działalności wydobywczej ropy naftowej. Otwory wydobywcze i urządzenia towarzyszące zostały zlikwidowane, a obszar górniczy „Partynia” przestał funkcjonować. Istnieje zamiar jego częściowego reaktywowania (w drodze postępowania koncesyjnego) w odniesieniu do 2 otworów, dla których obowiązuje zachowanie stref ochronnych  $R = 50$  m. Dla otworów zlikwidowanych  $R_{\max} = 10$  m. Lokalizacja otworów przewidzianych do ewentualnej reaktywacji i otworów zlikwidowanych przedstawiona jest na załącznikach graficznych w skali 1:10 000 i 1:25 000.

W obszarze gminy nie stwierdza się występowania udokumentowanych w kategoriach bilansowych zasobów kopalin pospolitych. Jak wynika z rozpoznania dokonanego przez Przedsiębiorstwo Geologiczne (Kraków 1991) w ramach „Inwentaryzacji złóż kopalin stałych” z surowców mineralnych, przydatnych do produkcji materiałów budowlanych na obszarze gminy występują jedynie piaski. Ich obecność w formie odsłonień naturalnych lub sztucznych zaobserwowano na terenie wsi: Grzybów, Kosówka, Przebendów, Wierzchowiny, Wola Wadowska, Zabrze Wadowickie. Są to piaski kwarcowe, drobnoziarniste o barwie żółtej lub popielatej, nieznacznie zailone.

Na obszarze gminy nie ma żadnych zakładów zajmujących się wydobywaniem występujących tu piasków, są one eksploatowane sezonowo, „na dziko” przez prywatnych właścicieli na potrzeby lokalne co powoduje dewastację powierzchni w postaci dołów i skarp szczególnie na terenach zadrzewionych. Wg opinii Przedsiębiorstwa Geologicznego za obszar perspektywiczny dla eksploatacji piasku można uznać otoczenie odkrywki w Grzybowie, biorąc pod uwagę jej rozmiary, sytuację geologiczną i rozprzestrzenienie.

### 2.1.4. Klimat

Według Okołowicza obszar gminy pod względem klimatycznym znajduje się w rejonie kształtującym się pod wpływem gór i wyżyn. Jest to rejon wpływów fenowych, gdzie już nie sięga wpływ zimnych mas powietrza z sąsiednich wzniesień Pogórza, dzięki czemu jest znacznie cieplejszy.

Podstawowe wartości elementów klimatu na terenie gminy:

- średnia temperatura roku – 7,9°C,
- średnie ekstrema temperatury – -2,9°C, 13,5°C,
- średnia liczba dni z mrozem i przymrozkiem – 125 dni,

- średnia długość okresu wegetacyjnego – 224 dni,
- opady w ciągu roku – 627 mm.

Kierunki i prędkości wiatru określone na stacjach w Mielcu i Dąbrowie Tarnowskiej wskazują na dominujący zachodni kierunek wiatrów w półroczu letnim i południowy w półroczu zimowym.

### 2.1.5. Środowisko wodne

#### **Wody powierzchniowe**

Gmina Wadowice Górne położona jest w dorzeczu Wisły w granicach zlewni rzeki Breń. Rzeka Breń przepływa przez północno – zachodnią część gminy na odcinku ok. 4,3 km, wpada do Wisły już poza granicami gminy. Lewobrzeżny dopływ rzeki Breń to potok Rybnica (północno – zachodnia część gminy), prawobrzeżne dopływy to: Potok Zgórski łączący się z potokiem Jamnica w Wadowicach Dolnych przepływające przez środek obszaru gminy w kierunku S – N oraz potok Upust (w zachodniej części gminy znajduje się tylko jego ok. 1 km odcinek ujściowy). Dopływy Brnia zasilane są przez sieć drobnych bezimiennych cieków i rowów melioracyjnych. Wody płynące zajmują pow. ok. 30 ha. Wody stojące na terenie gminy to kompleks stawów w miejscowości Jamy o pow. ok. 50 ha.

#### **Jakość wód powierzchniowych**

Wody powierzchniowe płynące są dziś najbardziej zanieczyszczonym elementem środowiska w Polsce, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczenia.

Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe pochodzące ze spływów powierzchniowych wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej.

Sytuacja taka dotyczy terenu gminy Wadowice Górne, gdzie blisko 100% gospodarstw jest zwodociągowana przy braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Gospodarka ściekowa organizowana jest we własnym zakresie (szamba), co stwarza zagrożenie w wypadku nieprawidłowej ich eksploatacji.

Na terenie gminy, potencjalnym punktowym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są ścieki technologiczne w Zakładach Przetwórstwa Mięsnego w Wadowicach gromadzone po wstępnym podczyszczeniu w wybetonowanym zbiorniku i odpady poubojowe, w przypadku sytuacji niewłaściwego ich zagospodarowania (przepełnienie zbiornika, dłuższe przechowywanie odpadów). Obecnie ścieki z Zakładu są wywożone na oczyszczalnię w Tarnowie, a odpady poubojowe do Zakładu Utylizacyjnego „Utires” w miejscowości Przewrotne.

Z mocy ustawy o PIOŚ prowadzony jest monitoring jakości wód powierzchniowych. Monitoringiem regionalnym objęta jest rzeka Breń w czterech punktach pomiarowych, położonych poza terenem gminy Wadowice. Aktualnie dostępne są publikowane wyniki badań za rok 1997.

Wg klasyfikacji ogólnej rzeka Breń prowadzi wody pozaklasowe niemal na całej długości, jedynie ujściowy jej odcinek (2,0 km) sklasyfikowano w III klasie czystości. Wody rzeki dyskwalifikuje poziom zanieczyszczeń bakteriologicznych i fizyko – chemicznych (nie odpowiada normom). Wg wskaźników hydrobiologicznych rzeka Breń prowadzi wody w II klasie czystości.

O degradacji rzeki Breń decydują wskaźniki BZT<sub>5</sub> (łatwo utlenialne), CHZT-Cr (trudno utlenialne), fosforany, potas i azotany (składniki związków nawozowych), związki biogenne,

Miano Coli pochodzące ze ścieków komunalnych, przemysłowych, spływów powierzchniowych i opadów atmosferycznych.

Klasyfikacja rzeki Breń jako ponadnormatywnie zanieczyszczonej czyni jej wody nieprzydatnymi do wykorzystania dla celów gospodarczych i rekreacyjnych. Ponadto zanieczyszczone wody rzeki negatywnie oddziałują na stan czystości wód gruntowych w bezpośrednim jej sąsiedztwie w zależności od stanu wody w rzece oraz wahań zwierciadła wód podziemnych.

Aktualnie brak danych odnośnie stanu czystości dopływów Brnia przepływających przez teren gminy. Z uwagi na duży wpływ na czystość wód powierzchniowych zanieczyszczeń obszarowych należy przypuszczać, iż jakość tych wód nie przedstawia się zadowalająco.

### Wody podziemne

Na terenie gminy występują dwa poziomy wody gruntowej:

- związany z opadami na głębokości 0,0 – 2,0 m p.p.t.,
- związany z piaskami i żwirami rzecznyymi na głębokości 10 – 15 m p.p.t.

Obydwa poziomy występują w utworach czwartorzędowych. Większość terenów gminy (szczególnie część północna i centralna) charakteryzuje się stałym lub okresowym występowaniem wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu. Występujący na terenie gminy czwartorzędowy poziom wodonośny jest zasadniczym poziomem użytkowym w tym rejonie, posiada duże znaczenie dla zaspokojenia zapotrzebowania na wodę. Obejmuje on holocenijskie utwory piaszczyste i piaszczysto – żwirowe dolin i pradolin Wisły, Żabnicy i Brnia. Charakteryzuje się on korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi (miąższość osadów wodonośnych od 5 do 20 m), łatwością infiltracji wód od warstw wodonośnych oraz dużą powierzchnią terenów alimentacyjnych, przyczyniających się do utrzymania stale bogatych zasobów wodnych. Wody tu występujące charakteryzują się niewielkim stopniem mineralizacji, średnią twardością, odczyn kształtuje się w granicach 6 – 8 pH.

W holocenijskich formacjach wodonośnych w tym rejonie wydzielono Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych (LZWP) „Dunajec – Wisła – Żabnica – Breń” obejmujący swym zasięgiem północną i północno – zachodnią część gminy. Zasoby wód podziemnych tu występujące nie spełniały kryteriów do wydzielenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, niemniej zasoby zbiornika „Dunajec – Wisła – Żabnica – Breń” podlegają ochronie ze względu na duże znaczenie dla lokalnego zaopatrzenia w wodę. Zbiornik nie posiada izolującej pokrywy w stropie warstw wodonośnych, co stwarza możliwość skażenia wód.

#### Parametry dla całości LZWP „Dunajec – Wisła – Żabnica – Breń”:

Wiek utworów	Typ ośrodka	Powierzchnia zbiornika	Śr. głębokość ujęć [m]	Śr. wydajność eksploatacyjna [m <sup>3</sup> /h]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m <sup>3</sup> /d]
QD czwartorzędowe dolinne	porowy	ok. 580 km <sup>2</sup> (na terenie gminy ok. 40 km <sup>2</sup> )	10 - 20	3 - 60	ok. 20

W oparciu o zasoby zbiornika na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia w Wampierzowie i Jamach o zasobach udokumentowanych w kategorii „B” wynoszących odpowiednio 131 m<sup>3</sup>/h i 89,9 m<sup>3</sup>/h.

Ujęcia te posiadają strefy ochrony bezpośredniej dla poszczególnych studni (10 m). Dla ujęcia w Jamach została ustanowiona strefa ochrony pośredniej zewnętrznej na mocy decyzji Starosty Powiatu Mieleckiego OŚ-II-6210/41/99 z dnia 29.12.1999 r., obejmująca tereny zasilania zasobów ujęcia. Strefa ochrony pośredniej zewnętrznej ujęcia w Wampierzowie wynosi 100 m od zarysu strefy bezpośredniej studni, została ustanowiona decyzją Wojewody Tarnowskiego z dnia 23.12.1991 r. OS VI/3/6226/2737/91.

## Jakość wód podziemnych

Według kryteriów, których podstawą jest czas migracji wody z powierzchni terenu do warstwy wodonośnej, wody podziemne na obszarze regionu, w którym położona jest gmina Wadowice zostały zaklasyfikowane do grupy AB określającej wody zagrożone o czasie migracji zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do wód wynoszącym do 25 lat.

Badania jakości wód podziemnych wykonywane są w ramach monitoringu krajowego w punkcie pomiarowym Nr 84 w Jamach w obrębie zbiornika „Dunajec – Wisła – Żabnica – Breń”. Wyniki ostatnich przeprowadzonych badań w roku 1993 wskazują na wodę wysokiej jakości (klasa I b). Jednak wg PIOŚ na podstawie uzyskanych wyników z prowadzonych monitoringów lokalnych w latach późniejszych oraz badań studni publicznych przez WSSE stwierdza się iż największe zanieczyszczenia wód podziemnych występują m.in. (co dotyczy terenu gminy) na terenach rolniczych. Są one najczęściej zanieczyszczone bakteriologicznie, co jest wynikiem infiltracji ścieków z nieszczelnych szamb i gnojowników bezpośrednio do warstwy wodonośnej. Pojawia się również podwyższona zawartość związków azotu co świadczy o rozkładzie w niej substancji organicznych, może również wskazywać na przenikanie do wody substancji mineralnych używanych do nawożenia w rolnictwie.

Typowym zjawiskiem jest wzrost naturalnej zawartości żelaza i manganu na podłożu zbudowanym z młodych utworów czwartorzędowych. Przedostają się one do wód podziemnych z podłoża wskutek wymywania związków żelaza i manganu na drodze zmian kwasowości oraz potencjału oksydacyjno – redukcyjnego w środowisku hydrochemicznym.

Wymienione wyżej czynniki powodują obniżenie klasy czystości wód, co powoduje konieczność uzdatniania wód ujmowanych dla celów użytkowych z ujęć zlokalizowanych na terenie gminy.

### 2.1.6. Środowisko atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne ze względu na powszechność występowania, niezbędną obecność w procesach życiowych organizmów jest jednym z elementów środowiska decydującym o jakości życia człowieka i jego otoczenia. Wpływa na stopień czystości wód powierzchniowych, zakwaszenie gleb, zdrowotność lasów, zanieczyszczenie upraw. Stopień zanieczyszczenia powietrza związany jest z wielkością emisji wprowadzanych do atmosfery strumieni zanieczyszczeń pochodzących przede wszystkim ze źródeł antropogenicznych.

Gmina położona jest w rejonie o dość korzystnych warunkach aerosanitarnych. Niemniej na stan czystości powietrza w rejonie położenia gminy wpływ posiadają punktowe źródła emisji zanieczyszczeń przemysłowych i gospodarki komunalnej Tarnowa, Mielca, Połańca, Szczucina, aglomeracji krakowskiej i śląskiej. Lokalne źródła emisji to zakłady zaliczane do mogących pogorszyć stan środowiska (Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 14.07.1998 r.): Zakłady Przetwórstwa Mięsnego, Zakład Metalowy „Stalbig”, zakład produkcji rur PCV.

Ponadto wpływ na stan środowiska, zwłaszcza w skali lokalnej posiada emisja niekontrolowana z niepunktowych źródeł. Zalicza się do nich emisje z:

- sektora transportowego,
- sektora komunalnego – z małych kotłowni i palenisk domowych, gdzie podstawowym źródłem energii cieplnej jest spalanie węgla i koksu,
- rolnictwa (hodowla bydła, zabiegi agrotechniczne).

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. W związku z tym konieczne jest systematyczne kontrolowanie stanu czystości powietrza. Wyniki badań stanowią podstawę oceny stopnia narażenia zdrowia lub życia ludzi na zanieczyszczenia oraz oceny wpływu zanieczyszczeń na zmiany zachodzące w środowisku.

Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych prowadzą WSSE i WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmuje zanieczyszczenia podstawowe pochodzące z procesów spalania paliw: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu oraz zanieczyszczenia specyficzne pochodzące z procesów technologicznych.

Na terenie gminy nie zlokalizowano punktu pomiarowego. Najbliższe punkty pomiarowe znajdują się w Dąbrowie Tarnowskiej, Szczucinie, Mielcu. Jak wynika z badań (PIOŚ 1997), w żadnym z w/w punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń norm określonych stosownymi przepisami dla poszczególnych zanieczyszczeń. Określone wartości wahały się w granicach od 10 do 55% Da (średnioroczna dopuszczalna wartość). Jedynie w Dąbrowie Tarnowskiej stwierdzono przekroczenia Da fluoru w granicach 30%.

Reasumując należy stwierdzić, iż gmina ze względu na swoje położenie i brak przemysłu charakteryzuje się korzystnymi warunkami czystości powietrza. Ponadto na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się systematyczną poprawę w tym zakresie (ograniczenie emisji z zakładów uciążliwych).

Narastającym problemem staje się natomiast emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonach tras tranzytowych. Przez wschodni skraj gminy przebiega droga wojewódzka Nr 984 Mielec – Lisia Góra, o przeciętnym natężeniu ruchu (350 pojazdów /h w godzinach szczytu). Należy przypuszczać, iż w rejonie tej trasy może występować podwyższona emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych w miarę nasilania się ruchu, co może stanowić uciążliwość we wsi Piątkowiec położonej przy w/w drodze.

#### 2.1.7. Gleby – stan zanieczyszczenia

Użytki rolne występujące na terenie gminy zaliczane są do gleb III – VIz klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach IV oraz V. Niewielki procent stanowią gleby organiczne (szczególnie chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych). Są to gleby murszowo – mineralne i murszowate, występujące na terenie wsi: Wampierzów, Jamy, Izbiska, Piątkowiec, Grzybów, Kawęczyn.

Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszaniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami.

Na terenie gminy zjawiskiem negatywnym powodującym dewastację gleb, zmniejszanie areалу użytkowanego rolniczo jest niezorganizowana eksploatacja piasków. Wszelkie zmiany w składzie chemicznym oraz w odczynie i warunkach oksydacyjno – redukcyjnych gleby zmieniają jej właściwości biologiczne i ograniczają naturalną funkcję w biosferze. Do czynników degradowujących gleby należą:

- nadmierne ilości metali ciężkich: kadmu, miedzi, cynku, ołowiu, niklu,
- skażenie radioaktywne,
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu.

Występowanie tych zjawisk w glebach użytków rolnych stwarza zagrożenie dla człowieka poprzez przenikanie zanieczyszczeń do upraw. W celu uzyskania całości obrazu trwałych przekształceń i zmian zachodzących w glebie oraz stworzenia możliwości szybkiego reagowania na zachodzące nieprawidłowości realizowany jest monitoring gleb zajmujący się badaniem i oceną stanu biologicznie czynnej powierzchni ziemi.

Na podstawie ogólnopolskiego programu badań realizowanego w latach 1992-97 pod nadzorem merytorycznym IUNG w Puławach przez OSChR w Krakowie stwierdza się na terenie gminy:

- 45% użytków rolnych stanowią gleby bardzo kwaśne (do 4,5 pH), 30% gleby kwaśne (do 5,5 pH), pozostałe to gleby lekko kwaśne i obojętne,
- zawartość w glebach użytków rolnych metali ciężkich generalnie w stopniu „0” oznaczającym zawartość naturalną, jedynie podwyższone wartości w stopniu „I” kadmu i niklu stwierdza się w północnej części gminy,
- nie stwierdza się podwyższonych zawartości siarki siarczanowej (I stopień – zawartość niska).

Reasumując, użytki rolne obszaru gminy nadają się pod uprawy wszystkich roślin z wyjątkiem warzyw przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci, szczególnie w północnej części gminy na terenach zagrożenia powodziowego (podtapianie zanieczyszczonymi wodami). Wapnowania wymaga 79% użytków rolnych.

#### 2.1.8. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem magnetycznym. Przebiegające przez centralną część gminy z północy na południe dwutorowa linia najwyższych napięć 400 kV i 220 kV zlokalizowana jest z zachowaniem obszarów ograniczonego użytkowania, nie koliduje z zabudową mieszkalną.

#### 2.1.9. Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny wpływ posiadają:

- hałas przemysłowy,
- hałas komunikacyjny.

Uciążliwość spowodowana nadmierną emisją hałasu jest charakterystyczna głównie dla terenów zwartej zabudowy, dotyczy terenów mieszkalno – przemysłowych oraz przebiegu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu.

Gmina Wadowice Górne nie była przedmiotem badań natężenia hałasu. Na terenie gminy nie występują źródła hałasu przemysłowego mogące stanowić zagrożenie dla środowiska w zakresie klimatu akustycznego.

Poziom natężenia hałasu drogowego zależy jest od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów,
- rodzaju i jakości nawierzchni,
- ukształtowania terenu,
- zwartości zabudowy,
- natężenia ruchu.

Mając na uwadze w/w czynniki należy przypuszczać, iż uciążliwość związana z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego może jedynie pojawić się we wsi Piątkowiec położonej przy drodze Mielec – Lisia Góra o średnim natężeniu ruchu w miarę jego nasilania. W pozostałych wsiach gminy zagrożenie hałasem pochodzącym z ruchu pojazdów nie występuje.

### 2.1.10. Lasy, świat zwierzęcy, system powiązań ekologicznych

Szata roślinna pełni funkcje klimatyczne i biologiczne, wpływające na podniesienie ogólnych standardów ekologicznych i poprawę jakości życia oraz funkcje glebo- i wodochronne.

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy leśne,
- ekosystemy dolin Brnia, Upustu, Jamnicy, potoku Zgórskiego oraz sieci bezimiennych cieków w postaci zarośli łągowych,
- ekosystemy łąkowe – obszary użytków zielonych stanowiących bazę równowagi ekologicznej dla sąsiadujących łatwo wysuszających się obszarów występujących głównie w centralnej i południowo – wschodniej części gminy.

Las jest jednym z najważniejszych komponentów środowiska przyrodniczego. Znaczenie lasu wypływa z wielorakich jego funkcji, wśród których zazwyczaj wymienia się:

- funkcję ochronną polegającą na tym iż, las jest główną formacją roślinną oddziałującą dodatkowo na wiele elementów środowiska: klimat, stosunki wodne, skład chemiczny wody i powietrza. Lasy zabezpieczają przed takimi zjawiskami jak: wiatr, zmniejszają zanieczyszczenie powietrza, produkują tlen, chronią przed hałasem, przetrzymują wilgoć.
- funkcję produkcyjną, polegającą na dostarczaniu surowca drzewnego i innych dóbr, jak owoce leśne, grzyby itp.
- funkcję społeczną, polegającą na tym, że lasy są niezastąpionym terenem dla turystów i rekreacji. Są niezmiernie ważnym elementem krajobrazu i stanowią naturalne środowisko leśnych gatunków zwierząt.

Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 723 ha co stanowi 8,3% ogólnej powierzchni (GUS 1998). Występują w postaci dwóch izolowanych kompleksów leśnych w południowo – zachodniej i wschodniej części.

Powierzchnia lasów państwowych pozostających we władaniu Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska i Nadleśnictwa Tuszyna wynosi 662 ha, pozostałe lasy stanowią własność prywatną.

W lasach występujących na terenie gminy przeważa typ siedliskowy boru mieszanego świeżego stanowiąc 43% ogólnej powierzchni. Uzupełniają go bór świeży wilgotny i las mieszaný świeży. Drzewostany sosnowe przekraczają 90% składu gatunkowego, ponadto występuje dąb szypułkowy, brzoza i olcha.

Większy kompleks leśny (ponad 20 ha) znajdujący się na terenie wsi Grzybów, to lasy niepaństwowe o przewadze boru mieszanego, świeżego (70%). Drzewostan dębowo – sosnowy uzupełnia brzoza i olcha.

W obrębie kompleksów leśnych wydzielono lasy posiadające status lasów ochronnych. Za wodochronne zostały uznane oddziały leśne 166 – 168, stanowiące własność Skarbu Państwa będące w zarządzie PGL ZP Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, położone na terenie wsi Jamy o pow. 32,50 ha, z mocy Zarządzenia MOŚZNiL Nr 234 z dnia 29.11.1996 r. Z mocy Zarządzenia MOŚZNiL Nr 179 z dnia 13.12.1994 r. za lasy wodochronne i położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców uznano lasy o pow. 458,76 ha znajdujące się na terenie wsi Piątkowice i Grzybów, pozostające we władaniu Nadleśnictwa Tuszyna.

Lasy ochronne łącznie zajmują powierzchnię 491,26 ha, co stanowi 63% ogólnej powierzchni lasów w gminie. Pozostałe to lasy gospodarcze.

Kompleksy leśne terenu gminy charakteryzują się zadowalającą zdrowotnością. Wszystkie drzewostany położone są w I strefie zagrożeń przemysłowych (uszkodzenia słabe).

Ponadto na terenie gminy znajduje się skupisko starodrzewu w formie XIX wiecznego zabytkowego parku podworskiego w Jamach o pow. ok. 8,1 ha, w znacznym stopniu zdewastowanego. Znajdują się tu okazy buków i lip drobnolistnych z osobliwym zespołem zrosniętych długowiecznych lip. Park dotychczas nie jest objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Zbiorowiska szaty roślinnej sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne. Tereny otwarte tj. łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzyny łownej (zające, kuropatwy, bażanty).

#### 2.1.11. Zasoby przyrody objęte ochroną prawną – formy ochrony przyrody

Na terenie gminy ochronę prawną (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16.10.1991 r. Dz.U. Nr 114 poz. 492) zastosowano dla: obszarów położonych w południowo – zachodniej części gminy (tereny wsi Jamy Wielkie), które znalazły się w obrębie Jastrzębsko-Żdźarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz obszarów we wschodniej części gminy wchodzących w obręb Przecławskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (tereny wsi Wampierzów, częściowo Wadowice Górne, Piątkowiec, Grzybów, Przebendów, Kawęczyn). Łączna powierzchnia tych terenów wynosi ok. 3266 ha, co stanowi ok. 37% ogólnej powierzchni gminy. Obszary te ustanowiono Rozporządzeniem Nr 23/96 Wojewody Tarnowskiego z dnia 28 sierpnia 1996 r. w celu ochrony istniejących zasobów i walorów przyrodniczych oraz kulturowych tego regionu. Na terenie gminy obszary chronionego krajobrazu obejmują kompleks leśny w rejonie Wadowic o wysokich walorach przyrodniczych, gdzie występują gatunki roślin chronionych: konwalii majowej, wawrzynka, bluszczu pospolitego, kompleks leśny w zachodniej części gminy budowany przez zespół grądu oraz sosnowo – dębowego boru mieszanego. Interesującym obiektem krajobrazowym jest neogotycki kościół z 1913 r. w Wadowicach Górnych.

Ponadto ochronę prawną zastosowano przez utworzenie trzech pomników przyrody żywej – Rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego Nr 24/97 z dnia 7.05.1997 r. znajdujących się:

- w Wampierzowie – lipa drobnolistna (teren Szkoły Podstawowej) Nr 325 w rejestrze byłego województwa tarnowskiego,
- w Woli Wadowskiej – dąb szypułkowy (na gruncie prywatnym) Nr rej. 326,
- w Kosówce – dąb szypułkowy (na gruncie prywatnym) Nr rej. 327.

#### 2.1.12. Ogólna ocena stanu środowiska

PIOŚ dokonuje okresowo kompleksowej oceny stanu środowiska na terenach gmin. Wynikiem oceny jest klasyfikacja gmin ze względu na występowanie zagrożeń środowiskowych.

Kryteria oceny to:

- poziom zanieczyszczenia powietrza,
- poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- poziom zanieczyszczenia wód podziemnych,
- stopień degradacji i dewastacji gruntów,
- poziom zagrożenia hałasem,
- ilość zakładów uciążliwych z listy krajowej i wojewódzkiej.

W rejonie położenia gminy Wadowice Górne ocenę przeprowadziły w roku 1996 WIOŚ Tarnów, WIOŚ Rzeszów i WIOŚ Tarnobrzeg.

Gmina Wadowice Górne została zaliczona do gmin, na których terenie wyniki badań nie wskazują na występowanie ponadnormatywnych zanieczyszczeń i uciążliwości mimo iż obserwuje się antropogeniczne oddziaływania i może zachodzić lub zachodziło podejrzenie, że powodują zły stan środowiska.

## **2.2. Zagrożenia środowiskowe**

Gmina Wadowice Górne zalicza się do obszarów o warunkach środowiska w niewielkim stopniu przekształconych. W celu utrzymania takiego stanu, jak również uzyskania poprawy w pewnych elementach (środowisko wód płynących) należy zwrócić uwagę na występowanie zjawisk negatywnych pojawiających się na terenie gminy.

Do zagrożeń środowiskowych występujących na obszarze gminy zalicza się zagrożenia naturalne i antropogenne.

Zagrożenia naturalne wynikają z położenia gminy, budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych. Są to:

- zagrożenia powodziowe występujące w obrębie doliny Wisły, związane z zasięgiem występowania wód stuletnich Wisły powodujących podpiętrzenie wód na rzece Brń i Potoku Zgórskim, obejmujące północną, zachodnią i centralną część gminy, w tym miejscowości: Zabrze, Kosówka, Wampierzów, Kawęczyn, Wola Wadowska, Wadowice Dolne. Ponadto na niebezpieczeństwo powodzi narażone są nieobwałowane tereny wzdłuż potoku Kawęczyńsko – Wampierzowskiego do 4 km, wzdłuż rowu melioracyjnego Nr 42 do 2,6 km, i rowu melioracyjnego do ok. 1 km (Zarządzenie Starosty Powiatu Mieleckiego z dnia 10.10.1999 r. w sprawie określania nieobwałowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi),
- zagrożenia skażenia gleb i wód gruntowych posiadające bezpośredni związek z wystąpieniem powodzi i wylewami silnie zanieczyszczonych wód Wisły i Brnia,
- występowanie niekorzystnych warunków topoklimatu (niekorzystne warunki wilgotnościowe, zaleganie mgieł) na obszarach stałego lub okresowego występowania wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu, co w szczególności dotyczy dolin Brnia, Jamnicy, Potoku Zgórskiego.

Zagrożenia antropogenne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczone rzeki nie odpowiadające normom w zakresie parametrów głównie bakteriologicznych,
- brak gminnego wysypiska odpadów oraz brak zorganizowanej, systematycznej zbiórki odpadów komunalnych na terenie całej gminy, co prowadzi do zaśmiecania „dzikimi” wysypiskami negatywnie wpływającymi na całość środowiska przyrodniczego,
- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa na terenach wiejskich (całkowity brak zorganizowanej kanalizacji, przy 100% zwodociągowaniu, brak oczyszczalni ścieków) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych (odcieki z nieszczelnych i przepełnionych szamb) degradujących środowisko wodne,
- uciążliwość odorowa występująca okresowo w rejonie Zakładów Przetwórstwa Mięsnego w Wadowicach Górnych wynikająca z nieprawidłowości w czasowym przechowywaniu odpadów poubojowych i ścieków technologicznych,
- możliwość pojawienia się uciążliwości związanej z ruchem komunikacyjnym przy drodze wojewódzkiej Nr 984 w miejscowości Piątkowiec w miarę jego nasilania,
- zagrożenia pożarowe związane z lokalizacją nieczynnych otworów wiertniczych ropy naftowej w południowej części gminy, w promieniu 10 m oraz 50 m dla otworów przewidzianych do reaktywacji.

### **2.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego**

#### **2.3.1. Uwarunkowania ochronne wynikające z przepisów szczególnych i norm prawa lokalnego**

- Konieczność ochrony arealu gleb o wysokiej bonitacji (klasa III, IV), gleb pochodzenia organicznego, obszarów leśnych, w szczególności lasów ochronnych przed zmniejszaniem i zmianą użytkowania.
- Konieczność ochrony obszaru występowania zasobów kruszywa naturalnego (piasek) w Grzybowie uznanego za perspektywiczny dla ewentualnej eksploatacji.
- Konieczność wzmożonego nadzoru sanitarnego w granicach stref ochrony bezpośredniej studni oraz stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu, związanych z ochroną ujęć wody w Jamach i Wampierzowie w zasięgu stref ochrony pośredniej.
- Wymóg stosowania ograniczeń w zagospodarowaniu w obrębie Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych „Dunajec – Wisła – Żabnica – Breń”.
- Konieczność respektowania zasad zagospodarowania na obszarach i w otoczeniu obiektów przyrody prawnie chronionej.

#### **2.3.2. Uwarunkowania ochronne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych**

- Potrzeba ochrony dolin cieków Brnia, Jamnicy, Potoku Zgórskiego jako lokalnych korytarzy ekologicznych zapewniających stabilność układów i procesów przyrodniczych.
- Potrzeba ochrony lokalnych systemów biotycznych tj. terenów leśnych, ekosystemów łąkowych, zieleni śródpolnej, enklaw zieleni w terenach zabudowanych w celu zachowania lokalnego systemu powiązań ekologicznych.

#### **2.3.3. Uwarunkowania wynikające z zagrożeń naturalnych**

- Konieczność odpowiedniego przygotowania działań ratowniczych, zabezpieczeń ochronnych (podwyższenie wałów), ograniczeń w zainwestowaniu dla terenów zagrożonych powodzią.
- Stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych.

#### **2.3.4. Uwarunkowania wynikające z przeobrażeń środowiska**

- Potrzeba minimalizacji zanieczyszczania wód powierzchniowych i podziemnych.
- Uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w sposób zorganizowany.
- Potrzeba minimalizacji zagrożeń wynikających z braku zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych.
- Potrzeba eliminacji pojawiającej się okresowo uciążliwości zapachowej w rejonie Zakładów Przetwórstwa Mięsnego w Wadowicach Górnych.
- Stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu w promieniu 10 m od nieczynnych otworów wiertniczych ropy naftowej i w promieniu 50 m dla otworów przewidzianych do reaktywacji.

### 3. Uwarunkowania kulturowe

#### 3.1. Zarys dziejów

Obszar gminy Wadowice Górne w przeszłości pokryty był prawie w całości Puszczą Radomyską (stanowiącą część Puszczy Sandomierskiej), świadczą o tym m.in. zachowane nazwy miejscowości (Bór, Grzybów). Tereny te były bardzo słabo zaludnione ze względu na swą niedostępność – duże obszary bagien i mokradeł. Osadnictwo wczesno-średniowieczne występowało głównie w dolinach rzek: Brnia, Jamnicy i Zgórskiego Potoku. Prawdopodobnie doliną Zgórskiego Potoku i Brnia przebiegał szlak do Otałęży nad Wisłą.

Wieś Wadowice Górne sięga początków XIII w., mogła być posiadłością królewską założoną przez Władysława Łokietka lub któregoś z jego rycerzy. Król Władysław Jagiełło nadał je wraz z innymi ziemiami Janowi z Tarnowa. Prawdopodobnie pod koniec XIV i w XV w. powstały pozostałe wsie obecnej gminy. Tereny te wchodziły w skład tzw. ziemi sandomierskiej (później województwa). Około 1530 r. Stanisław Tarnowski ufundował parafię w Wadowicach Górnych. W okresie 1561-1585 kościół parafialny zamieniono na zbór protestancki. W 1528 r. Jan Gratus Tarnowski uposażył po raz drugi parafię oraz rektora szkoły.

W wyniku pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. obszar dzisiejszej gminy Wadowice Górne wszedł w skład monarchii austriackiej i utworzonego Królestwa Galicji i Lodomerii. Obecna gmina wchodziła w skład cyrkułu tarnowskiego. Po likwidacji cyrkułów obszar gminy znalazł się w powiecie zasowskim, a od 1867 r. w powiecie mieleckim.

Duże znaczenie dla tych terenów miało utworzenie Biblioteki im. Ossolińskich we Lwowie. W 1816 r. został podpisany statut fundacji zwanej Zakładem Narodowym im. Ossolińskich, na jej utrzymanie i uposażenie Józef Maksymilian Ossoliński przeznaczył dochody z dóbr położonych w rejonie Wadowic Górnych m.in. Grzybowa, Jam, Izbisk i Piątkowca. Zbiory zostały przeniesione do Lwowa w 1817 r. siedzibą kuratorów fundacji do 1939 r. był dwór Przybysz w Izbiskach. Dwór ten w okresie II wojny światowej stanowił bazę oddziałów AK, został zniszczony i rozebrany w 1955 r.

W 1831 i 1836 r. na ziemiach tych panowała epidemia cholery – z tego okresu pochodzi cmentarz choleryczny w Wadowicach Górnych i Jamach. W 1846 r. na obszar gminy został ogarnięty silnymi ruchami chłopskimi – niszczone dwory, zabijano panów.

W okresie autonomii (pod koniec XIX w.) przeprowadzono na obszarze gminy prace melioracyjne. W okresie I Rzeczypospolitej gmina Wadowice Górne należała do powiatu mieleckiego. W latach 30-tych miały tam miejsce liczne strajki o charakterze ekonomicznym, organizowane przez działaczy SL „Wici”.

W okresie II wojny światowej na terenie gminy działały struktury państwa podziemnego: oddziały AK, drużyny BCh., komórka KPP. Toczyły się zacięte walki, wysiedlano ludność, zniszczono szereg zabytków – w 1944 r. spłonął i został rozebrany kościół p.w. Św. Apolonii w Apolinarach (obecnie Wadowice Dolne) oraz kaplica cmentarna w Wadowicach Górnych. Po wyzwoleniu gmina Wadowice weszła w skład powiatu mieleckiego w woj. rzeszowskim. Po likwidacji powiatów i reformie administracyjnej w 1975 r. gmina znalazła się w granicach województwa tarnowskiego. Dopiero w 1999 r. w wyniku kolejnej reformy administracyjnej obszar gminy znalazł się w województwie podkarpackim, w powiecie mieleckim.

#### 3.2. Archeologia

Gmina Wadowice Górne położona jest w północno – zachodniej części województwa podkarpackiego, a pod względem geomorfologicznym obejmuje krawędź Doliny Dolnej Wisłoki i Płaskowyż Tarnowski. Różnice w wysokościach bezwzględnych wahają się od 161,4 do 179,3 m n.p.m. Występują tutaj gleby piaszczysto – gliniaste i mułowo - torfowe.

Sieć rzeczną stanowi rzeka Breń z głównymi dopływami: lewobrzeżnym potokiem Rybnica i prawobrzeżnymi Jamnica i Potok Zgórski. Uzupełnienia stanowią liczne bezimienne ciek i kanały melioracyjne. Pokrycie terenu to lasy, pola orne, łąki i tereny podmokłe.

Odkryte podczas badań archeologicznych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski stanowiska archeologiczne posiadają różną wartość poznawczą. Na niektórych z nich spotykany jest materiał wielofazowy kultur pochodzących z różnych okresów pradziejów. Analizując stan osadnictwa prehistorycznego i średniowiecznego na obszarze gminy należy zdawać sobie sprawę z odmiennych niż obecnie warunków naturalnych. Podstawowymi czynnikami warunkującymi życie społeczeństw prehistorycznych był klimat, gleby, rzeźba terenu oraz szata roślinna.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy Wadowice Górne, pochodzące z epoki kamienia do 8300 r. p.n.e. zarejestrowano w Wampierzowie - Cegielni st. 1. Okres neolitu (końcowej epoki kamienia) datowany 8300 - 4500 l. p.n.e. reprezentowany jest przez stanowisko archeologiczne Piątkowiec st. 2. Okres kultury trzcinięckiej reprezentowane jest przez stanowisko archeologiczne Piątkowiec 1, na tym samym stanowisku znajdują się zabytki archeologiczne pochodzące z okresu późnego średniowiecza.

Ponadto na obszarze gminy Wadowice Górne znajdują się cztery stanowiska pradziejowe o nieokreślonej bliżej chronologii. Należą do nich stanowiska: Kawęczyn st. 1, Kawęczyn st. 2, Piątkowiec st. 1 oraz niektóre znaleziska na stanowisku Wampierzów 1.

Nadmienić należy, że badania archeologiczne metodą tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski objęły jedynie wschodnią i północno zachodnią część gminy. Ich wyniki znajdują się w archiwum Służby Ochrony Zabytków w Tarnobrzegu. Środkowa część gminy nie została do tej pory objęta żadnymi badaniami archeologicznymi.

### **Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Wadowice Górne wg specyfikacji kulturowo - chronologicznej z podaniem numeru stanowiska w miejscowości i obszarem AZP.**

#### **EPOKA KAMIENIA – WCZESNA EPOKA BRĄZU**

1. Wampierzów st. 1, 97-69
2. Piątkowiec st. 2, 98-70

#### **KULTURA PRADZIEJOWA NIEOKREŚLONA**

1. Kawęczyn st. 1, 97-69
2. Kawęczyn st. 2, 97-69
3. Wampierzów st. 1, 97-69
4. Piątkowiec st. 1, 98-70

#### **KULTURA TRZCINIECKA**

1. Piątkowiec st. 1, 98-70

#### **PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE**

1. Piątkowiec st. 1, 98-70

### **3.3. Osadnictwo i zabytkowe układy komunikacyjne**

Proces rozwoju osadnictwa na terenie gminy Wadowice Górne możemy podzielić na dwa etapy: średniowieczny i nowożytny. Rozwój osadnictwa średniowiecznego na tym terenie niełatwo odtworzyć wobec nierównomierności i ubóstwa źródeł. Znamienne jest, że już w połowie XIV w. występują w wykazach świętopietrza w głębi Puszczy Radomyskiej na Płaskowyżu Zasowskim wsie parafialne: Zasów, Zdziarzec i Wadowice Górne. Wsie po roku 1320 zakładane były na tzw. prawie niemieckim (czynszowym). Nowe prawo wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpolową wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsca dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawianych polan leśnych wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej ziemię dzielono na sadyby

i ogrody. W ten sposób wieś otrzymała wygląd taki, jak w głównych zarysach zachował się do dnia dzisiejszego, np. w najstarszej miejscowości w gminie Wadowicach Górnych.

Drugi etap osadnictwa nowożytnego po 1536 r. miał inny charakter. W związku z rozwojem gospodarki folwarczno - pańszczyźnianej powstała tu pewna liczba osad, przy czym akcja osadnictwa odbywała się głównie kosztem likwidacji powierzchni lasów, a także objęła tereny bezleśne, łąkowe w dolinie Wisły i Wisłoki, dotychczas niezajęte o gorszej glebie, leżącej bezpośrednio nad brzegami rzek. Bardziej różnorodny był też charakter osad nowożytnych, obok wsi głównie większych o regularnej zabudowie i układzie gruntów występują osady o rozrzuconym, bezplanowym charakterze i chaotycznym kształcie; z reguły są to wsie małe, czasem wyrosłe kosztem starszych osiedli i stanowiące dzisiaj ich przysiółki. Okres kolonizacji nowożytnej kończy się umownie około 1660 r. tj. zakończeniem „potopu szwedzkiego”. W omawianym okresie na terenie gminy Wadowice Górne powstały następujące wsie: Wadowice Dolne, Wampierzów, Wola Wadowska, Izbiska, Jamy czy też Kawęczyn. Po I rozbiorze Polski tj. w 1772 roku obszar gminy znalazł się pod zaborem austriackim. W tym to okresie nastąpił kolejny okres kolonizacji dawnych królewskich ziem (dóbr kameralnych). Akcja ta prowadzona przez Marię Teresę i Józefa II Habsburga miała na celu zajęcie ziem leśnych pod uprawę roli i osadzenie na niej ludności niemieckiej. W końcu XVIII w. powstała kolonia niemiecka w Przebendowie licząca w 2 poł. XIX w. 30 domostw i 130 osadników niemieckich. Mimo uprzywilejowania osadników niemieckich akcja kolonizacyjna nie dała oczekiwanych wyników. Fala osadników rozplynęła się w masie polskiej. Skupienie ludności niemieckiej łatwo asymilowało się wobec ustawicznego napływu szybko rozradzających się chłopów polskich.

Utrzymywanie stosunków sąsiedzkich i potrzeby gospodarcze przyczyniły się do powstania dróg łądowych, łączących poszczególne osiedla ze sobą i z grodem książęcym. Z dróg tych korzystała zarówno administracja państwowa jak i kościelna. Duże znaczenie dla terenów objętych dzisiejsze gminy Wadowice Górne miał szlak biegnący doliną Wisłoki i łączący Sandomierz i Wiślicę z Węgrami; jak też lokalna sieć komunikacyjna wiążąca centralne części omawianego terenu z Puszcą Sandomierską i częściowo Rusią na wschodzie a Dąbrową Tarnowską i Tarnowem na zachodzie. Niezwykle ważnym był też szlak prowadzący doliną Zgórskiej Rzeki (ob. Potok Zgórski) i Brnia ze Zgórska do Otałęży i do przewozu na Wiśle w okolicy Mieszkowej (k. Ujścia i Glin Małych). Prowadził on do królewskich ziem zlokalizowanych wokół Połanica a zarazem łączył teren ob. gminy Wadowice Górne z ważnym traktem handlowym prowadzącym z Krakowa przez Połaniec, Osiek, Sandomierz na Ruś. Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje ich długotrwała niezmiennosc, ze względu na fakt, iż sieć osadnictwa zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie, należy przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi dróg w XVIII czy XIX stuleciu. Pewne zmiany zostały wprowadzone w sieci dróg publicznych w ciągu XVIII i XIX w., w związku z rozwojem poczty. Wyodrębniono wówczas osobną kategorię dróg pocztowych.

### **3.4. Architektura i budownictwo**

Zabytki sakralne reprezentowane są przez murowane kościoły parafialne w Wadowicach Górnych i Dolnych oraz drewniany kościół parafialny w Jamach.

#### **Kościół p.w. św. Anny w Wadowicach Górnych**

Wybudowany w stylu neogotyckim zaliczany jest do najokazalszych budowli sakralnych na tym terenie. Został wybudowany w 1913 r. według projektu architekta Teodora Talowskiego. Wzniesiony z cegły pełnej na zaprawie wapiennej, jednostronnie tynkowany (od wewnątrz). Założony na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy, z transeptem i krótkim prezbiterium zamkniętym trójbocznie, po bokach którego przybudówki zakrystyjne. Od

zachodu wieża z hełmem w kształcie ostrosłupa. Wnętrze nakryte sklepieniami gwiazdzistymi i krzyżowymi. Bogaty detal architektoniczny neogotycki i neoromański. Dachy nad kościołem siodłowe.

### **Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Franciszka z Asyżu w Wadowicach Dolnych**

Usytuowany jest w zachodniej części wsi przy drodze z Wadowic Górnych do Woli Wadowskiej i Szczucina.

a) *Kościół parafialny p.w. Św. Franciszka z Asyżu* wzniesiony został w 1911 r. w stylu neobarokowym. Zbudowany z cegły pełnej na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowany. Jest to obiekt trójnawowy, o układzie bazylikowym. Wnętrze nakryte sklepieniami kolebkowymi. Detal architektoniczny neobarokowy. Elewacja frontowa, zachodnia trójkondygnacyjna, zwieńczona trójkątnym szczytem. Dachy nad nawą główną prezbiterium i kruchtą siodłowe, nad nawami bocznymi-pulpitowe. Nad dachem nawy głównej sygnaturka zwieńczona „barokowym” hełmem.

#### *b) Dzwonnica przy kościele parafialnym*

Wzniesiona w 1911 r., z cegły, na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowana. Założona na rzucie kwadratu, na wysokiej podmurówce, dwukondygnacyjna. Kondygnacja parteru zawiera jedynie otwór drzwiowy. Kondygnacja piętra ażurowa, utworzona przez zdwojone arkady wsparte na filarach. Wewnątrz zawieszono dzwony. Pomiędzy arkadami zielone balustrady. Nakryta dachem brogowym, zwieńczonym krzyżem.

#### *c) Plebania*

Wzniesiona w latach 1905 –1910, murowana z cegły, obustronnie tynkowana. Założona na rzucie prostokąta, wolnostojąca, niepodpiwniczona z wysokim poddaszem użytkowym, w części przeznaczonym na strych a w części na mieszkania. Stopy nad parterem, schody wewnętrzne na poddasze oraz więźba dachowa drewniane. Dach siodłowy pokryty blachą ocynkowaną.

### **Kościół parafialny p.w. św. Augustyna w Jamach**

Powstanie kościoła filialnego w Jamach p.w. św. Augustyna nastąpiło za wolą ks. bpa tarnowskiego Leona Wałęgi w 1916 r.. W 1925 erygowano parafię wydzieloną z parafii Zgórsko i Radomyśl Wielki (Małec). W 1916 r. staraniem ks. Jana Pięty zakupiony został w Wadowicach Górnych XVII wieczny kościół drewniany, jednonawowy, konstrukcji zrębowej, szalowany, kryty blachą. Przy nawie z boku kaplica zamknięta trójbocznie, od frontu kruchta. Druga niewielka kruchta przebudowana w latach 60-tych XX w. We wnętrzu sklepienie kolebkowe pozorne o łuku spłaszczonym oraz stropy płaskie. Dachy siodłowe, nad nawą wieżyczka na sygnaturkę z barokowym hełmem.

Oprócz wzmiankowanych powyżej obiektów architektury sakralnej funkcjonował w *Apolinarach (ob. Wadowice Dolne) drewniany kościółek św. Apolonii*, będący niegdyś kaplicą dworską. Obiekt częściowo spłonął i został rozebrany jesienią 1944 r. Pod względem architektonicznym była to budowla konstrukcji zrębowej, wzniesiona na rzucie niewielkiego prostokąta, do którego przylegało od wschodu prezbiterium zamknięte trójbocznie. Od strony zachodniej dostawiono w XIX w. wieżę konstrukcji słupowej. Posiadała ona lekko pochylone, obite deskami ściany i nakryta była cebulastym ośmiobocznym hełmem. Niebo i prezbiterium pokrywał dach gontowy o wspólnej kalenicy, nad którym wznosiła się wieżyczka na sygnaturkę. Od południa przylegała do nawy kruchta, od północy zakrystia. Nawę oświetlały, zamknięte ostrołukowo okna, podobne znajdowało się w prezbiterium. Jednonawowe wnętrze nakrywał płaski sufit. W ołtarzu głównym w stylu prowincjonalnego baroku, znajdował się obraz św. Apolonii. W podobnym charakterze utrzymane były dwa ołtarze boczne. Mimo

rozpowszechnionej tradycji o średniowiecznej metryce budowli, obiekt nie posiadał proporcji charakterystycznych dla kościołów XV-wiecznych. Ostrołukowe okna nawy i prezbiterium o formach obcych architekturze drewnianej mogły pochodzić z okresu przebudowy dokonanej w 1867 r.

### 3.4.1. Budownictwo

W historycznej zabudowie ludowej na obszarze gminy zdecydowanie przeważają obiekty drewniane. Tych najstarszych pochodzących z końca XIX wieku zachowało się niewiele: są to domy Nr 5 i 45 w Izbiskach, Nr 59, 62 w Woli Wadowskiej. Przeważająca większość budynków zainteresowania konserwatorskiego pochodzi z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

W zabudowie wiejskiej na terenie gminy Wadowice Górne typowe rozwiązanie zagrody sprowadza się do założenia składającego się z trzech budynków: dom, stajnia z oborą i stodoła. W obiektach wchodzących w skład siedliska występuje głównie konstrukcja zrębowa, chociaż trafiają się sporadycznie stodoły o ścianach plecionych z wikliny. Podstawą konstrukcji stanowi podwalina zwęgłowana na obłap lub na nakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają w oczepu belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej. W wielu budynkach występuje zewnętrzny szalunek deskami w układzie pionowym. Na terenie gminy spotykamy zasadniczo dachy dwuspadowe. Nie spotyka się dachów czterospadowych czy naczółkowych. W wielu domach datowanych od pocz. XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, szalunek narożników, nadokienniki, ganki itp. Ten rodzaj budownictwa reprezentują przede wszystkim: domy Nr 104, 152 w Wadowicach Górnych i dom Nr 59 w Woli Wadowskiej.

### 3.5. Zespoły rezydencjonalne i folwarczne

Spośród szeregu zespołów dworsko-parkowych i folwarcznych istniejących na terenie gminy Wadowice Górne żaden nie przetrwał do dnia dzisiejszego. Przykładem barokowej architektury rezydencjonalnej był *dwór w Apolinarach (ob. Wadowice Dolne)*. Zbudowany w 1669 r. przez Zygmunta Tarłę, starostę pilzneńskiego, w dobrach posażnych jego żony Anny z Tarnowskich. Był budynkiem parterowym, murowanym o tynkowanych ścianach, wzniesionym na planie wydłużonego prostokąta. Jedenastoosiową elewację frontową ozdobił pośrodku gładkim przyczółkiem. Niski korpus dworu nakrywał łamany dach polski. Połącze dachu o jednakowym kącie pochylenia pokryte były gontem. W dolnej połaci znajdowały się dwie symetrycznie rozmieszczone lukarny, oświetlające pomieszczenia strychowe, a ponadto trzecia w górnej połaci, centralnie. W tej części dachu znajdowało się wyprowadzenie trzech kominów, z których dwa umieszczono na linii kalenicy. Na osi portyku znajdowało się wejście do sieni dworu, skąd prowadziły drzwi do przyległych izb. Niektóre wnętrza posiadały XVII-wieczne piece z herbami Tarłów, a jeden sufit był zdobiony dekoracją sztukatorską. W okresie międzywojennym dwór został częściowo przebudowany. W okresie działań wojennych w 1944 r. obiekt uległ całkowitemu zniszczeniu podczas walk frontowych.

Z 2 połowy XVIII wieku pochodził niezachowany dwór „Przybysz” w Izbiskach (obecnie w granicach wsi Jamy). Wchodząc w skład zgórskiego klucza folwarków związany był z początkami Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. We dworze Józef Maksymilian Ossoliński przechowywał zbiory ks. Hieronima Juszyńskiego oraz część własnych, pochodzących z zamku w Zgórsku, przed ich przewiezieniem do Lwowa w 1817 r. Zabudowa dworska posiadała układ typowy dla tego rodzaju obiektów. Droga dojazdowa prowadziła na obszerny dziedziniec zamknięty od strony południowej budynkiem dworu, od zachodu wozownią i stajnią, a od strony wschodniej szpalerem drzew. Budynek zwrócony fasadą na południe, założono na rzucie

prostokąta, z wystającymi przed ścianą południową ryzalitami oraz alkierzem. Zbudowany z drewna modrzewiowego, konstrukcji wieńcowej, na podmurówce z cegły, posiadał ściany tynkowane, a miejscami okładzinę z cegły. Zrąb ścian wzmocniano pionowo kołkami dębowymi na grubość trzech belek. Prócz trójosiowego ryzalitu związanego z facjatą, był to obiekt parterowy, niepodpiwniczony. Dwutraktowe wnętrze o amfiladowym symetrycznym układzie sal w obu traktach, charakteryzowało się przejrzystością i funkcjonalnością. Akcentem centralnym była wielka sień oparta o oś budynku, za nią w drugim już trakcie, znajdowały się pomieszczenia reprezentacyjne i mieszkalne. Drzwi z lewej strony sieni prowadziły do dużej sali, łączącej się z szeregiem mniejszych apartamentów, położonych we wschodnim skrzydle dworu. Do tej części dworu prowadziło również dojście drzwiami od strony parkowej. Analogiczny układ pomieszczeń oraz komunikację posiadało skrzydło zachodnie. W kilku salach znajdowały się skromne, klasycystyczne kominki oraz stare piece. Wnętrza pokryte płaskimi stropami i pobielone nie posiadały dekoracji. Nad sienią rozciągało się małe pięterko komunikujące się z parterem za pomocą wewnętrznej klatki schodowej. Prócz drzwi głównych wejściowych, umieszczonych na osi budynku, do wnętrza prowadziły drzwi znajdujące się w fasadach bocznych. Dłuższe elewacje dworu były dziewięcioosiowe, północne o nieregularnym rozmieszczeniu osi. Budynek nakrywał łamany dach polski z dymnikami, o nieznacznym zróżnicowaniu kąta pochylenia połaci dachowych. Alkierzyki oraz facjaty pokrywały dachy siodłowe. Pierwotne gontowe pokrycie dachowe nakrywała papa. Wyprowadzenie kominów znajdowało się w górnej połaci dachu, a dwóch w kalenicy. Od strony północnej dwór posiadał podcień wsparty na sześciu profilowanych słupach zamocowanych do oczepu mieczami i ozdobione dwułukami.

Plan dworu nawiązywał do schematu jaki wykształcił się w budownictwie dworskim XVIII wieku. Jego cechą charakterystyczną była osiowość i symetria przestrzegana nie tylko w układzie wnętrza, kompozycji elewacji lecz również i otoczenia. Podkreślenie to uzyskano w Przybyszu poprzez wystawienie trójosiowej facjaty w elewacji frontowej oraz piętrowego ryzalitu zwieńczonego trójkątnym szczytem z przeciwległej strony. Symetrię podkreślają również wydatnie eksponowane alkierze boczne. Architekturę dworu cechowała jednorodność koncepcji; zwarty układ budynku powstał według jednego z góry nakreślonego planu. Z budynkiem dworu związane było założenie ogrodowe. Park otaczający dwór Przybysz o charakterze krajobrazowego parku angielskiego pochodzi z przełomu XVIII/XIX w. W obręb parku o nieregularnym rozplanowaniu włączono sadzawkę. Główną pozostałością dawnego barokowego założenia był szpaler wysadzany bukami.

Dwór Przybysz w Izbiskach wraz z wozownią został rozebrany w 1955 r. powiększając tym samym rejestr zniszczonych budowli.

Ponadto na terenie gminy Wadowice Górne funkcjonowały niezachowane folwarki w Wadowicach Górnych, Wampierzowie, Woli Wadowskiej czy Kawęczynie.

### **3.6. Cmentarze**

Do nekropolii będących w zasięgu zainteresowania konserwatorskiego należą:

- dawny cmentarz choleryczny w Jamach Małych,
- cmentarz parafialny w Wadowicach Dolnych,
- cmentarz parafialny w Wadowicach Górnych,
- dawny cmentarz choleryczny w Wadowicach Górnych.

#### **Dawny cmentarz choleryczny w Jamach Małych**

Założony został w 1 połowie XIX w. Położony jest po północnej stronie szosy z Jam Wielkich do szosy mieleckiej w przysiółku o nazwie Zapole, na zachód od niewielkiego zespołu zabudowań, na terenie równinnym, otoczony z trzech stron polami ornymi, a od południa drogą asfaltową. Założony na planie trapezu opartego skośną stroną o szosę, oddzielonego od niej płytkim rowem. Wokół cmentarza niski, słabo czytelny nasyp. Wnętrze

zupełnie zniszczone z licznymi śladami po małych wyrobiskach, zarośnięte gęstym zespołem młodych robinii akacjowych i krzewów. Od szosy po lewej widoczny krzyż. Czytelność kwater i nagrobków zatarte.

### **Cmentarz parafialny w Wadowicach Dolnych**

Założony w końcu XIX w. Usytuowany przy polnej drodze, na pn. wsch. Od rozpoczynającego wieś przysiółka Podkościele, około 500 m na pn. wsch. od kościoła. Na terenie równinnym, od zachodu przylegającym do małego kompleksu lasu sosnowego, za którym jest składowisko buraków cukrowych z parterową zabudową. Od pn. i wsch. pola orne, od pd. droga gruntowa.

Założony na planie wydłużonego na osi pd. – pn. rombu, poszerzonego w części pd. - wsch. o niewielki prostokątny plac. Dostępny bramą z drogi od pd. – nieco na wsch. od osi części starszej. Na cmentarzu znajduje się kapliczka cmentarna. Kwatery wydzielone są alejkami. Roślinność reprezentowana jest przez dęby, brzozę brodawkowatą i sosnę pospolitą.

### **Cmentarz parafialny w Wadowicach Górnych**

Założony w I poł. XIX w. Położony pośrodku ulicowej zabudowy ciągu wsi Wadowice Górne i Dolne, po północnej stronie drogi do Mielca, ok. 100 m na północ od położonego za drogą kościoła parafialnego. Od południa i zachodu ograniczony drogami, od wschodu szpalerem lipowym, za którym występuje parterowa zagroda, od północy z zespołem parterowej zabudowy. Teren cmentarza jest nieco nachylony ku zachodowi. Na dominującym wzniesieniu usytuowana jest kaplica.

Cmentarz założony na planie nieregularnego wieloboku, nieco wydłużony na osi wschód – zachód. Otoczony ogrodzeniem metalowym z bramą główną od południa oraz bocznym wjazdem od zachodu. Od bramy głównej w  $\frac{3}{4}$  długości ku wschodowi znajduje się droga wejściowa ze szpalerem drzew od wschodu. Roślinność reprezentowana jest przez dęby i brzozy brodawkowate.

### **Dawny cmentarz choleryczny w Wadowicach Górnych**

Założony ok. 1800 roku, usytuowany jest na południe od środkowej części zabudowy ulicowej zespołu wsi Wadowice Górne i Dolne, po zachodniej stronie drogi gruntowej do Zgórska, ok. 300 m. na południe od kościoła parafialnego, za ostatnimi zabudowaniami wsi. Założony na planie trapezu opartego o drogę od wschodu i wydłużonego w narożniku pd. – zach. Otoczony niskim wałem o dominujących narożnikach północnych. Układ wewnętrzny zatarty, liczne małe wyrobiska i nasypy częściowo wypełnione śmieciami. Wnętrze gęsto zarośnięte samosiewami robinii akacjowej.

## **3.7. Miejsca pamięci narodowej**

Na obszarze gminy Wadowice Górne miało miejsce na przestrzeni dziejów wiele wydarzeń związanych z postępowymi ruchami społecznymi jak też i walkami o niepodległość. W miejscowości Izbiska w parku dworskim „Przybysz” znajduje się tablica pamięciowa poświęcona zamordowanym przez hitlerowców żołnierzom: pchr. Janusz Skrzypek ps. „Konrad”, Stanisław Zieliński i ppor. Stanisław Sołtys ps. „Wójt” - CC. W maju 1944 r. została spacyfikowana przez Gestapo znajdująca się w dworze „Przybysz” baza obwodu AK Mielec.

W miejscowości Wierzchowiny znajduje się pomnik wzniesiony w 1995 r. w hołdzie poległym w czasie II wojny światowej patriotom, synom tej ziemi; m.in. pochodzącego z Woli Wadowskiej gen. bryg. pilota Bolesława Feliksa Stachonia, komendanta bazy Royal Air Force w Bramcote w Wielkiej Brytanii, gdzie stacjonował 301 Dywizjon Bombowy „Ziemia Pomorska”, który zginął podczas bombardowania Bremy w 1941 r. oraz ks. kapelana WP Stanisława Sypera, pochodzącego z Wierzchowin, zamordowanego w Dachau, w 1942 roku.

### 3.8. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Wznoszenie przez mieszkańców wsi i miasteczek kapliczek, figur i krzyży przydrożnych jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym. Na obszarze gminy Wadowice Górne spotykamy różnorodne obiekty w tej grupie zabytków.

Do okazalszych i cenniejszych zabytków małej architektury sakralnej zaliczana jest kapliczka przy posesji 64 w Woli Wadowskiej, wybudowana w 1909 roku. Murowana z cegły, otynkowana. Założona na planie prostokąta, jednokondygnacyjna. Ściany ujęte w podziały ramowe. Elewacja frontowa zakończona trójkątnym, ramowym szczytem, z półkoliście zakończoną płyciną, mieszczącą krucyfiks. Dach dwuspadowy, pokryty blachą.

Przykładem drewnianej małej architektury sakralnej jest zachowana kapliczka w Wierzchowiskach przy rozjeździe do Izbisk i Jam. Wzniesiona w 1 ćw. XX w. Jest to obiekt drewniany, konstrukcji słupowej, oszalowany pionowo deskami, z wieżą od frontu nakrytą dachem brogowym i zakończonym cebulastą sterczyną. Nad nawą kapliczki dach siodłowy. Budynek wzniesiony na rzucie prostokąta z dwokondygnacyjną wieżą. Na wieży i na dachu dwa żelazne krzyże z początku XX w.

Innym przykładem małej architektury sakralnej jest kapliczka cmentarna w Wadowicach Dolnych. Wzniesiona w latach 30 – tych XX w., murowana, obustronnie tynkowana. Założona została na rzucie prostokąta z portykiem wspartym na czterech filarach w elewacji frontowej. Zwieńczona uskokowym szczytem z zdobionym dwoma półkoliście zakończonymi płycinami. Nakryta dachem siodłowym, który pokryty jest dachówką ceramiczną zakładkową.

W wyniku działań wojennych II wojny światowej spaliła się w 1944 r. drewniana kapliczka z 1857 r na starym cmentarzu w Wadowicach Górnych. Zbudowana była na rzucie trójbocznie zamkniętego prostokąta i miała od frontu podcienie wsparte na dwóch profilowanych słupach. Kapliczkę nakrywał gontowy dach siodłowy z sygnaturką.

Do niezwykle cennych obiektów omawianej grupy zabytków należy drewniana kapliczka słupowa z 1883 r. przy obejściu Nr 147 w Wadowicach Dolnych. Na słupie betonowym (dawniej drewnianym) o przekroju kwadratu ustawiono kapliczkę otwartą z trzech stron ostrołukowymi arkadami i nakrytą daszkiem siodłowym zakończonym krzyżykiem.

Osobną grupę stanowią figury kamienne. Na ogół mają kształt czworobocznego postumentu z gzymsiem i cokołem, osadzonego na kamiennych stopniach. Ten typ reprezentowany jest na terenie gminy przez pochodzącą z początku XX w. figurę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w Wadowicach Górnych. Figura usytuowana jest na rozjeździe dróg przed kościołem parafialnym. Ponadto na terenie gminy znajdują się figury

Chrystusa dźwigającego krzyż w Wierzchowinach, Kosówce czy Wadowicach Dolnych – Podkościelu oraz figura MB Niepokalanie Poczętej w Woli Wadowskiej

Ostatnią grupę stanowią krzyże przydrożne pochodzące od XIX w. do lat 30-tych XX w. Spotkać je możemy w Wierzchowiskach (obok drewnianej kapliczki opisanej powyżej), Wampierzowie oraz Izbiskach na terenie parku Przybysz oraz w centrum wsi. Krzyż do parku w Izbiskach przeniesiony został w 1937 r. przez Ledóchowskiego sprzed kościoła w Zgórsku.

Spotykane na terenie gminy Wadowice Górne kaplice, figury i krzyże przydrożne wzniesione przez miejscowych cieśli i murarzy, wykute przez ludowych lub na wpuł ludowych kamieniarzy, są najczęściej bardzo skromne i grubo, nieudolnie wykonane. Wyraźna ich jednak rodzinność oraz dodatnie funkcje w krajobrazie budzą żywe zainteresowanie tymi zabytkami i podkreślają ich znaczenie dla kultury regionu.

**WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW**

1. Kościół parafialny p.w. św. Anny w Wadowicach Górnych, Nr w rejestrze zabytków 307/A. Wpisu dokonano decyzją z 29.05.1987 r.
2. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Franciszka z Asyżu (kościół parafialny, dzwonnica), Nr w rejestrze zabytków 308/A. Wpisu dokonano decyzją z 29.05.1987 r.
3. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Augustyna w Jamach (kościół parafialny, dzwonnica), Nr w rejestrze zabytków 190/A. Wpisu dokonano decyzją z 27.11.1979 r.

**WYKAZ OBIEKTÓW W EWIDENCJI DÓBR KULTURY****IZBISKA**

1. Dom Nr 3, drewniany z początku XX wieku,
2. Dom Nr 5, drewniany z końca XIX wieku,
3. Dom Nr 18, drewniany z pierwszego ćwierćwiecza XX wieku,
4. Dom Nr 45, drewniany z końca XIX wieku,
5. Dom Nr 81, drewniany z końca XIX wieku,
6. Młyn motorowy, murowany, lata 20-te XX wieku.

**PIĄTKOWIEC**

7. Dom Nr 14, drewniany z pierwszego ćwierćwiecza XX wieku,
8. Dom Nr 22, drewniany, lata 20-te XX wieku,
9. Dom Nr 35, drewniany, lata 20-te XX wieku,
10. Dom Nr 50, drewniany, lata 20-te XX wieku.

**WADOWICE GÓRNE**

11. Dom Nr 12, drewniany, lata 20-te XX wieku,
12. Dom Nr 20, drewniany, lata 20-te XX wieku,
13. Dom Nr 23, drewniany, lata 20-te XX wieku,
14. Dom Nr 33, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
15. Dom Nr 39, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
16. Dom Nr 43, drewniany z 1926 roku,
17. Dom Nr 57, drewniany, lata 20-te XX wieku,
18. Dom Nr 63, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
19. Dom Nr 73, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
20. Dom Nr 75, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
21. Dom Nr 104, drewniany, lata 30-te XX wieku,
22. Dom Nr 145, drewniany, lata 20-te XX wieku,
23. Dom Nr 152, drewniany z 1926 r.,
24. Dom Nr 153, drewniany, lata 20-te XX wieku.

**WADOWICE DOLNE**

25. Plebania, murowana w 1911 r.,
26. Spichlerz przy kościele parafialnym, murowany z początku XX wieku,
27. Obora przy kościele parafialnym, murowana z początku XX wieku,
28. Dom Nr 1, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
29. Dom Nr 5, drewniany, lata 20-te XX wieku,
30. Dom Nr 27, drewniany, lata 20-te XX wieku,
31. Dom Nr 35, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
32. Dom Nr 45, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
33. Dom Nr 69, drewniany, lata 20-te XX wieku.

**WAMPIERZÓW**

34. Dom Nr 92, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
35. Dom Nr 113, drewniany, lata 20-te XX wieku,
36. Dom Nr 118, drewniany, lata 20-te XX wieku,

- 37. Dom Nr 122, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 38. Dom Nr 123, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 39. Dom Nr 136, drewniany, lata 30-te XX wieku,
- 40. Dom Nr 194, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku.

#### WIERZCHOWINY

- 41. Dom obok Nr 15, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
- 42. Dom Nr 20, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 43. Dom Nr 36, drewniany lata 20-te XX wieku,
- 44. Dom Nr 37, drewniany, lata 30-te XX wieku,
- 45. Dom Nr 73, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 46. Kapliczka, drewniana, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku, przy rozjeździe do Izbisk do Jam.

#### WOLA WADOWSKA

- 47. Kapliczka przy domu 64, murowana z 1909 r., remontowana w 1958 r.,
- 48. Dom Nr 6, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 49. Dom Nr 9, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 50. Dom Nr 10, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 51. Dom Nr 18, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
- 52. Dom Nr 19, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
- 53. Dom Nr 23, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
- 54. Dom Nr 24, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 55. Dom Nr 27, drewniany, lata 30-te XX wieku,
- 56. Dom Nr 36, drewniany, pierwsze ćwierćwiecze XX wieku,
- 57. Dom Nr 37, drewniany, lata 20-te XX wieku,
- 58. Dom Nr 59, drewniany, początek XX wieku,
- 59. Dom Nr 62, drewniany, początek XX wieku,
- 60. 6Dom Nr 95, drewniany, lata 30 te XX wieku,
- 61. Dom Nr 102, drewniany, lata 0-te XX wieku,
- 62. Dom obok Nr 102, drewniany, lata 20-te XX wieku.

#### **WYKAZ OBIEKTÓW POSTULOWANYCH DO WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW**

- 1. Stanowisko archeologiczne Piątkowiec 1,
- 2. Park podworski w Izbiskach- Przybysz,
- 3. Kapliczka przy posesji 64 w Woli Wadowskiej,
- 4. Najstarsza część cmentarza w Wadowicach Górnych,
- 5. Najstarsza część cmentarza w Wadowicach Dolnych,
- 6. Cmentarz choleryczny w Jamach,
- 7. Cmentarz choleryczny w Wadowicach Górnych,
- 8. Dawna plebania w Wadowicach Dolnych.

## 4. Uwarunkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

### 4.1. Gospodarka rolna

Gmina Wadowice Górne pod względem klimatycznym posiada korzystne warunki do rozwoju gospodarki rolnej, znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego w którym okres wegetacji wynosi od 210 do 220 dni i można uprawiać w nim większość roślin uprawnych. Dość duża ilość terenów użytkowanych rolniczo o rzeźbie równinnej też sprzyja rozwojowi rolnictwa. Jednak ocena rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy jest niska i wynosi 63,4 pkt (wg IUNG w Puławach), wpływają na to szczególnie warunki glebowe.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego, województwa podkarpackiego i kraju wynosi:

- gmina Wadowice Górne 63,4 pkt,
- powiat mielecki 73,0 pkt,
- województwo podkarpackie 73,0 pkt,
- Polska 66,6 pkt.

W wskaźniku tym jakość i przydatność rolnicza gleb gminy Wadowice Górne oraz warunki wodne są nisko wycenione, a rzeźba terenu i agroklimat znacznie wyżej w porównaniu do danych dla powiatu i kraju.

O możliwościach produkcyjnych rolnictwa gminy decyduje poza jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej ilość ziemi użytkowanej rolniczo. W ogólnej powierzchni gminy 8716 ha użytki rolne zajmują 7094 ha co stanowi 81,4% powierzchni ogólnej. Struktura użytkowania gruntów gminy Wadowice Górne odznacza się wysokim udziałem użytków rolnych, bardzo niski jest udział lasów 8,3% powierzchni ogólnej gminy tj. 723 ha.

Tabela Nr 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Wadowice Górne.

Jednostka terytorialna	Pow. w ha	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Użytki zielone	Lasy	Pozostałe
Wadowice Górne	8716	81,4	61,5	0,9	19,0	8,3	10,3
pow. mielecki	88021	65,0	51,7	0,4	12,9	21,7	13,3
woj. podkarpackie	1792628	52,7	35,3	0,7	16,8	35,9	11,4

Źródło: Gminy w Polsce. Warszawa 1998 r.

Tabela Nr 2. Struktura użytków rolnych w gminie Wadowice Górne.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	% powierzchni użytków rolnych
Grunty orne	5352	81,4
Sady	53	0,8
Łąki	846	12,8
Pastwiska	327	4,9
Razem	6578	100

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Tarnowskiego 1998 r.

Na niską ocenę rolniczej przestrzeni produkcyjnej wpływają warunki glebowe. Gleby gminy Wadowice Górne pod względem przydatności do produkcji rolnej możemy zaliczyć do kompleksu żyniego dobrego, żyniego słabego i kompleksu żyniego bardzo dobrego (w niewielkim procencie). Na terenie gminy występują w niewielkich ilościach mady, zalegają one w formie nieregularnego płatu w części zachodniej i północno-zachodniej w dolinie rzeki Breń i jej dopływów. Większość mad to gleby urodzajne i zasobne w składniki pokarmowe.

Na pozostałym obszarze występują gleby bielcowe i brunatne. Ich przydatność rolnicza zależy od składu mechanicznego i podłoża z którego powstały. Są one najczęściej suche i ubogie w składniki pokarmowe, kwaśne, a ich przydatność rolnicza mała. Biorąc pod uwagę wskaźnik bonitacji, który służy do określenia przeciętnej jakości ziemi dla gleb gminy wynosi 0,94. Jakość gleb w gminie jest podobna, jedynie sołectwa Zabrze, Kawęczyn, Izbiska posiadają większy wskaźnik od średniego w gminie. Najlepsze gleby występują w Grzybowie, Piątkowcu i Wierzchowinach.

Na podstawie badań stacji Chemiczno – Rolniczej w Krakowie stwierdzono, że w gminie 45% gleb posiada odczyn bardzo kwaśny a 30% gleb kwaśny, pozostałe gleby posiadają odczyn lekko-kwaśny i obojętny, a wapnowanie należy stosować dla 79% gleb.

Tabela Nr 3. Jakość użytków rolnych gminy Wadowice Górne.

Gmina Wadowice Górne	Klasy bonitacyjne						Razem
	I	II	III	IV	V	VI	
Powierzchnia w ha	-	-	138,57	3874,17	2203,80	606,40	6823,00
Udział % gleb	-	-	2,0	56,8	32,2	8,8	100,0

Źródło: Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej. IUNG Puławy.

Z analizy tabeli wynika, że na terenie gminy przeważają gleby klasy IV, V i VI, klasa III stanowi zaledwie 2%, klasy I i II nie występują. Zaletą gleb gminy Wadowice Górne jest niewielkie skażenie.

#### 4.2. Produkcja roślinna

Udział poszczególnych upraw w strukturze zasiewów w gospodarstwach indywidualnych w gminie Wadowice Górne przedstawia się następująco:

– ogólna pow. zasiewów	- 5005 ha	100,0%,
– zboża	- 3241 ha	64,7%,
– ziemniaki	- 641 ha	12,8%,
– pastewne	- 823 ha	16,4%,
– przemysłowe	- 38 ha	0,7%,
– kukurydza	- 153 ha	3,0%,
– strączkowe jadalne	- 5 ha	0,2%,
– pozostałe (w tym warzywa, truskawki)	- 104 ha	2,3%.

Struktura zasiewów



Podstawowym kierunkiem w produkcji roślinnej jest uprawa zbóż oraz roślin pastewnych i ziemniaków.

Zboża zajmują 64,7% powierzchni zasiewów a rośliny pastewne 16,4%. W porównaniu do struktury zasiewów województwa podkarpackiego w gminie Wadowice Górne uprawia się więcej zbóż i roślin pastewnych a mniej ziemniaków. W latach poprzednich udział ziemniaków w strukturze upraw był większy.

Z roślin zbożowych uprawia się wszystkie gatunki zbóż, dość dużo uprawia się żyta, owsa, mieszanek zbożowych oraz pszenicy. Z roślin okopowych uprawia się ziemniaki, buraki pastewne i w niewielkim procencie buraki cukrowe. Z roślin pastewnych uprawia się okopowe pastewne, kukurydzę, na zielonkę oraz motylkowe.

Tabela Nr 4. Plony ważniejszych roślin uprawnych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Wadowice Górne, w woj. podkarpackim oraz kraju.

Jednostka terytorialna	Plony w q/ha							
	Zboża ogółem	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	Pszenżyto	Ziemniaki	Buraki cuk.
Wadowice Górne	21,8	21,0	21,2	23,7	21,6	21,9	180	245
woj. podkarpackie	26,2	28,0	22,5	27,7	25,8	25,2	157	361
Polska	28,4	30,9	22,9	30,6	25,7	28,9	158	370

Przeciętne plony zbóż kształtowały się na poziomie 21,8 q/ha i były niższe od plonów osiągniętych w województwie podkarpackim. Plony buraków cukrowych są dużo niższe od plonów w województwie, jedynie plony ziemniaków w gminie są wyższe. Niższe plony spowodowane są mało korzystnymi warunkami glebowymi.

#### 4.3. Produkcja zwierzęca

Podstawowym kierunkiem w produkcji zwierzęcej są: hodowla trzody chlewnej i hodowla bydła. Pogłowie bydła (w sztukach fizycznych) wynosi 3222 w tym krowy 1777 szt. Pogłowie trzody chlewnej (w sztukach fizycznych) wynosi 10452 szt. Obsada bydła na 100 ha u.r. wynosi 48,8 a obsada trzody chlewnej 158.

Tabela Nr 5. Obsada bydła i trzody chlewnej w gminie Wadowice Górne, w woj. podkarpackim oraz kraju.

Jednostka terytorialna	Obsada bydła (szt. fiz./100 ha u.r.)	Obsada trzody chlewnej (szt. fiz./100 ha u.r.)
Wadowice Górne	48,8	158
woj. podkarpackie	42,0	50
Polska	39,0	97

Obsada podstawowych zwierząt gospodarskich: bydła i trzody chlewnej jest dużo wyższa od obsady tych zwierząt w województwie podkarpackim i w Polsce.

Chów bydła dominuje w sołectwach: Wampierzów, Wadowice Dolne, Wola Wadowska a chów trzody chlewnej w Woli Wadowskiej, w Wadowicach Dolnych, w Jamach.

Dużą rolę w rozwoju hodowli bydła i trzody chlewnej posiadają Zakłady Mięsne w Wadowicach Górnych. W związku z ciągłym spadkiem cen na mleko oraz trudną sytuację ze zbytem pogłowie zwierząt zmalało w porównaniu do lat wcześniejszych. Obsada trzody chlewnej w gminach powiatu mieleckiego oraz gminie Wadowice Górne jest najwyższa w województwie podkarpackim. Obok bydła i trzody chlewnej w gminie hoduje się konie – około 516 szt. fiz.

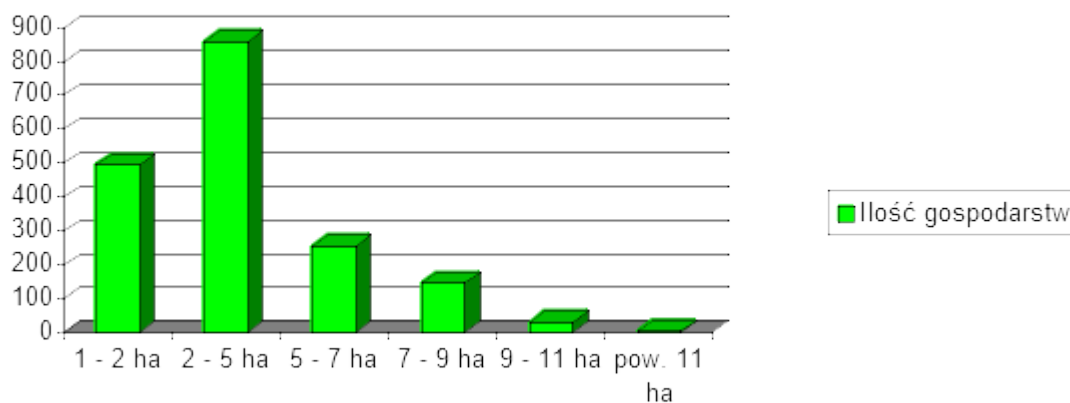
#### 4.4. Struktura agrarna

Na terenie gminy działalność rolniczą prowadzi 1792 gospodarstwa indywidualne (Strategia społeczno-gospodarczego rozwoju gminy Wadowice Górne). Gospodarstwa te cechuje duże rozdrobnienie, średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 3,96 ha (w woj. podkarpackim 3,50 ha, w kraju 7,00 ha).

W roku 1999 r. (dane Urzędu Gminy) w ogólnej liczbie gospodarstw znajdują się następujące grupy obszarowe gospodarstw:

– od 1 do 2 ha	- 494 gospodarstw	- 28%,
– od 2 do 5 ha	- 859 gospodarstw	- 48%,
– od 5 do 7 ha	- 256 gospodarstw	- 14%,
– od 7 do 9 ha	- 146 gospodarstw	- 8%,
– od 9 do 11 ha	- 32 gospodarstw	- 1,7%,
– pow. 11 ha	- 5 gospodarstw	- 0,3%.

Grupy obszarowe gospodarstw



Z analizy struktury gospodarstw indywidualnych wynika, że bardzo dużą grupę ponad 76% stanowią gospodarstwa do 5 ha, gospodarstw większych powyżej 10 ha jest 2%.

Udział gospodarstw małych do 5 ha w gminie Wadowice Górne jest więcej o 21% w porównaniu z krajem, a ilość gospodarstw powyżej 10 ha dużo mniejsza w porównaniu z krajem (19,2% gospodarstw).

Największy udział gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha jest w Wadowicach Dolnych i w Przebendowie, Wampierzowie, Wierzchowinach, Woli Wadowskiej.

Tak duży udział gospodarstw małych, struktura użytków rolnych, udział upraw tj.: zboża, struktura produkcji zwierzęcej przyczynia się do niewielkiej intensywności produkcji a gospodarstwa nie mają charakteru towarowego ale służą do samozaopatrzenia rolników.

Biorąc pod uwagę wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej szans podwyższenia efektywności produkcji można upatrywać w gospodarstwach mniejszych. Gospodarstwa te mogą się specjalizować w uprawach truskawek, warzyw.

Na terenie gminy istnieją 204 gospodarstwa dobrze prowadzone, produkujące z przeznaczeniem na rynek:

– 128 gospodarstw	– chów trzody chlewnej,
– 31 gospodarstw	– produkcja roślinna,
– 36 gospodarstw	– produkcja mleka,
– 2 gospodarstwa	– kury nioski towarowe,
– 4 gospodarstwa	– kierunek ogólnorolny.

Gospodarstwa towarowe stanowią 11% ogółu gospodarstw. W miejscowościach: Jamy, Izbiska, Zabrze działają grupy producentów rolnych.

Wyposażenie rolników indywidualnych w środki produkcji tj.: maszyny rolnicze, pługi i siewniki oraz ciągniki rolnicze jest dobre. W gminie jest 747 ciągników, na 1 ciągnik przypada 9 ha użytków rolnych co oznacza, że wyposażenie jest dobre, a obsługa rolnictwa szybsza i sprawniejsza. Jako siły pociągowej używa się również koni, których jest 516 szt.

#### **4.5. Formy władania ziemią**

Dominującym sektorem gospodarki rolnej jest gospodarka indywidualna. Wg Rocznika Statystycznego dla Województwa Tarnowskiego 1998 r. grunty w gospodarstwach indywidualnych wynosiły 7114 ha z czego użytki rolne stanowiły 6278 ha.

Na terenie gminy nie występowały i nie występują gospodarstwa uspołecznione. W ramach ustawy komunalizacyjnej gmina Wadowice Górne nabyła na własność grunty na których wcześniej jako właściciel figurował Skarb Państwa.

Łącznie powierzchnia mienia gminnego wynosi 365 ha z czego dość dużą powierzchnię stanowią większe kompleksy leśne, park w Jamach oraz grunty rolne. Grunty rolne, których najwięcej jest we wsi Kawęczyn, Przebendów, Izbiska posiadają dobre dojazdy oraz zwarty i duży areał, mogą więc być wykorzystane do przyciągnięcia inwestorów z zewnątrz. Ważną sprawą jest stworzenie miejsc pracy poza rolnictwem w gminie, w związku z dużym zatrudnieniem w rolnictwie. Na 100 ha użytków rolnych w gminie Wadowice Górne zatrudnionych jest 56 osób, średnia krajowa wynosi 22 osoby.

#### **4.6. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

- Powierzchnia obszarów zagospodarowanych rolniczo wynosi 81,4% ogólnej powierzchni gminy, niewielką część gminy zajmują lasy 8,3%.
- Rozwój gospodarki rolnej w gminie ograniczony jest mało korzystnymi warunkami glebowymi – ogólny wskaźnik bonitacji dla gminy wynosi 0,94, wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Wadowice Górne wynosi 63,4 pkt i jest niższy od wskaźnika w powiecie mieleckim, województwie podkarpackim, i od wskaźnika dla kraju.
- Obszary o bardzo dobrych glebach w klasach od I do III stanowią 2% powierzchni użytków rolnych, gleby dobre kl. IV stanowią 56,8% ich powierzchni należy je chronić, gdyż stanowią one bazę dla rozwoju rolnictwa.
- Obszary o glebach słabych V i VI klasy stanowią 41% powierzchni użytków rolnych w przypadku gruntów nie rokujących możliwości prowadzenia na nich gospodarki rolnej przeznaczyć do zalesienia.
- Niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych – średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie wynosi 3,96 ha. Duże rozdrobnienie gospodarstw przyczynia się do niskiej efektywności rolnictwa.
- W ogólnej liczbie pracujących 3815 osób w swoim gospodarstwie lub na działce pracuje  $\frac{3}{4}$  mieszkańców powyżej 15 roku życia. Praca w gospodarstwie stanowi główne lub wyłączne źródło utrzymania, a tylko  $\frac{1}{4}$  z nich zatrudniona jest poza gospodarstwem. Liczba osób zatrudnionych w rolnictwie stanowi 41% ogółu mieszkańców co świadczy o rolniczym charakterze gminy, a liczba zatrudnionych w rolnictwie na 100 ha u.r. wynosi 56 osób co świadczy o dużym przeciążeniu agrarnym (średnia krajowa – 22 osoby / 100 ha u.r.).

#### **4.7. Uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów**

- Przewaga prywatnej własności gruntów, użytki rolne użytkowane przez gospodarstwa indywidualne stanowią 97,5% ogólnej ich powierzchni.
- Tereny rolnicze podlegające szczególnej ochronie klasy I-III gdy obszar ich przekracza 0,50 ha, których najwięcej jest w Kawęczynie, Zabrnium i w Izbiskach oraz klasy IV powyżej 1,00 ha nie należy przeznaczać na cele nierolnicze zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, a w przypadku przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze kierować się przepisami tej ustawy.
- Gleby pochodzenia organicznego tj. gleby murszowate występujące na terenie gminy pozostawić do użytkowania rolniczego które w świetle przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych nie można przeznaczać na cele nierolnicze.
- Powierzchnia mienia gminnego na terenie gminy jest dość duża, jednak w większości stanowią je kompleksy leśne, park w Jamach. Grunty będące w dyspozycji gminy, które mogą przyczynić się do przyciągnięcia inwestorów znajdują się we wsiach: Kawęczyn, Przebendów, Izbiska. Na inwestycje o charakterze publicznym należy przeznaczać grunty gminne. Większość gruntów gminnych to grunty byłego PFZ później stanowiły własność Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i zostały przejęte w ramach ustawy komunalizacyjnej przez gminę.

## 5. Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców

### 5.1. Demografia

#### 5.1.1. Liczba ludności, struktura płci, gęstość zaludnienia

W toku gromadzenia informacji i danych do opracowania, stwierdzono znaczne rozbieżności w danych demograficznych dotyczących liczby ludności zawartych w roczniku statystycznym woj. podkarpackiego a danymi uzyskanymi za ten sam okres w Ewidencji Ludności Urzędu Gminy w Wadowicach Górnych. Dane za 1998 r. uzyskane w Urzędzie Gminy są wyższe, a ich wartości w tekście zostały zapisane w nawiasach.

Gmina Wadowice Górne zajmuje powierzchnię 87 km<sup>2</sup> i liczy 6752 (6844) mieszkańców, w tym 3428 (3473) mężczyzn i 3324 (3371) kobiet.

Wskaźnik feminizacji wynosi 97 kobiet na 100 mężczyzn i jest niższy od średniego wskaźnika dla gmin wiejskich woj. podkarpackiego wynoszącego 101 kobiet na 100 mężczyzn oraz niższy od wskaźnika dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego wynoszącego 101,9 kobiet na 100 mężczyzn.

Pod względem liczby ludności gmina porównywalna jest z przeciętną gminą wiejską w kraju, liczącą 6,6 tys. mieszkańców. Mniejsza jest od przeciętnej gminy wiejskiej powiatu mieleckiego, liczącej około 7,8 tys. mieszkańców i od przeciętnej gminy wiejskiej woj. podkarpackiego, liczącej 8,7 tys. mieszkańców.

Pod względem obszaru zaliczana jest do gmin mniejszych. Średnia wielkość gminy wiejskiej w kraju jest znacznie wyższa i wynosi 135 km<sup>2</sup>. Mniejsza jest również od średniej wielkości gminy wiejskiej powiatu mieleckiego, liczącej około 93 km<sup>2</sup> i od średniej wielkości gminy wiejskiej woj. podkarpackiego, liczącej około 117 km<sup>2</sup>.

Gęstość zaludnienia wynosi 78 (79) osób/km<sup>2</sup> i jest mniejsza od średniej gęstości zaludnienia gmin wiejskich woj. podkarpackiego, liczącej 118 osób/km<sup>2</sup>, od średniej w kraju, liczącej 124 osoby/km<sup>2</sup> i od średniej dla gmin wiejskich pow. mieleckiego, liczącej około 85 osób/km<sup>2</sup>. Wśród gmin powiatu mieleckiego gmina Wadowice Górne obok gminy Padew Narodowa, posiada najmniejszą gęstość zaludnienia.

Charakterystycznym wskaźnikiem dla terenów wiejskich jest wskaźnik zagęszczenia na 100 ha użytków rolnych. W gminie Wadowice Górne wynosi on 94 (96) osób /100 ha uż. rol.

Gęstość zaludnienia liczona w stosunku do powierzchni użytków rolnych jest wyższa od średniej krajowej wynoszącej 79 osób/100 ha uż. rol., wyższa od wskaźnika dla gmin powiatu mieleckiego wynoszącego 79 osób/100ha uż. rol. i wyższy dla gmin woj. podkarpackiego, wynoszącego 69 osób/100 ha uż. rol.

Obserwuje się zróżnicowanie sołectw pod względem liczby mieszkańców przypadających na 100 ha użytków rolnych i na 1km<sup>2</sup> ogólnej powierzchni gminy.

Tabela Nr 1. Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach na 1 km<sup>2</sup> i na 100 ha użytków rolnych na 31.XII.1998 r.

Miejscowość	Liczba ludności	Powierzchnia ogólna w ha	w tym uż. rolne w ha	Gęstość zaludnienia os/km <sup>2</sup>	Liczba mieszkańców na 100 ha u.r.
Grzybów	179	198	95	90	188
Izbiska	654	746	528	88	124
Jamy	866	1176	721	74	120
Kawęczyn	295	404	263	98	112
Kosówka	180	301	181	60	99
Piątkowiec	263	696	112	38	235
Przebendów	325	413	276	79	118
Wadowice Dolne	741	885	610	84	121

Wadowice Górne	1080	790	543	137	199
Wierzchowiny	318	572	312	56	102
Wola Wadowska	781	1034	677	76	115
Zabrze	394	486	365	81	108
Razem:	6844	8716	7136	79	104

Źródło: UG Wadowice Górne, Starostwo Powiatowe Mielec.

Tabela Nr 2. Rozwój ludności gminy Wadowice Górne w latach 1990 – 1999.

Lata	Liczba mieszkańców
1990	6730
1992	6689
1993	6678
1994	x
1995	6720
1996	6762
1997	6760
1998	6752 (6844)
1999	6919

Źródło: Strategia Gminy Wadowice Górne, Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego, UG Wadowice Górne.

W okresie 1990 – 1999 nastąpił wzrost liczby ludności o 189 osób, tj. 2,8%. Najniższą liczbę mieszkańców gminy zanotowano w 1993 r., w którym to roku w porównaniu z 1990 r. ubyło 52 osoby. Porównując najniższą liczbę ludności w tym okresie tj. 1993 - 1999 r. wzrost ten był jeszcze wyższy i wyniósł 3,6%.

Od 1995 r. obserwuje się wzrost liczby ludności gminy. Najbardziej dynamiczny wzrost nastąpił w latach 1998 – 1999, w którym to okresie wystąpiło zjawisko imigracji ludności, głównie z Mielca, a więc w okresie włączenia gminy Wadowice Górne do powiatu mieleckiego.

### 5.1.2. Struktura wieku

Tabela Nr 3. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego, woj. podkarpackiego i kraju (stan 1997 r.).

Jednostka terytorialna	Ludność (udział w % %)			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny	
gm. Wadowice Górne	28,7	58,9	12,3	69
pow. mielecki	29,9	56,1	13,0	76
woj. podkarpackie	29,3	57,1	13,6	75
Polska	26,3	59,6	14,1	68

Źródło: Strategia gminy Wadowice Górne.

W strukturze ludności wg ekonomicznych grup wiekowych dominuje grupa w wieku produkcyjnym. Udział tej grupy wynosi prawie 60% ogółu mieszkańców i jest nieco wyższy od wskaźnika dla powiatu mieleckiego (56,1%) i woj. podkarpackiego (57,1%), ale niższy od wskaźnika ogólnopolskiego (59,6%).

Relację ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wyraża wskaźnik obciążenia demograficznego. W gminie wynosi on 69, czyli na 100 w wieku produkcyjnym przypada 69 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik ten jest porównywalny ze wskaźnikiem ogólnopolskim, wynoszącym 68, jednak jest niższy od wskaźnika dla woj. podkarpackiego - 75 i powiatu mieleckiego - 76.

### 5.1.3. Ruch naturalny ludności

Gmina Wadowice Górne wykazuje wahania ruchu naturalnego ludności. Stwierdzono w czasie gromadzenia danych do niniejszego opracowania, rozbieżności pomiędzy danymi zawartymi w roczniku statystycznym, a danymi uzyskanymi w Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy (te ostatnie podano w nawiasach).

Tabela Nr 4. Ruch naturalny ludności gminy Wadowice Górne w latach 1997 – 1998.

Wyszczególnienie	1997 r.		1998 r.	
	Liczba osób	na 1000 mieszk.	Liczba osób	na 1000 mieszk.
małżeństwa	19 (32)	2,8 (4,7)	43 (38)	6,3 (5,5)
urodzenia	93	13,6	87 (114)	12,7 (16,7)
zgony	70	10,2	73 (73)	10,7 (10,6)
przyrost naturalny	23	3,4	14 (41)	2,1 (6,1)

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998, Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999, UG Wadowice Górne.

W ruchu naturalnym ludności, wg danych zawartych w roczniku statystycznym, w latach 1997 – 1998 zaznaczył się spadek liczby urodzeń, nieznaczny wzrost liczby zgonów i spadek przyrostu naturalnego. Natomiast ewidencja ludności wykazuje wzrost liczby urodzeń, nieznaczny wzrost liczby zgonów i wzrost przyrostu naturalnego.

Wskaźnik urodzeń na 1000 mieszkańców w 1998 r. wynosił 12,7 (16,7) promila. Średni wskaźnik dla wiejskich gmin woj. podkarpackiego wynosił 13,0 promila, a dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego 10,9 promila. Wskaźnik zgonów w tym okresie wynoszący 10,7 (10,6) promila, był wyższy od średniego dla gmin wiejskich woj. podkarpackiego, wynoszącego 9,6 promila i średniego dla powiatu mieleckiego, wynoszącego 7,5 promila.

Tabela Nr 5. Przyrost naturalny w gminie Wadowice Górne (na 1000 mieszkańców) w latach 1990 – 1998.

Lata	Promile
1990	7,5
1991	x
1992	9,7
1993	6,0
1994	x
1995	3,2
1996	4,2
1997	3,4
1998	2,1 (6,1)

Źródło: Strategia gminy Wadowice Górne, Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999, UG Wadowice Górne.

Przyrost naturalny w gminie w latach 1990 – 1998 wykazywał wahania. Najwyższą wartość zanotowano w 1992 r. – 9,7 promila, a najniższą w 1997 r. – 3,4 promila. Jest to wskaźnik porównywalny do średniego wskaźnika dla gmin wiejskich woj. podkarpackiego, wynoszącego 3,5 promila i średniego dla powiatu mieleckiego – 3,4 promila. Rozbieżność danych za 1998 r. nie pozwala na jednoznaczne wnioski.

### 5.1.4. Migracje

Tabela Nr 6. Migracje ludności gminy Wadowice Górne w latach 1997 – 1998.

Wyszczególnienie	Liczba osób w	
	1997 r.	1998 r.
napływ	93	115 (114)
odpływ	117	135 (71)
saldo migracji	-24 [-3,6 promila]	-20 [-2,9 promila]; (43) [6,4 promila]

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998, Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999.

Saldo migracji obserwowane w gminie jest ujemne, co oznacza że więcej osób wyjeżdża niż przyjeżdża, chociaż dane uzyskane z ewidencji ludności Urzędu Gminy wskazują na dodatnie saldo w 1998 r.

Tabela Nr 7. Saldo migracji stałej w gminie Wadowice Górne (na 1000 mieszkańców) w latach 1990 – 1998.

Lata	Promile
1990	-16,6
1991	x
1992	-7,5
1993	-7,5
1994	x
1995	-3,9
1996	-0,7
1997	-3,6
1998	-2,9 (6,4)

Źródło: Strategia gminy Wadowice Górne, Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998, Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999.

Najniższą wartość saldo migracji w gminie osiągnęło w 1990 r., tj. – 16,6 promila, a wartość najwyższą w 1996 r. osiągając – 0,7 promila. W 1998 r. saldo migracji dla gmin wiejskich woj. podkarpackiego osiągnęło wartość – 0,7 promila, a średnia dla powiatu mieleckiego osiągnęła wartość – 2,0 promila. Wg informacji uzyskanych z biura ewidencji ludności Urzędu Gminy, w roku 1998 nastąpił gwałtowny napływ ludności, dając saldo dodatnie, stanowiące zaprzeczenie informacjom statystycznym.

### 5.1.5. Zatrudnienie

Tabela Nr 8. Pracujący w gminie Wadowice Górne w 1998 r.

Działy gospodarki	Liczba osób
Pracujący ogółem	755
w tym: kobiety	295 (39,1%)
z liczby ogółem:	
przemysł	420 (55,6%)
budownictwo	24 (3,2%)
edukacja	119 (15,8%)
ochrona zdrowia	36 (4,7%)

Źródło: Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.

W świetle Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 1996 r. liczba osób pracujących, zamieszkałych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosi 3815 osób. Z liczby tej 2867 osób (75,2%), stanowią osoby pracujące wyłącznie lub głównie w swoim gospodarstwie. 947 osób (24,8%), stanowią osoby pracujące wyłącznie lub głównie poza swoim gospodarstwem.

Średnio w gminie na 100 ha użytków rolnych pracuje ponad 53 osoby, a bezpośrednio związanych z rolnictwem jest 40 osób przy średniej krajowej 22 osoby na 100 ha użytków rolnych.

#### 5.1.6. Problemy bezrobocia

W 1998 r. w gminie zarejestrowanych było 360 osób bezrobotnych. Wielkość ta ulega ciągłym zmianom. Aktualnie, wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mielcu, (październik 1999 r.), liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest 488 osób, w tym 272 kobiety (55,7%). Prawo do zasiłku posiada tylko 126 osób (25,8%).

Stopa bezrobocia określana dla powiatu mieleckiego wynosi 12,6% i jest niższa od średniej wartości dla województwa podkarpackiego – 13,5% i wyższa od średniej krajowej, wynoszącej 12,2%.

Przeciwdziałaniem bezrobociu w gminie jest zatrudnianie bezrobotnych w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych. Liczba zatrudnianych w tym systemie osób jest uzależniona od wielkości otrzymywanych środków finansowych.

#### 5.1.7. Uwarunkowania wynikające z zagadnień demograficznych

- wielkość gminy mierzona liczbą ludności porównywalna jest ze średniej wielkości gminą wiejską w Polsce,
- gęstość zaludnienia, zarówno na 1 km<sup>2</sup> jak i na 100 ha użytków rolnych, jest zróżnicowana w poszczególnych wsiach,
- bardzo wysoki wskaźnik ludności na 100 ha użytków rolnych,
- korzystna struktura wiekowa ludności gminy,
- wahania przyrostu naturalnego ludności gminy,
- duży napływ ludności w ostatnich latach,
- duże zasoby ludności w wieku produkcyjnym,
- mało skuteczne formy walki z bezrobociem.

### 5.2. Zasoby mieszkaniowe gminy

Zasoby mieszkaniowe gminy obejmują 1658 mieszkań, (5643 izby), o łącznej powierzchni użytkowej 121,8 tys. m<sup>2</sup>. We własnych mieszkaniach zamieszkuje 6650 mieszkańców gminy, tj. 98,4% ogółu mieszkańców. Przeciętna wielkość mieszkania wynosi 73,2 m<sup>2</sup> i jest wyższa od średniej wielkości mieszkania gmin powiatu mieleckiego wynoszącej 63,9 m<sup>2</sup> i większa od średniej gmin wiejskich województwa podkarpackiego wynoszącej 72,5 m<sup>2</sup>.

Przeciętnie 1 mieszkanie zamieszkuje 4,01 osoby. Wskaźnik ten zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,05 osoby. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla powiatu mieleckiego wynoszącego 3,75 i nieznacznie niższy od średniej dla gmin wiejskich województwa podkarpackiego, wynoszącej 4,09 osób/ mieszkanie.

Tabela Nr 9. Zasoby mieszkaniowe gminy Wadowice Górne (stan na 31.12.1998 r.)

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań	Liczba izb	Pow. użytkowa /1 os. w m <sup>2</sup>	Średnia liczba osób /mieszkanie	Średnia liczba osób /1 izbę
Gm. Wadowice Górne	1658	5643	18,3	4,01	1,18
Pow. mielecki	-	-	17,0	3,75	1,06
Gminy woj. podkarpackiego	-	-	17,7	4,09	1,16

Źródło: Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.

Na obszarze gminy budownictwo mieszkaniowe realizowane jest w systemie indywidualnym. Najwięcej pozwoleń (23 – 44) na budowę budynków mieszkalnych wydano w latach 1992 – 1994. W latach 1995 – 1997 ruch budowlany zmalał i wynosił 24 – 28 pozwoleń rocznie, a w 1998 r. wykazał znowu tendencję wzrostową.

Tabela Nr 10. Liczba budynków mieszkalnych w poszczególnych wsiach w 1998 r.

Miejscowość	Liczba budynków	%
Grzybów	35	2,2
Izbiska	148	9,4
Jamy	190	12,0
Kawęczyn	77	4,9
Kosówka	56	3,6
Piątkowiec	76	4,8
Przebendów	78	4,9
Wadowice Dolne	178	11,3
Wadowice Górne	222	14,2
Wampierzów	180	11,4
Wierzchowiny	80	5,1
Wola Wadowska	170	10,8
Zabrze	88	5,6
Razem:	1578	100,0

Źródło: UG Wadowice Górne.

Stan techniczny zasobów mieszkaniowych w przewadze jest dobry, a substancja zużyta lub wymagająca remontów szacowana jest na około 2 – 5% ogółu zasobów mieszkaniowych.

Zaznacza się w dużym stopniu zjawisko wymiany zużytej substancji mieszkaniowej, przez budowę nowych budynków mieszkalnych obok starych, przez co gmina uzyskuje bardziej nowoczesny i estetyczny wygląd.

Występuje i utrwała się tendencja do koncentracji zabudowy mieszkaniowej wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, wzdłuż których przebiegają ciągi infrastruktury technicznej. Całkowicie zanikło zjawisko chęci rozpraszania zabudowy poza głównymi ciągami komunikacji i infrastruktury. W obrębie istniejącej rozproszonej zabudowy zachodzi sporadycznie zjawisko wymiany substancji budowlanej, utrwalającej rozproszenie tej zabudowy.

Na obszarze gminy można wyróżnić wsie wykazujące tendencje rozwojowe, do których należą: Wadowice Górne, Przebendów, Wadowice Dolne, Wola Wadowska, Wampierzów, Piątkowiec, w mniejszym stopniu Izbiska i Jamy. Pozostałe wsie: Kawęczyn, Kosówka, Zabrze, Wierzchowiny i Grzybów, wykazują stagnację i niewielkie zainteresowanie ludności do osiedlania się na ich terenie.

Gmina posiada znaczne rezerwy terenów budowlanych, które są zapisane w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego gminy. Rezerwy terenów występują wzdłuż ciągów komunikacyjnych i określonych w planach zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego w Wadowicach Górnych, Wadowicach Dolnych, Przebendowie oraz w Grzybowie.

Budowa wodociągu gminnego i gazyfikacja gminy stanowią podstawowy czynnik podnoszenia standardu budynków mieszkalnych. Z wodociągu korzysta już około 1530 (>92%) budynków mieszkalnych, a z sieci gazowej około 50% budynków mieszkalnych. Powoduje to, szczególnie w obrębie zabudowy starszej, konieczność rozbudowy lub modernizacji budynków dla instalowania urządzeń sanitarnych i nowych urządzeń

gospodarczych (np. kuchenki gazowe).

Sieci: wodociągowa i gazowa, stają się czynnikiem koncentracji nowej zabudowy wzdłuż ciągów ich przebiegu.

Gmina nie posiada sieci kanalizacyjnej, a gospodarka ściekowa organizowana jest we własnym zakresie przez poszczególne gospodarstwa. W gminie jest ponad 780 oczyszczalni przyzgodowych (szamb), z których korzysta ponad 47% mieszkańców.

### 5.2.1. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania mieszkalnictwa

- stan techniczny mieszkalnictwa w przewodzie jest dobry, a modernizacja zasobów dokonywana jest w celu umożliwienia instalowania urządzeń sanitarnych i gospodarczych, służących podnoszeniu standardu życia mieszkańców,
- sukcesywnie następuje wymiana zużytej substancji mieszkaniowej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- w minimalnym stopniu zachodzi zjawisko wymiany substancji mieszkaniowej w terenach rozproszonej zabudowy, pozwalające na utrwalanie rozproszenia zabudowy,
- zwodociągowanie i gazyfikacja gminy sprzyja podnoszeniu standardu budownictwa i poziomu życia mieszkańców,
- budownictwo mieszkaniowe realizowane jest na własnych działkach przez właścicieli tych działek,
- zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych, wzdłuż których przebiegają ciągi infrastruktury technicznej,
- gmina posiada znaczne rezerwy terenowe pod zabudowę mieszkaniową, określone w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w planach zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego,
- plany zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego, wymagają dostosowania do możliwości wyznaczenia działek zgodnie z istniejącymi podziałami ewidencyjnymi.

## 5.3. Stan infrastruktury socjalnej

### 5.3.1. Oświata

#### Szkoły podstawowe

W gminie funkcjonuje 7 szkół podstawowych. W roku szkolnym 1999/2000, a więc w pierwszym roku reformy oświaty do szkół podstawowych uczęszczało 797 dzieci do 50 oddziałów. Baza oświatowa szkół liczy 55 pomieszczeń do nauki oraz 4 sale gimnastyczne, w tym 2 w adaptowanych pomieszczeniach zastępczych (oznaczenie w tabeli literą „z”). Kadra nauczycielska liczy 77 nauczycieli.

Tabela Nr 11. Rozmieszczenie szkół podstawowych w gminie w roku szkolnym 1999/2000.

Miejscowość	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba pomieszczeń do nauki	Sala gimnastyczna	Liczba nauczycieli
Izbiska	76	7	8	1	11
Jamy	104	7	8	1 z	10
Wadowice Dolne	169	8	9	1 z	14
Wadowice Górne	190	10	13	1	12
Wampierzów	125	7	6	-	12
Wola Wadowska	77	5	4	-	9
Zabrze	56	6	7	-	9
Razem:	797	50	55	4	77

Źródło: UG Wadowice Górne 1999 r.

Średnio na 1 oddział przypada prawie 16 uczniów, a na 1 pomieszczenie do nauki ok. 14,5 ucznia. Na 1 nauczyciela przypada średnio niewiele ponad 10 uczniów.

W zakresie obsługi, sieć szkół podstawowych w gminie jest wystarczająca. Malejąca liczba uczniów może spowodować w przyszłości konieczność zmian organizacyjnych szkolnictwa w gminie. Istniejąca baza pod względem wyposażenia oceniana jest na poziomie średnim, natomiast pod względem technicznym obiekty wymagają remontów. Ponadto szkoły w Wadowicach Górnych i Izbiskach posiadają małe, nienormatywne działki wymagające powiększenia.

### Gimnazja

W wyniku reformy oświaty, od roku szkolnego 1999/2000 w gminie funkcjonuje jedno gimnazjum, organizacyjnie zlokalizowane w miejscowości gminnej – Wadowice Górne. Z uwagi na brak odpowiedniego lokalu, gimnazjum funkcjonuje w obrębie szkoły podstawowej, rozlokowane po jednym oddziale w Wadowicach Górnych, Wadowicach Dolnych, Jamach i Izbiskach.

Liczba uczniów gimnazjum wynosi 96, liczba oddziałów – 4, zatrudnienie – 9 osób.

Taki stan, gdzie instytucja nie posiada własnego obiektu, należy traktować jako przejściowy, i zmierzać do jak najszybszej realizacji obiektu gimnazjum z wymaganym wyposażeniem. Gmina dysponuje działką budowlaną o powierzchni 2,68 ha dla lokalizacji obiektu gimnazjum i poczynione są działania w kierunku realizacji I etapu budowy, obejmującego 15 p.d.n., bibliotekę i pomieszczenia administracyjne. Obiekt ten obsługiwałyby obszar całej gminy.

### Wychowanie przedszkolne

W gminie funkcjonują 4 przedszkola i 3 oddziały przedszkolne. Łącznie wychowaniem przedszkolnym objętych jest 154 dzieci, tj. 0,6% dzieci objętych wychowaniem w wiejskich placówkach wychowania przedszkolnego w województwie podkarpackim i 4,9% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w powiecie mieleckim.

Tabela Nr 12. Placówki wychowania przedszkolnego w gm. Wadowice Górne w 1998 r.

Miejscowość	Placówki		Oddziały		Liczba dzieci	
	Przedszkola	Oddz. prz.	Przedszkola	Oddz. prz.	Przedszkola	Oddz. prz.
Izbska	-	1	-	1	-	8
Jamy	-	1	-	1	-	21
Wadowice Dolne	1	-	1	-	23	-
Wadowice Górne	1	-	2	-	50	-
Wampierzów	1	-	1	-	22	-
Wola Wadowska	1	-	1	-	14	-
Zabrze	-	1	-	1	-	16
Razem:	4	3	5	3	109	45

Źródło: Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.; UG Wadowice Górne.

Aktualna sieć przedszkoli i oddziałów przedszkolnych nie zapewnia w pełni potrzeby opieki nad dziećmi w tej grupie wiekowej. Niewystarczającą ilość miejsc wykazuje przedszkole w Wadowicach Górnych, gdzie zapotrzebowanie znacznie przekracza aktualne możliwości opiekuńcze placówki. Przedszkole to działa jako placówka samodzielna, mająca możliwości rozbudowy. Pozostałe przedszkola i oddziały przedszkolne funkcjonują wspólnie ze szkołami w jednym obiekcie i zapewniają obsługę w granicach swoich obwodów.

### **Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania urzędzeń oświaty**

- sieć szkół podstawowych i placówek opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym wykształcona jest w stopniu wystarczającym,
- brak oddzielnego obiektu dla gimnazjum; zapewniona lokalizacja budynku, wymagająca jak najszybszej realizacji inwestycji,
- wymagane jest powiększenie terenów szkół podstawowych w Wadowicach Górnych i Izbiskach,
- występuje brak sal gimnastycznych w większości szkół, uniemożliwiając wszechstronny rozwój fizyczny dzieci i młodzieży,
- wymagają remontów i modernizacji obiekty szkół podstawowych,
- wymagane jest podniesienie standardu wyposażenia placówek oświatowych,
- występuje potrzeba rozbudowy przedszkola w Wadowicach Górnych do rosnących potrzeb społecznych.

### **5.3.2. Usługi kultury**

Infrastrukturę związaną z upowszechnianiem kultury w gminie tworzą: biblioteki, sale widowiskowe, świetlice oraz obiekty szkolne. Organizatorem i koordynatorem życia kulturalnego jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Wadowicach Górnych z siedzibą w Wadowicach Dolnych, posiadający odpowiednie zaplecze dla organizowania imprez kulturalnych i rozrywkowych.

W miejscowościach: Izbiska, Jamy, Kawęczyn, Kosówka, Wadowice Górne, Wampierzów i Wola Wadowska, przy remizach strażackich funkcjonują świetlice, umożliwiające organizowanie lokalnych imprez kulturalnych. W Piątkowcu, Grzybowie, Wierzchowinach i Zabrnju, zlokalizowane są domy ludowe z salami widowiskowymi i zapleczem kuchennym, umożliwiające organizowanie imprez kulturalnych i życia towarzyskiego. Wieś Przebendów nie posiada obiektu kultury, jednakże zintegrowana jest ona bezpośrednio z Wadowicami Górnymi, wspólnie wykorzystując obiekt w miejscowości gminnej.

W szkole podstawowej w Izbiskach adaptowana jest sala gimnastyczna dla celów kinowych.

W gminie działa biblioteka publiczna w Wadowicach Górnych oraz 2 filie w Izbiskach i Woli Wadowskiej. Biblioteka dysponuje 18,2 tys. woluminów, co stanowi 0,3% księgozbioru wiejskich bibliotek publicznych województwa podkarpackiego i 2,6% księgozbioru bibliotek powiatu mieleckiego. Liczba czytelników wynosi 945 osób, tj. 14% ogółu mieszkańców gminy. Wypożyczenia w przeliczeniu na 1 czytelnika – 19 książek. Jest to wielkość porównywalna do średniej terenów wiejskich województwa podkarpackiego – 20 książek 9 i średniej dla powiatu mieleckiego – 19 książek.

Mankamentem w dziedzinie upowszechniania kultury jest brak odpowiedniej liczby wykwalifikowanej kadry instruktorskiej.

Ważnym ogniwem w życiu kulturalnym gminy mają organizacje społeczne i zawodowe, których działalność ma znaczenie integrujące mieszkańców gminy oraz wpływa na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.

### **Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania urzędzeń kultury**

- sieć placówek upowszechniania kultury zapewnia w wystarczającym stopniu potrzeby mieszkańców gminy,
- występuje współpraca placówek kulturalnych i oświatowych w rozwoju i upowszechnianiu kultury,
- zaznacza się dobra współpraca organizacji społecznych i zawodowych w rozwoju życia kulturalnego gminy,

- intensyfikacja życia kulturalnego wymaga zwiększenia zatrudnienia wykwalifikowanej kadry.

### 5.3.3. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W gminie funkcjonuje 1 Gminny Ośrodek Zdrowia w Wadowicach Górnych oraz punkt lekarski w Jamach. Urządzenia te funkcjonują w strukturach organizacyjnych ZOZ Mielec, a więc publicznej służby zdrowia. Oprócz tych urządzeń, od 1999 r. w Wadowicach Dolnych, w obiekcie GOK, czynny jest gabinet stomatologiczny należący do niepublicznej służby zdrowia.

Personel publicznej służby zdrowia obejmuje 4 lekarzy, 1 lekarza stomatologa, 4 pielęgniarki i położną oraz w niepublicznej służbie zdrowia 1 stomatologa i 1 pomoc stomatologa.

Na 1 lekarza przypada średnio 1688 (1713) mieszkańców gminy, na 1 pielęgniarkę 1350 (1370) mieszkańców gminy; na 1 stomatologa przypada średnio 3376 (3426) mieszkańców gminy.

Wskaźnik lekarzy na 10000 mieszkańców wynosi 5,9, przy średniej wojewódzkiej dla gmin wiejskich wynoszącej 3,8 i średniej dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego – 2,0. Analogiczny wskaźnik lekarzy stomatologów na 10000 mieszkańców wynosi 2,9 – przy średniej wojewódzkiej dla gmin wiejskich 2,1 i 2,0 dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego.

Wskaźnik pielęgniarek na 10000 mieszkańców wynoszący 7,4 jest niższy od średniego wskaźnika województwa podkarpackiego dla gmin wiejskich wynoszącego 11,9 i średniego dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego – 11,6.

W zakresie obsługi specjalistycznej, gmina znajduje się w zasięgu urządzeń zlokalizowanych w Mielcu.

Gmina nie posiada apteki, chociaż potrzeba takiego urządzenia w gminie jest koniecznością.

System obsługi mieszkańców gminy w zakresie służby zdrowia jest wystarczający. Centralnie położony GOZ i punkt lekarski oraz gabinet stomatologiczny w dostatecznym stopniu zapewniają obsługę medyczną mieszkańcom gminy.

Stan techniczny GOZ ogranicza prawidłowe funkcjonowanie i obsługę. Wymagana jest modernizacja obiektu.

Gmina nie posiada ośrodka opieki społecznej, chociaż zapotrzebowanie społeczne wskazuje na możliwość funkcjonowania takiego ośrodka w przyszłości. Brak jest również organizacji pozarządowych zajmujących się opieką społeczną.

Pomoc społeczna, jako zadania własne i zlecone, świadczona jest przez Urząd Gminy w formie rent socjalnych, zasiłków stałych, ochrony macierzyństwa, ubezpieczeń, zasiłków celowych, dożywiania dzieci w szkołach. Z różnych form zasiłków pomocy społecznej korzystają w gminie mieszkańcy z około 400 rodzin, tj. ponad 20% rodzin w gminie. Całość zagadnień związanych z opieką społeczną wykonuje i koordynuje wydzielona komórka w Urzędzie Gminy.

#### **Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania służby zdrowia i opieki społecznej**

- gmina obsługiwana jest głównie przez publiczną służbę zdrowia, działającą w strukturach ZOZ w Mielcu; natomiast udział niepublicznej służby zdrowia w obsłudze gminy jest znikomy,
- wymagana jest modernizacja obiektu GOZ celem poprawy obsługi i funkcjonowania,
- wymagana jest, poparta społecznym zapotrzebowaniem, lokalizacja apteki w miejscowości gminnej,

- odczuwalny jest brak wyspecjalizowanych instytucji i urzędów zajmujących się pomocą społeczną; pomoc najbardziej potrzebującym świadczona jest wyłącznie przez Urząd Gminy.

#### 5.3.4. Usługi handlu, gastronomii i rzemiosła

Sieć usług handlu, funkcjonująca na obszarze gminy, należy do sektora prywatnego (14 sklepów) i sektora uspołecznionego, reprezentowanego przez GS „SCh” w Wadowicach Górnych (11 sklepów). Zakres obsługi obejmuje poziom elementarny i podstawowy i w tym zakresie zapewnia obsługę mieszkańców gminy. Baza lokalowa handlu obejmuje pomieszczenia wolnostojące lub wbudowane łącznie z innymi urządzeniami usługowymi w obiektach użyteczności publicznej lub w budynkach mieszkalnych. Stan techniczny urządzeń jest zróżnicowany pod względem technicznym i funkcjonalnym.

Bliskość Mielca sprawia, iż mieszkańcy gminy korzystają z sieci usług handlu zlokalizowanych w centrach handlowo - usługowych Mielca. Sieć usług gastronomicznych w gminie jest słabo rozwinięta i reprezentowana jest przez 2 bary.

Sieć urządzeń rzemiosła usługowego jest również słabo rozwinięta i obejmuje głównie branże ślusarskie, naprawy samochodów (2 zakłady), fryzjerstwo (1 zakład). Słabo rozwinięta sieć warsztatów naprawczych i gastronomicznych, świadczy o małej aktywności gospodarczej mieszkańców gminy. Niewątpliwym wpływem na taki stan ma bliskość m. Mielca z rozwiniętą siecią usług w tym zakresie.

#### **Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania usług handlu, gastronomii i rzemiosła usługowego**

- wyposażenie gminy w urządzenia handlu, gastronomii i rzemiosła usługowego jest stosunkowo słabo rozwinięte, szczególnie w zakresie gastronomii i rzemiosła usługowego
- stan techniczny i funkcjonalność urządzeń wykazują duże zróżnicowanie,
- brakuje w gminie wyspecjalizowanego, wielofunkcyjnego ośrodka handlowo-usługowego,
- mieszkańcy gminy wykazują małą aktywność gospodarczą w kierunku rozwoju usług.

#### 5.3.5. Sport i rekreacja

Gmina dysponuje stosunkowo skromną bazą sportowo – rekreacyjną, dość nierównomiernie rozmieszczoną na obszarze gminy. Urządzenia sportowe obejmują boiska sportowe w Wadowicach Górnych, Wadowicach Dolnych i Kawęczynie, boiska sportowe przy szkołach, 4 sale gimnastyczne przy szkołach (Wadowice Górne, Izbiska oraz adaptowane na sale gimnastyczne pomieszczenia zastępcze w Jamach i Wadowicach Dolnych) oraz siłownia w GOK.

Stan techniczny boisk i funkcjonalność są zróżnicowane. Pełnowymiarowe boisko o dobrej nawierzchni jest w Wadowicach Górnych. Pozostałe boiska i boiska szkolne, ze względu na wielkość mogą być wykorzystywane do małych gier o charakterze rekreacyjnym.

Brak jest natomiast urządzeń i urządzonych terenów rekreacyjnych. Potencjalne walory urządzenia terenów rekreacyjnych mogą stanowić tereny leśne oraz przepływające przez gminę potoki (agroturystyka w okolicach Grzybowa).

Organizatorem życia sportowego w gminie jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji.

#### **Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania sportu i rekreacji**

- stosunkowo skromna baza urządzeń sportowych powinna być w przyszłości rozbudowana,
- wymagana jest lokalizacja sal gimnastycznych przy szkołach,
- istnieją potencjalne możliwości wykorzystania walorów środowiskowych do organizowania rekreacji.

#### 5.4. Podmioty gospodarcze działające na obszarze gminy

Na obszarze gminy w 1998 r. zarejestrowanych było 194 podmioty gospodarcze, z tego 12 (6,2%) należących do sektora publicznego i 182 (93,8%) należących do sektora prywatnego. W porównaniu z 1997 r. liczba podmiotów wzrosła o 26, tj. o 13,4%. Na 1000 mieszkańców przypada 28,7 podmiotów gospodarczych, przy średniej wojewódzkiej dla gmin wiejskich – 94 podmioty gospodarcze i średniej dla gmin wiejskich powiatu mieleckiego – 32 podmioty gospodarcze.

Tabela Nr 13. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji EKD w gminie Wadowice Górne.

Sekcje	Liczba podmiotów	
	1997 r.	1998 r.
Przemysł ogółem	-	29
w tym działalność produkcyjna	18	28
Budownictwo	40	42
Handel i naprawy	54	58
Transport, gosp. magazynowa, łączność	23	26
Obsługa nieruchomości	3	4
Edukacja	-	7
Ochrona zdrowia	-	4
Pozostałe	30	24
Ogółem:	168	194

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998 r., Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.

W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych dominuje handel i strefa usług. Znacznie mniej podmiotów funkcjonuje w innych sektorach, szczególnie w sektorze drobnej wytwórczości i rzemiosła. Wynika to prawdopodobnie z faktu, iż uruchomienie działalności produkcyjnej wymaga dużych nakładów finansowych oraz wiedzy technologicznej. Działalność produkcyjna czy rzemieślnicza nie jest ograniczona lokalnym popytem i może zdobywać dalsze rynki zbytu dla swoich produktów.

W latach 1990 – 1998, wg danych Urzędu Gminy, zarejestrowano 297 nowych podmiotów gospodarczych. Równocześnie w tym samym okresie zrezygnowało 142 podmioty. Skala niepowodzeń przedsiębiorstw mierzona stosunkiem podmiotów rezygnujących z działalności do liczby podmiotów nowopowstałych w tym samym okresie wynosi 47,8%. Oznacza to, że ponad 52% firm utrzymało się na rynku.

Potencjał podmiotów gospodarczych określa liczba generowanych przez nie miejsc pracy. Na obszarze gminy Wadowice Górne działają 4 prężne i rozwijające się zakłady, generujące w sumie ponad 500 miejsc pracy. Są to zakłady:

- Zakład Mięсны S. Dobrowolski i Synowie w Wadowicach Górnych - ok. 350 os.
- Wyroby z Gummy R. Róg - 34 os.
- Wyroby z PCV W. Tycner - 19 os.
- Z-dy Metalowe STALBIG w Wadowicach Górnych i STALMAG w Piątkowcu - 150 os.

### Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania podmiotów pozarolniczej działalności gospodarczej

- decydującą grupę podmiotów gospodarczych w gminie, stanowią zakłady sektora prywatnego,
- w strukturze podmiotów dominują podmioty nie wymagające dużych nakładów finansowych,
- występowanie wielu niewykorzystanych obiektów obsługi rolnictwa, mogących stanowić bazę rozwoju produkcji pozarolniczej, dla rolnictwa lub działalności usługowej,
- korzystne położenie gminy w pobliżu ośrodka przemysłowo – usługowego jakim jest Mielec,
- zbyt mała promocja potencjału gminy,
- zbyt duża rotacja podmiotów gospodarczych,
- postępujący proces rozwoju prężnych zakładów,
- możliwości wykorzystania położenia gminy w sąsiedztwie SSE EURO PARK Mielec,
- występowanie dużego potencjału siły roboczej przeludnionej wsi.

### 5.5. Finanse gminy

Dochody budżetowe gminy stanowią:

- dochody własne,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
- dotacje celowe,
- środki na dofinansowanie zadań ze źródeł pozabudżetowych,
- subwencje ogólne.

Tabela Nr 14. Dochody gminy Wadowice Górne w latach 1997 i 1998 w tys. zł.

Źródła dochodu	1997 r.	1998 r.
Dochody ogółem, w tym:	4788,3	8172,0
- dochody własne	889,3	884,1
- udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	615,0	-
- subwencje ogólne	2626,2	-
- dotacje	620,1	-

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998 r., Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.

Dochody ogółem gminy w porównaniu do 1997 r. wzrosły ponad 70%, przy obniżeniu dochodów własnych o około 0,6%.

Tabela Nr 15. Dochody własne gminy Wadowice Górne w latach 1997 i 1998 w tys. zł.

Źródła dochodu	1997 r.	1998 r.
Dochody własne ogółem, w tym:	889,3	884,1
- podatek rolny	160,4	145,7
- podatek od nieruchomości	157,1	169,9
- podatek od środków transportu	157,1	26,6
- opłata skarbową	68,6	69,1

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998 r., Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1999 r.

Dochód budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca wynosił w 1997 r. 708,3 zł, w tym dochody własne 131,5 zł; natomiast w 1998 r. wynosił 1210,3 zł, w tym dochody własne 130,9 zł.

Tabela Nr 16. Wydatki budżetu gminy Wadowice Górne w latach 1997 i 1998 w tys. zł.

Cel wydatków	1997 r.	1998 r.
Wydatki ogółem, w tym:	4797,2	8197,4
- wydatki bieżące	3993,6	6844,1
- wynagrodzenia	1584,0	1842,3
- materiały i usługi	704,8	1265,2
- opłaty i składki	753,4	850,3
- dotacje	337,8	396,4
inwestycje	803,6	1353,3

Źródło: Rocznik statystyczny woj. tarnowskiego 1998 r., Rocznik statystyczny woj. podkarpackiego 1998 r.

Wydatki budżetowe gminy na 1 mieszkańca w 1997 r. wyniosły 709,6 zł, a w 1998 r. - 1214,0 zł. Udział wydatków inwestycyjnych kształtuje się na poziomie 16,5 – 16,7%.

## CELE ROZWOJOWE GMINY

### **Cel nadrzędny:**

Osiągnięcie wszechstronnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunków umożliwiających wzrost poziomu życia, a także umożliwiających zaspokojenie potrzeb następnych pokoleń.

Osiągnięcie celu nadrzędnego następować będzie poprzez realizację celów strategicznych:

1. Cele ekonomiczne – wyrażające się w kształtowaniu mechanizmów generujących efektywny rozwój ekonomiczny, w tym w podejmowaniu działań prowadzących do zapewnienia mieszkańcom dobrobytu i źródeł utrzymania na miejscu w drodze rozwoju gospodarczego przez:

- aktywizację rozwoju produkcji rolniczej jako funkcji podstawowej gminy,
- rozwijanie działalności gospodarczej pozarolniczej w kierunkach zgodnych z uwarunkowaniami środowiska,
- pozyskiwanie inwestorów dla rozwoju gospodarczego gminy.

2. Cele społeczne - wyrażające się w poprawie standardu życia lokalnej społeczności oraz w sprawnym funkcjonowaniu gminy jako miejscu zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i aktywności jej mieszkańców, a w szczególności w:

- zapewnieniu przyjaznych warunków życia i rozwoju poprzez rozwój infrastruktury społecznej,
- zapewnieniu możliwie wysokiego standardu zamieszkania i obsługi mieszkańców,
- wyposażeniu gminy w urządzenia komunikacyjne i infrastrukturę techniczną, stosownie do występujących potrzeb,
- harmonijnym i bezpiecznym kształtowaniu przestrzeni,
- przeciwdziałaniu bezrobociu.

3. Cele przyrodnicze - wyrażające się w:

- traktowaniu ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- ochronie węzłów i ciągów ekologicznych,
- prowadzeniu racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi,
- dostosowaniu rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych,
- kształtowaniu struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy w nawiązaniu do systemów przyrodniczych,
- zahamowaniu procesów niszczących, rehabilitacji i wzbogacaniu środowiska,
- zwiększeniu lesistości poprzez zalesienie nieużytków i gruntów najniższych klas.

4. Cele kulturowe - wyrażające się w:

- ochronie istniejących wartości kulturowych,
- zachowaniu tożsamości kulturowej w sferze materialnej i niematerialnej,
- kształtowaniu harmonijnego krajobrazu kulturowego.

5. Cele przestrzenne - wyrażające się w zachowaniu bądź przywracaniu ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa i lokalizacji elementów zagospodarowania.

## 6. Uwarunkowania wynikające z funkcjonowania systemu transportowego

### 6.1. Komunikacja drogowa

Przyjęta została numeracja dróg według dotychczasowych przepisów obowiązująca do czasu nadania drogom nowych numerów według rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, które określi sposób numeracji oraz zakres, treść i sposób prowadzenia ewidencji dróg i obiektów mostowych.

Numeracja dróg zmieni się w sposób następujący:

- droga wojewódzka będzie oznakowana liczbą trzycyfrową,
- drogi powiatowe będą oznakowane liczbą trzycyfrową i wyróżnikiem literowym województwa,
- drogi gminne będą oznakowane liczbą czterocyfrową i wyróżnikiem literowym województwa.

Wykaz sieci dróg realizujących powiązania zewnętrzne i wewnętrzne gminy wraz z podstawowymi parametrami przedstawia tabela Nr 1.

Tabela Nr 1. Układ drogowy.

Nr ewid. drogi	Nazwa drogi (ulicy)	Klasa drogi (ulicy)	Dł. odc. w gr. gminy [km]	Rodzaj nawierzchni				Szerokość [m]	
				Twarda		Gruntowa		Jezdni	Korony
				Ulepszona	Nie-ulepszona	Ulepszona	Nie-ulepszona		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<b>DROGI WOJEWÓDZKIE</b>									
984	Lisia Góra – Radomyśl Wlk – Mielec	G	4,500	4,500	-	-	-	6,0	8,5
<b>DROGI POWIATOWE</b>									
43207	Wampierzów - Zabrze	Z	6,304	6,304	-	-	-	4,5-5,5	5,5-7,5
43208	Wadowice D. - Budzyn	Z	2,689	2,689	-	-	-	5,0-5,5	6,5-7,0
43209	od dr. powiatowej Nr 35307 – Wadowice Górne	Z	5,098	5,098	-	-	-	5,0	6,0-7,0
43210	od dr. powiatowej Nr 35309 - Kawęczyn	Z	1,712	1,712	-	-	-	5,0	6,0-7,0
43211	Zgórsko – Wola Wadowska	Z	10,184	10,184	-	-	-	5,0	8,0
43212	Wierzchowiny – Bór - Jamy	Z	5,312	3,596	1,716	-	-	5,5 3,0-5,0	7,0-7,5
43213	Wadowice Górne - Zgórsko	Z	1,932	1,932	-	-	-	4,0-5,5	5,5-7,5
43214	Partynia - Jamy	Z	8,656	8,656	-	-	-	5,0	7,0
43346	Zabrze - Piątkowice	Z	11,998	11,998	-	-	-	5,0	7,0
<b>DROGI GMINNE</b>									
4341001	Kosówka – Wola Wadowska - Bór	L	2,900	-	-	2,500	0,400	3,0-4,0	4,0
4341002	Kosówka - Zabrze	L	1,700	1,700	-	-	-	*	p.d. 12,0
4341003	Wampierzów - Bożkówka	D	1,000	-	-	-	1,000	-	p.d. 8,0
4341004	Budy - Błonie	D	0,600	-	-	-	0,600	-	p.d. 4,0
4341005	Budy - Zgórsko	L	2,170	2,170	-	-	-	*	p.d. 12,0
4341006	Wierzchowiny - Izbiska	L	2,270	-	2,270	-	-	*	p.d. 12,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4341007	Bór - Małec	D	1,550	-	-	1,550	-	*	p.d. 12,0
4341008	Różnica - Bór	L	3,250	1,900	-	1,350	-	*	p.d. 12,0
4341009	Kawęczyn - Chmara	D	1,300	-	-	1,300	-	*	p.d. 4,0
4341010	Wampierzów - Dąbrówka	L	0,840	-	-	0,840	-	*	p.d. 11,0
4341011	Wampierzów - Wadowice Dolne	L	2,000	0,300	-	-	1,700	5,0	p.d. 4,0 grunt.
4341012	Przebendów - Wampierzów	L	4,400	4,400	-	-	-	*	p.d. 12,0
4341014	Wadowice Dolne - Kopaniny	L	2,200	0,600	1,600	-	-	*	p.d. 7,0
4341015	Wadowice Dolne - Żdżoga	D	0,820	0,820	-	-	-	*	p.d. 6,0
4341016	Wadowice Dolne - Łąki	D	1,500	-	-	1,500	-	*	p.d. 4,0
4341017	Wadowice Dolne - Czepiel	D	1,200	-	-	1,200	-	*	p.d. 4,0
4341018	Wadowice Dolne - Zarzecze	D	1,400	-	-	1,400	-	*	p.d. 4,0
4341019	Wadowice Dolne - Wałek	D	0,900	-	0,900	-	-	4,0	*
4341021	Wadowice Dolne - Dożywocie	D	0,900	-	-	-	0,900	-	p.d. 4,0
4341022	Kędzielnia - Bór	L	1,300	-	-	1,300	-	*	p.d. 10,5
4341023	Wampierzów - Wychylówka	L	4,190	0,800	1,190	2,200	-	*	p.d. 10,0- 12,0
4341024	Cegielnia - Słupiec	L	0,700	-	0,700	-	-	*	p.d. 11,0
4341025	Wierzchowiny - Łęki	D	1,000	-	-	-	1,000	-	p.d. 3,5
4341027	Piątkowiec - Grzybów	L	2,400	2,400	-	-	-	*	p.d. 12,0
4341028	Kosówka - Błonie	L	0,530	-	-	0,530	-	*	p.d. 7,0
4341029	Wadowice Dolne - Wierzchowiny	D	0,840	-	0,840	-	-	*	p.d. 7,0
4341030	Izbiska - Zapole - Pień	D	1,700	-	1,700	-	-	*	p.d. 9,5
4341031	Jamy Małe - Pień	L	1,500	1,500	-	-	-	*	p.d. 12,0
4341032	Zabrnice - wzdłuż wału	L	2,200	-	1,300	0,900	-	*	p.d. 6,0-7,5
4341033	Zabrnice - Kasale	L	0,870	0,870	-	-	-	*	p.d. 11,0
4341034	Zabrnice - Załuże	D	1,500	-	-	1,500	-	*	p.d. 7,0
4341035	Bór - Zalesie	L	3,100	-	-	1,700	1,400	-	p.d. 3,0-9,5
4341036	Grzybów - Podborze	L	2,700	1,600	1,100	-	-	*	p.d. 12,0
4341037	Wadowice Górne - Kolonia	D	0,450	-	0,450	-	-	*	p.d. 9,0
4341038	Wadowice Dolne - stara droga	D	0,700	-	-	0,700	-	*	p.d. 5,0

\* – brak danych

p.d. – średnia szerokość pasa drogowego

Klasy techniczne dróg oznaczone w tabeli Nr 1 symbolami literowymi:

- G – główna dla drogi wojewódzkiej,
- Z – zbiorcza dla dróg powiatowych,
- L – lokalna dla dróg gminnych,
- D – dojazdowa dla dróg gminnych,

określone zostały na podstawie funkcji pełnionej w układzie komunikacyjnym. Podstawowe dane, takie jak szerokość jezdni, korony, pasa drogowego, geometria trasy wskazują, że większość z nich nie posiada parametrów technicznych i użytkowych odpowiadających wymaganiom klasom technicznym.

Zestawienie długości dróg pod względem rodzaju nawierzchni przedstawia tabela:

Tabela Nr 2. Rodzaje nawierzchni dróg.

Kategoria dróg	Rodzaje nawierzchni [km]			
	Twarda		Gruntowa	
	Ulepszona	Nieulepszona	Ulepszona	Nieulepszona
Wojewódzkie	4.500	-	-	-
Powiatowe	52.178	1.716	-	-
Gminne	19.060	12.050	20.470	7.000
Razem:	75.738	13.766	20.470	7.000

W ogólnej długości zewidencjonowanej sieci drogowej, 116,974 km, 64,7% stanowią drogi o nawierzchni bitumicznej (twarda ulepszona). Dla dróg gminnych, na ogólną długość (wg ewidencji) 58,580 km, drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią 32,5%.

Wykaz obiektów mostowych na drogach gminnych oraz ich aktualny stan techniczny przedstawia tabela Nr 3.

Tabela Nr 3. Wykaz obiektów mostowych na drogach gminnych.

Lp.	Lokalizacja obiektu		Charakterystyka obiektu							Uwagi
	Nazwa drogi, numer i kilometraż	Miejscowość nazwa przeszkody	Rodzaj konstrukcji nośnej	Długość obiektu [m]	Szerokość		Skrajnie		Nośność [T]	
					Jezdni [m]	Chodników [m]	Na obiekcie [m]	Pod obiektem [m]		
1.	Izbiska – Budy 4341005 KM – 0+160	Most w Izbiskach	drewniana na stalowych dźwigarach	11,50	4,70	2 x 0,4			3	Uszkodzony powódź 98
2.	Kosówka – Zabrnice 4341002 KM – 1+450	Most w Kosówce	drewniana na stalowych dźwigarach	35,50	4,10	2 x 0,3			3	Uszkodzony powódź 98
3.	Wadowice Dolne – Kopaniny 4341014 KM – 1+210	Kładka pieszo - jezdna	Żelbetowa	40,00	2,40	2 x 0,6			3	Odbudowana po powodzi 98

Wskaźniki gęstości sieci drogowej określone zostały dla dróg o nawierzchni twardej (ulepszonej i nieulepszonej):

- przestrzenny  $a_p = \frac{89,504}{0,8716} = 102,68 \text{ km}/100 \text{ km}^2$ ,
- demograficzny  $a_d = \frac{89,504}{6919} = 129,36 \text{ km}/10 \text{ 000 mieszkańców}$ .

Dla obszarów o rolniczym charakterze użytkowania wielkość przestrzennego wskaźnika gęstości zamiejskiej sieci dróg twardych obsługujących obszar w sposób zadowalający, według programu potrzeb określa się na 54,80 km/100 km<sup>2</sup>.

## 6.2. Obciążenie ruchem zewnętrznym drogi wojewódzkiej

Źródłem uzyskania danych o natężeniu i strukturze ruchu są publikacje „Transprojektu” Warszawa zawierające dane statystyczne o ruchu drogowym, opracowane na podstawie generalnego pomiaru ruchu na drogach krajowych przeprowadzonego kolejno w latach 1985, 1990 i 1995. Następny generalny pomiar ruchu jest prowadzony w roku 2000. Wyniki z 1985, 1990 i 1995 r. przedstawione zostały w tabeli Nr 4 oraz graficznie na schemacie Nr 4.

Tabela Nr 4. Obciążenie drogi wojewódzkiej średniorocznym dobowym ruchem w obszarze i rejonie gminy Wadowice Górne.

Nr drogi	Badany odcinek	SDR					Udział w ruchu samochodowym (%)								
		1985	1990	wskaźnik wzrostu 1985/90	1995	wskaźnik wzrostu 1990/95	samochody osobowe			samochody ciężarowe			autobusy		
							1985	1990	1995	1985	1990	1995	1985	1990	1995
984	Mielec – Wadowice G. – Radomyśl Wlk.	3500	4200	1,20	2900	0,63	43	57	74	16	12	10	14	13	3

Analiza wyników trzech kolejnych pomiarów wykazuje:

- w latach 1985 – 1990 wzrost natężenia ruchu – wskaźnik wzrostu 1,20, przy średniej krajowej 1,23.
- w latach 1990 – 1995 znaczny spadek – wskaźnik 0,69 przy zarejestrowanym ogólnokrajowym wzroście o wskaźniku 1,42.

W ogólnokrajowej skali oceny typu, droga wojewódzka w obszarze i okolicach gminy Wadowice Górne określona została jako droga o gospodarczym charakterze ruchu czyli odcinek, na którym występują niewielkie sezonowe wahania ruchu, tzn. średni dobowy ruch dla poszczególnych miesięcy zbliżony jest do SDR, natomiast średni dobowy ruch w dni robocze jest większy od średniego dobowego ruchu w dni świąteczne.

## 6.3. Ocena funkcjonowania układu drogowego

### 6.3.1. Droga wojewódzka

Głównym elementem układu realizującym dostępność komunikacyjną i zewnętrzne powiązania jest droga wojewódzka (dawna krajowa) Nr 984 Lisia Góra – Radomyśl Wielki – Mielec. Zapewnia ona możliwość powiązań z systemem ponadlokalnym w skali województwa, regionu i kraju. Przechodzi obrzeżem obszaru gminy bezpośrednio obsługując miejscowość Piątkowiec. Ze względu na utrwalony historycznie przebieg jest drogą ogólniedostępną z dużą ilością włączeń i indywidualnych zjazdów.

Według generalnego pomiaru ruchu, średni ruch godzinowy ocenia się na wielkość 275 pojazdów na godzinę oraz 348 pojazdów na godzinę w godzinie szczytu. Orientacyjną odległość granicy strefy uciążliwości drogi od krawędzi jezdni szacuje się na ok. 100 m.

Szerokość jezdni 6,0 m i więcej, szerokość poboczy 1,25 m spełniają wymagane parametry przypisanej klasy technicznej G, które dopuszcza się przy modernizacji i w przypadkach szczególnych oraz przy udziale pojazdów ciężkich (samochody ciężarowe i autobusy) poniżej 500 poj./dobę. Według GPR – 1995 udział pojazdów ciężkich kształtuje się na wielkość 377 poj./dobę.

### 6.3.2. Drogi powiatowe i gminne

Komunikację lokalną obsługującą gminę stanowią sieć dróg powiatowych (dawne drogi wojewódzkie) wraz z drogami gminnymi.

Drogi powiatowe zgodnie z projektem znowelizowanej ustawy o drogach publicznych powinny stanowić połączenie miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Kryterium ustawowego nie spełniają drogi powiatowe:

- 43 207 Wampierzów – Zabrze,
- 43 212 Wierzchowiny – Bór – Jamy,
- 43 208 Wadowice Górne – Budzyń,
- 43 213 Wadowice Górne – Zgórsko,

są drogami realizującymi wewnętrzne powiązania i obsługą miejscowości gminnych.

Nie spełniają również wymaganych parametrów przypisanych dla dróg klasy technicznej Z.

Drogi gminne to przeważnie drogi o nawierzchni gruntowej ulepszonej. Drogi te nie posiadają na ogół odwodnienia. Powstające zastoiska wodne ograniczają lub uniemożliwiają korzystanie z nich w okresie wiosennym lub jesiennym.

Występujący od kilku lat wzrost liczby pojazdów samochodowych i rolniczych maszyn samojezdnych, przy jednoczesnym zwiększeniu ciężaru pojazdów samochodowych oraz wzroście mobilności mieszkańców, powoduje szybsze niszczenie dróg. Konsekwencją tego przy braku wystarczających środków finansowych na budowę, modernizację, ochronę i utrzymanie dróg jest postępująca degradacja ich stanu technicznego. Ponadto wymagania techniczne i administracyjne dotyczące procesu inwestycyjnego przerastają możliwości społeczności wiejskiej i utrudniają poprawę sieci dróg gminnych.

Uwarunkowaniem techniczno – ekonomicznym modernizacji dróg w terenie zabudowanym są wąskie pasy drogowe uniemożliwiające wprowadzenie we przekrój drogi systemu odwodnienia, ścieżek rowerowych a nawet chodników dla ruchu pieszego. Trudności w pozyskaniu terenu niejednokrotnie eliminują całkowicie działania modernizacyjne.

Z powodu złego stanu technicznego mostów zniszczonych przez powódź w 1998 r. w miejscowościach Izbiska – droga gminna Nr 4341005 oraz Kosówka – droga gminna Nr 4341002 wprowadzono stałe ograniczenia i zakazy stanowiące utrudnienia dla ruchu.

Były czynione starania o uzyskanie środków z funduszu pomocowego SAPARD (Suport for Pre-accession Measures for Agriculture and Rural Development) – „Wsparcie wspólnotowe dla przedakcesyjnych przedsięwzięć w dziedzinie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich”.

Przedstawiony wniosek wraz z dokumentacją techniczną na budowę mostu w Izbiskach na Potoku Zgórskim został odrzucony.

### 6.4. Komunikacja zbiorowa

Obsługę komunikacyjną zbiorową realizują autobusy Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Mielcu. Za podstawę analizy standardów obsługi gminy komunikacją zbiorową przyjęto odległość dojazdu do przystanku autobusowego 1,0 km (około 15 minut marszu pieszego).

Tym samym wyznaczona została strefa obsługi, na granicy której i poza nią znalazły się:

- skrajne zabudowania miejscowości Kopaniny, Kawęczyn, Wampierzów, Bór,
- przysiółki: Józefów, Cegielnia, Przedmieście, Borowina, Przebédów, Grzybów, Koniec, Smyków, Kadzielnia, Zalesie, Łąki (Jarosówki).

W standardzie obsługi komunikacją zbiorową przyjęto jakąkolwiek obsługę, to znaczy z góry zakłada się konieczność podróży przesiadkowych. Wyznaczone miejscowości pozbawione obsługi znajdują się na granicy strefy lub stanowią kolonie o kilku do kilkunastu zabudowaniach na ogół z gruntową drogą dojazdową. Wprowadzenie komunikacji zbiorowej w obszarach o mało intensywnej zabudowie byłoby nieuzasadnione ze względów ekonomicznych.

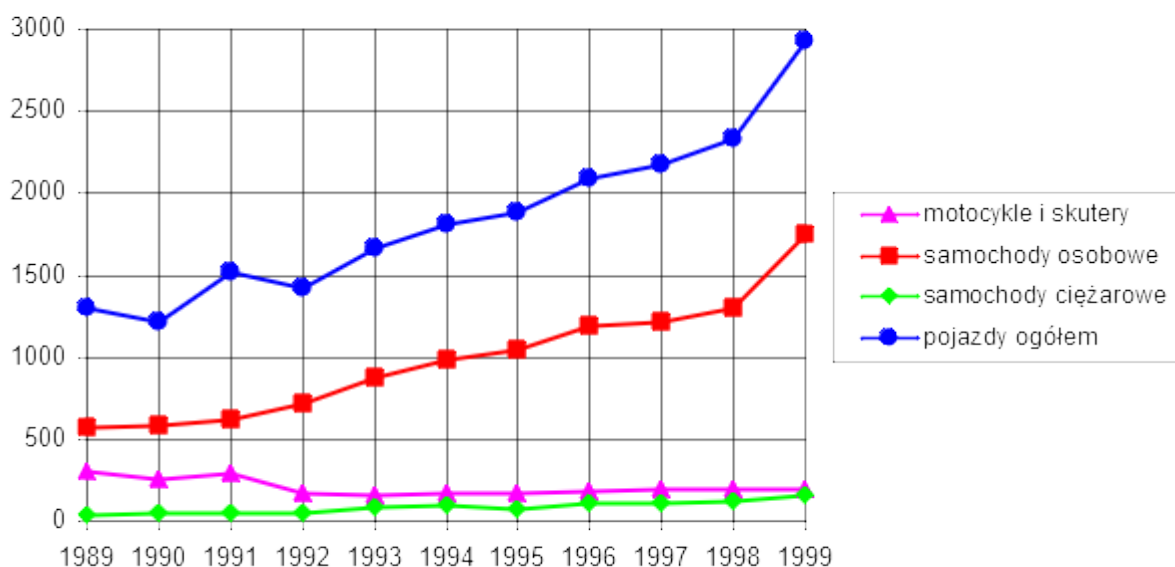
### 6.5. Komunikacja indywidualna

Polityka komunikacyjna gminy zakłada podporządkowanie układu komunikacyjnego dla swobodnego korzystania z samochodu osobowego. Nie stwarza się ograniczeń odnośnie użytkowania samochodów osobowych, ciężarowych, parkowania.

Tabela Nr 5. Rozwój motoryzacji w latach 1989 – 1999 r.

Rok	motocykle i skutery			samochody osobowe			samochody ciężarowo-osobowe			samochody ciężarowe			pojazdy ogółem
	sektor		razem	sektor		razem	sektor		razem	sektor		razem	
	publicz.	prywat.		publicz.	prywat.		publicz.	prywat.		publicz.	prywat.		
1989	-	298	298	-	570	570	1	12	13	8	25	33	1300
1990	-	254	254	-	580	580	1	11	12	10	39	49	1218
1991	-	297	297	-	615	615	1	9	10	7	44	51	1519
1992	-	170	170	-	721	721	-	5	5	-	46	46	1426
1993	-	155	155	-	873	873	-	18	18	-	82	82	1664
1994	-	166	166	-	988	988	-	19	19	-	92	92	1812
1995	-	167	167	-	1045	1045	-	20	20	-	76	76	1883
1996	-	180	180	-	1192	1192	1	21	22	8	98	106	2095
1997	-	192	192	-	1218	1218	-	16	16	-	114	114	2178
1998	-	196	196	-	1302	1302	-	17	17	-	118	118	2331
1999	-	200	200	-	1754	1754	-	18	18	-	163	163	2926

Rozwój motoryzacji w latach 1989 - 1999



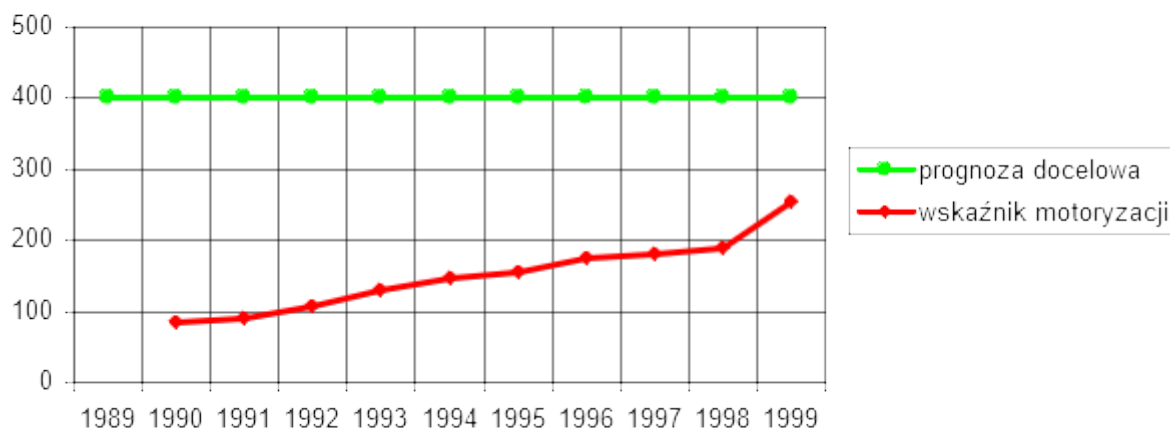
Prognozę motoryzacyjną docelową ustala się na poziomie 400 i więcej samochodów osobowych na 1000 mieszkańców, czyli przeciętnie jeden samochód na rodzinę.

Tabela Nr 6. Wskaźniki motoryzacji.

Rok	Ludność gminy	Ilość samochodów osobowych prywatnych	Wskaźnik wzrostu	Wskaźnik nasycenia (sam. osob. /1000 mieszkańców)
1989	*	570	-	-
1990	6730	580	1,02	86
1991	*	615	1,06	91
1992	6689	721	1,17	108
1993	6678	873	1,21	131
1994	*	988	1,13	147
1995	6720	1045	1,06	155
1996	6762	1192	1,14	176
1997	6760	1218	1,02	180
1998	6844	1302	1,07	190
1999	6919	1754	1,35	253

\* - brak danych

Dynamika wzrostu wskaźnika motoryzacji



Odnotowany został znaczny przyrost samochodów osobowych w 1999 dając wskaźnik nasycenia 253 samochody osobowe na 1000 mieszkańców przy średniej krajowej 220 samochodów osobowych na 1000 mieszkańców.

Przy utrzymaniu się tendencji wzrostu w latach 1991 – 1998 prognoza docelowa osiągnięta zostanie około roku 2010 – 2011, natomiast przyjęcie wskaźnika wzrostu z 1998 – 1999 roku rokuje osiągnięcie docelowej prognozy już w latach 2001 – 2002.

## 6.6. Obsługa motoryzacyjna

Pod względem zaopatrzenia w paliwo gminę obsługuje stacja paliw zlokalizowana na terenie byłej bazy SKR, zajmująca się jedynie dystrybucją paliwa bez świadczenia dodatkowych usług.

Tabela Nr 7. Stacja paliw w gminie Wadowice Górne.

Lokalizacja	Wyposażenie										
	Ilość dystrybutorów							Sprzedaż olejów i akcesorii samochodowych	Stanowisko obsługi samochodów	Kolumna ze sprężonym powietrzem	Woda do mycia pojazdów
	94	95 U	Pb		ON	G	Razem				
		95	98								
droga powiatowa Nr 43209 Wadowice Górne - Zgórsko	1	-	1	-	1	-	3	+	-	-	-

Gmina dysponuje dobrze rozwiniętą ofertą miejsc do parkowania. Są to wydzielone place o nawierzchni utwardzonej lub ulepszonej gruntowej, zlokalizowane w miejscach występowania potrzeb parkingowych. Szacunkowo ilość miejsc postojowych ocenia się:

- Wadowice Górne: Urząd Gminy – 20 miejsc, kościół i cmentarz – 30 miejsc, Dom Strażaka – 40 miejsc,
- Wadowice Dolne: kościół, GOK, szkoła – 70 miejsc,
- Wierzchowiny: Dom Ludowy – 70 miejsc,
- Wola Wadowska: Dom Strażaka – 10 miejsc,
- Zabrze: Dom Ludowy – 20 miejsc,
- Wampierzów: Dom Strażaka – 20 miejsc,
- Kawęczyn: Dom Strażaka – 20 miejsc,
- Kosówka: Dom Strażaka – 10 miejsc,
- Izbiska: Dom Strażaka – 30 miejsc,
- Jamy: Dom Strażaka – 30 miejsc,
- Piątkowiec: Dom Ludowy – 10 miejsc.

## 6.7. Bezpieczeństwo ruchu drogowego

Na drodze wojewódzkiej Lisia Góra – Mielec, w jej przebiegu przez teren gminy Wadowice Górne występuje tzw. „czarny punkt” jest to odcinek długości 0,5 km gdzie w ciągu 5 lat wydarzyło się 13 wypadków drogowych, w tym 2 ofiary śmiertelne i 13 rannych. Miejscem gdzie również odnotowuje się wypadki i kolizje jest wjazd do miejscowości Piątkowiec z kierunku Mielca. Długi odcinek prosty i wjazd w kolejno po sobie występujące, o małym promieniu dwa łuki poziome są przyczyną zagrożeń bezpieczeństwa zwłaszcza przy oblodzonej nawierzchni.

Chodnik dla ruchu pieszego występuje przy drodze wojewódzkiej na długości ok. 700 m Piątkowiec – Wadowice Górne. Na pozostałych drogach powiatowych i gminnych przy przejściu przez tereny zabudowane chodniki nie występują. Ze względu na wąskie pobocza, ruch pieszy odbywa się głównie po jezdni.

Ze względów bezpieczeństwa pieszych i ruchu pojazdów, na każdej drodze przechodzącej przez tereny zabudowane bez względu na jej klasę i funkcję powinna występować segregacja ruchu, to jest fizyczne oddzielenie ruchu pieszych i pojazdów.

Wspólne użytkowanie jezdni odbywa się równocześnie z ruchem rowerowym. Nasilający się w ostatnich latach ruch rowerowy potwierdza znaczącą jego rolę dla obsługi transportowej gminy w podróżach na krótkie odległości jako dojazd do pracy, usług, pól itp.

### **6.8. Drogi transportu rolniczego**

Drogi rolnicze są głównie drogami o nawierzchni gruntowej. Niewielki procent tych dróg jest wyposażony w nawierzchnię utwardzoną lub ulepszoną, najczęściej wykonaną samorzutnie (przez zainteresowanych użytkowników) dokonywaną w przypadkach niezbędnych, kiedy wymaga tego potrzeba przejazdu. Drogi gruntowe powodują ewidentne straty w postaci wzrostu kosztów eksploatacji pojazdów transportowych i maszyn rolniczych (przejazd samochodu ciężarowego po drodze gruntowej wymaga od 60 do 100% większego zużycia paliwa w stosunku do jazdy po nawierzchni twardej i ulepszonej), dotyczy to zwłaszcza dróg na gruntach piaszczystych o grząskiej nawierzchni. Drogi położone na gruntach spoistych sprawiają trudności poruszającym się po nich pojazdom w okresie wiosennym i jesiennym. Niektóre odcinki takich dróg są wręcz nieprzejezdne dla pojazdów zaprzęgowych, do czego przyczynia się ruch ciągników powodujących powstawanie głębokich kolein.

Układ dróg obsługi rolnictwa wykazuje dużą regularność. Struktura indywidualnych dojazdów nie posiada cech przypadkowości. Układ posiada hierarchię, którą tworzą drogi o funkcji:

- głównej – są to drogi publiczne niższego rzędu powiatowe i gminne,
- zbiorczej – zbiorcze dojazdy do pól,
- pomocniczej – drogi bezpośredniej obsługi pól.

## 7. Uwarunkowania wynikające z wyposażenia i obsługi uzbrojenia technicznego

### 7.1. Elektroenergetyka

Obszar gminy zasilany jest w energię elektryczną z GPZ 110/30/15 kV „Mielec I” oraz z GPZ 110/15 kV „Szczucin”. Moc wyprowadzona jest z GPZ 110/30/15 kV Mielec i z GPZ 110/15 kV Szczucin liniami napowietrznymi 30 i 15 kV.

Północna i środkowa część gminy zasilana jest napięciem 30 kV z linii magistralnej 30 kV „Mielec – Szczucin” (magistrala jest po remoncie). Południowa część gminy zasilana jest napięciem 15 kV z linii magistralnej 15 kV „Szczucin – Brzezówka”. Odgałęzienia w/w linii doprowadzają napięcie do stacji transformatorowych 30/0,4 kV i 15/0,4 kV które z kolei zasilają odbiorców bytowo – komunalnych i sieć oświetleniową na terenie gminy z wyjątkiem grupy odbiorców miejscowości Piątkowiec – Zwiernik od strony Mielca. Odbiorcy Ci zasilani są ze stacji transformatorowej poza obszarem opracowania i należącej do Rejonu Energetycznego w Mielcu.

Wykaz stacji transformatorowych 30/0,4 kV i 15/0,4 kV zasilających obszar gminy przedstawia tabela Nr 1.

Tabela Nr 1. Wykaz stacji transformatorowych zasilających gminę.

Lp.	Nazwa stacji	Typ stacji	Moc trafo zainstalowana w stacji [kVA]
1.	Wadowice Górne 1	STSa 30/250	50
2.	Wadowice Górne 2	STSa 30/250	63
3.	Wadowice Górne 3 Kół. Rol.	STSa 30/250	50
4.	Wadowice Górne 4	STSa 30/250	63
5.	Wadowice Górne 5	STSa 30/250	63
6.	Wadowice Górne 6	STSa 30/250	63
7.	Wadowice Górne 7 GS	STSa 30/250	160
8.	Wadowice Górne 8	STSa 30/250	50
9.	Wadowice Górne Chłodnia Z.M.	majątek użytk.	-
10.	Wadowice Górne Zakłady Mięsne	majątek użytk.	-
11.	Wadowice Górne Zakład Rzemieślniczy	STSa 30/250	250
12.	Wadowice Dolne 1	STSa 30/250	50
13.	Wadowice Dolne 2	STSa 30/250	63
14.	Wadowice Dolne 3	STSa 30/250	160
15.	Wadowice Dolne 4	STSa 30/250	50
16.	Wadowice Dolne 5	STSa 30/250	50
17.	Wampierzów 1	STSa 30/250	100
18.	Wampierzów 2	STSa 30/250	100
19.	Wampierzów 3	STSa 30/100	50
20.	Wampierzów 4	STSa 30/250	50
21.	Wampierzów 5	STSa 30/250	50
22.	Wampierzów 6	STSa 30/250	63
23.	Wampierzów 7	STSa 30/250	63
24.	Wampierzów Pompownia	STSa 30/250	160
25.	Wampierzów Tuczarnia	majątek użytk.	-
26.	Kawęczyn 1	ŻH 30	50
27.	Kawęczyn 2	ŻH 30	50
28.	Podborze	ŻH 30/100	160

29.	Grzybów	STSa 30/250	50
30.	Izbiska 1	STsb 20/250	63
31.	Izbiska 2	STsb 20/250	63
32.	Izbiska 3	STsb 20/250	63
33.	Izbiska 4	STsb 20/250	100
34.	Izbiska 5	STSa 20/250	63
35.	Izbiska 6	STsb 20/250	63
36.	Zabrze 1	STS 30/100	50
37.	Zabrze 2	STS 30/100	50
38.	Zabrze 3	STS 30/100	50
39.	Zabrze 4	STS 30/100	50
40.	Kosówka 1	STS 30/100	50
41.	Kosówka 2	STS 30/100	50
42.	Wierzchowiny 1	ŻH 30	50
43.	Wierzchowiny 2	ŻH 30	50
44.	Wierzchowiny 3	ŻH 30	50
45.	Wierzchowiny Pompownia	majątek użytk.	-
46.	Wola Wadowska 1	ŻH 30	75
47.	Wola Wadowska 2	ŻH 30	50
48.	Wola Wadowska 3	ŻH 30	50
49.	Wola Wadowska 4	ŻH 30	75
50.	Wola Wadowska 5	ŻH 30	50
51.	Wola Wadowska 6	ŻH 30	50
52.	Wola Wadowska 7	ŻH 30	63
53.	Wola Wadowska 8	STsb 30/250	63
54.	Jamy 1	STsb 20/250	63
55.	Jamy 2	STsb 20/250	63
56.	Jamy 3	STsb 20/250	63
57.	Jamy 4	STsb 20/250	63
58.	Jamy 5	STsb 15/250	100
59.	Jamy 6	STsb 20/250	63
60.	Jamy 7	STsb 20/250	63
61.	Jamy 8	STsb 20/250	63
62.	Jamy 9	STsb 20/250	63
63.	Jamy Hydrofornia	STSa 20/250	160

Na terenie całego obszaru gminy znajduje się 63 napowietrznych stacji transformatorowych 30/0,4 kV i 15/0,4 kV, w tym 4 stacje to stacje będące majątkiem użytkownika. Suma mocy zainstalowanej w 59 stacjach Zakładu Energetycznego Tarnów S.A. wynosi 4236 kVA.

Obszar pod względem administracyjno – gospodarczym w zakresie elektroenergetyki należy do Rejonu Dystrybucji Dębica – Zakład Energetyczny Tarnów.

Bezpośrednią obsługę odbiorców w zakresie awarii, eksploatacji urządzeń prowadzi Posterunek Energetyczny w Radomyślu Wielkim będący jednostką podrzędną Rejonu Dystrybucji Dębica.

Przez obszar gminy przebiegają tranzytem na wspólnych słupach linie Najwyższych Napięć:

- 400 kV „Połaniec – Tarnów”,
- 220 kV „Połaniec – Klikowa”,

Polskich Sieci Elektroenergetycznych – Wschód Sp. z o.o. Radom (od 01.01.2000 r.).

W/w linie wymagają strefy ochronnej wynoszącej 45 m od osi linii w jedną i drugą stronę w obrębie której nie należy lokalizować obiektów kubaturowych ze względu na ochronę ludzi i środowiska przed szkodliwym promieniowaniem pola elektromagnetycznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.08.1998 r. (Dz.U. Nr 107 poz. 676), oraz z dnia 13.05.1998 r. (Dz.U. Nr 66 poz. 436) w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Przebiegające przez obszar gminy napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia 30 kV i 15 kV zasilające stacje transformatorowe 15/0,4 kV i 30/0,4 kV również wymagają zachowania odległości od projektowanych budynków zgodnie z PN-E-05100 1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa”. Na mapie przyjmujemy 7,5 m od osi linii w jedną i drugą stronę.

Wznoszenie budynków oraz innych obiektów w pobliżu istniejących linii w odległościach mniejszych niż w/w wymaga uzgodnienia z Polskimi Sieciami Elektroenergetycznymi – Wschód w Radomiu dla linii 400 kV „Połaniec – Tarnów” i 220 kV „Połaniec – Klikowa”, oraz Zakładem Energetycznym Tarnów – Rejonem Dystrybucji Dębica dla linii 15 i 30 kV.

Analiza urządzeń elektromagnetycznych gminy wykazuje że:

- GPZ 110/15 Szczucin posiada dużą rezerwę mocy ~ 80%, natomiast GPZ I Mielec 110/30/15 kV w szczycie posiada ~ 30% rezerwy mocy,
- stan techniczny większości stacji transformatorowych jest dobry,
- stan techniczny sieci średnich i niskich napięć jest dobry,
- parametry dostarczanej energii elektrycznej dla odbiorców są w normie.

Dane dotyczące urządzeń średniego napięcia pochodzą z Zakładu energetycznego Tarnów – Rejon Dystrybucji w Dębicy. Aktualność danych – luty 2000 r.

## **7.2. Telekomunikacja**

Usługi telekomunikacyjne w zakresie obsługi abonentów i eksploatacji sieci telekomunikacyjnej w gminie pełnił Rejon Telekomunikacji w Dąbrowie Tarnowskiej należący do TP S.A. – Zakładu Telekomunikacji w Tarnowie do 31.05.2000 r. w związku z reorganizacją TP S.A. od 1.06.2000 r. gm. Wadowice Górne w zakresie obsługi telekomunikacyjnej należy do Zakładu Telekomunikacji w Rzeszowie – Rejon Telekomunikacji w Mielcu, oraz operator niezależny Telekomunikacja Dębicka S.A. mająca swoją siedzibę w Dębicy. Abonentów TP. S.A. obsługują 2 nowoczesne centrale cyfrowe:

- w Wadowicach Górnych – pojemność 1000 NN – zajętość 487 ab.
- w Wadowicach Dolnych – pojemność 500 NN – zajętość 288 ab.

Centrala w Wadowicach Górnych obsługuje abonentów z miejscowości Wadowice Górne, Jamy, Wampierzów, Przebendów, Piątkowiec, Grzybów, Kawęczyn, Izbiska.

Centrala w Wadowicach Dolnych obsługuje miejscowości Wadowice Dolne, Zabrze, Kosówka, Wola Wadowska, Wierzchowiny.

Sieć telekomunikacyjną TP. S.A. w gminie stanowią: kable światłowodowe „Szczucin – Wadowice Dolne” podwieszane na słupach linii napowietrznej „Wadowice Dolne – Wadowice Górne”, linie napowietrzne abonenckie, kanalizacja teletechniczna w Wadowicach Górnych.

Telekomunikacja Dębicka S.A. zapewnia dostęp do usług telekomunikacyjnych mieszkańcom miejscowości Jamy, Piątkowiec i częściowo Wadowic Górnych, łącznie posiada ~ 300 abonentów.

Abonenci miejscowości Jamy i Piątkowiec dołączeni są do sieci za pośrednictwem szerokopasmowych węzłów dostępowych systemu światłowodowego FOCUS firmy DSC. Obecnie węzły te za pośrednictwem kabli światłowodowych zapewniają dostęp do cyfrowej sieci telekomunikacyjnej powszechnego użytku, oraz stwarzają dostęp do innych usług transmisyjnych.

Abonenci miejscowości Wadowice Górne dołączeni są do sieci telekomunikacyjnej za pośrednictwem cyfrowego systemu radiowego DRMASS firmy NEC. System ten zapewnia dostęp do wszystkich usług cyfrowej sieci telekomunikacyjnej użytku publicznego.

W Wadowicach Górnych Telekomunikacja Dębicka S.A. posiada aparaty wrzutowe ogólnodostępne.

Łączność telekomunikacyjną posiadają wszystkie sołectwa w gminie, natomiast małe miejscowości oddalone od istniejącej sieci telekomunikacyjnej nie posiadają łączności telefonicznej.

Na terenie gminy jest w sumie ~ 1075 abonentów, w tym 775 ab. TP. S.A., ~ 300 ab. Telekomunikacji Dębickiej S.A. Łączny wskaźnik gęstości telefonicznej w gminie na koniec 1999 r. wynosił 15,70 ab./100 Mk.

Dla porównania średnia gęstość telefoniczna w kraju na koniec 1999 r. wynosiła:

- ogółem – 24,92 ab./100 Mk,
- w miastach – 31,68 ab./100 Mk,
- na wsi – 13,98 ab./100 Mk.

Wskaźnik gęstości telefonicznej w dniu 31.12.1999 r. gminy Wadowice Górne na tle ościennych gmin z dnia 30.06.1999 r. przedstawia się następująco:

- Wadowice Górne      15,68 ab./100 Mk,
- Czermin              0,81 ab./100 Mk,
- Borowa                11,84 ab./100 Mk,
- Tuszów Narodowy    8,55 ab./100 Mk,
- Przecław               4,27 ab./100 Mk.

Wszyscy abonenci Telekomunikacji Polskiej S.A. i Telekomunikacji Dębickiej S.A. mogą korzystać z usług cyfrowej sieci telekomunikacyjnej jakimi są:

#### **Zintegrowana sieć cyfrowa ISDN**

ISDN to nowoczesna, w pełni cyfrowa sieć telekomunikacyjna, która umożliwia korzystanie z różnych technik przekazu i szerokiej gamy usług dodatkowych, przy wykorzystaniu tradycyjnego łącza (para miedzianych przewodów). Do jednego łącza ISDN można zainstalować do ośmiu urządzeń (np. telefon, fax, modem), przy czym dwa z nich mogą pracować jednocześnie i niezależnie. ISDN umożliwia korzystanie z: telefonii, telefaksu, teletekstu, poczty elektronicznej, transmisji danych, wideofonii, teleakcji, a ponadto szeregu usług dodatkowych: prezentacji numeru linii wywołującej, wielokrotnego numeru abonenta, bezpośredniego wybierania numeru wewnętrznego, informacji o opłacie itp. Pełne wykorzystanie możliwości stwarzanych przez sieć ISDN, wymaga zastosowania specjalnych urządzeń przystosowanych do pracy w sieci.

Sieć ISDN znajduje zastosowanie niemalże w każdej dziedzinie działalności, może służyć:

- przedsiębiorstwom (produkcja, przetwórstwo, handel),
- instytucjom finansowym,
- instytucjom usługowym (biura podróży, kancelarie adwokackie, biura konsultingowe, domy aukcyjne, biura nieruchomości, biura projektów itp.),
- placówkom medycznym,
- służbom nadzorującym obiekty i chroniącym mienie (agencje ochrony, obserwacje środowiska, pogotowia gazowe, elektryczne itp.).

### **Infolinia 800**

Infolinia 800 to usługa mająca na celu ułatwienie firmom i instytucjom kontaktu z klientami. Istota tej usługi polega na tym, że za rozmowę płaci ten do kogo dzwonią, a nie ten kto dzwoni. Numery infolinii 800 zaczynają się charakterystyczną sekwencją cyfr 0-800.

### **Polpak-T**

Polpak-T to szybka sieć transmisji danych, oparta na protokole Frame Relay, umożliwiająca przesyłanie informacji z prędkością od 64 kb/s do 2 Mb/s. Charakteryzuje się wysoką niezawodnością i efektywnością wykorzystania łączy, niskimi kosztami transmisji. Sieć Polpak-T pozwala na korzystanie ze stałych kanałów wirtualnych PVC oraz wirtualnych sieci prywatnych VPN. Możliwości te są chętnie wykorzystywane przez banki, duże firmy posiadające wiele oddziałów, urzędy administracji państwowej, towarzystwa ubezpieczeniowe, firmy informatyczne i inne. Powszechną usługą bazującą na strukturze sieci Polpak-T jest dostęp do sieci internet po komutowanych i dzierżawionych.

### **Dostęp do sieci internet**

Internet to gigantyczna sieć łącząca miliony komputerów na całym świecie, umożliwiająca dostęp do informacji na każdy temat. Dzięki TP S.A. internet staje się powszechnie dostępną siecią informatyczną. Dzwoniąc pod numer 0-20 21 22 można połączyć się przez internet z całym światem. Wystarczy posiadać komputer z odpowiednim oprogramowaniem, modem z homologacją oraz linię telefoniczną. Za połączenie z internetem płaci się jak za rozmowę miejscową. TP S.A. nie pobiera dodatkowych opłat za korzystanie z dostępu do internetu. Na serwerze TP S.A. można wykupić konto pocztowe e-mail i umieścić stronę WWW.

### **POLKOM 400**

Najbezpieczniejsza poczta elektroniczna. Umożliwia przechowywanie i przekazywanie informacji (w postaci faksów, telexów) w ruchu krajowym i międzynarodowym, pomiędzy abonentami posiadającymi różnego rodzaju urządzenia, tj. komputery, telefaksy. Użytkownicy POLKOM 400 mogą korzystać z publicznej książki adresowej lub stworzyć własną bazę teleadresową, co w znacznym stopniu ułatwia i przyspiesza przekazywanie informacji.

### **VSAT**

VSAT jest systemem łączności satelitarnej o dużej szybkości transmisji danych, przekazu telefaksowego i połączeń telefonicznych. Jest używany przez duże firmy turystyczne, banki o zasięgu międzynarodowym, firmy handlowe i spedycyjne funkcjonujące w krajach pozbawionych dobrej infrastruktury telekomunikacyjnej. Dostęp do usług VSAT można uzyskać za pomocą anteny satelitarnej o małej średnicy.

### **Komertel**

Komertel to wydzielona sieć telekomunikacyjna przeznaczona dla użytkowników biznesowych. Zapewnia ona automatyczne połączenia telefoniczne i telefaksowe ze wszystkimi krajami świata oraz automatyczne połączenia międzymiastowe w kraju.

### **Dzierżawa łączy telekomunikacyjnych**

Usługa polega na zestawieniu, uruchomieniu i oddaniu do użytku abonenta łączy określonej jakości. Dzierżawa łączy umożliwia realizację usług: telefonicznych, telegraficznych, transmisji danych, radiofonicznych i telewizyjnych.

### **POLPAGER – ogólnopolski system przywoławczy**

System umożliwia przekazywanie wiadomości użytkownikowi odbiornika przywoławczego (pagera), niezależnie od miejsca pobytu. Kieszonkowy odbiornik przywoławczy, wyposażony jest w wyświetlacz do odczytu przekazywanej wiadomości.

### **Usługi audiotekstowe**

Pod numerami telefonów rozpoczynających się cyframi 0-700 oferowane są usługi audiotekstowe (m.in. informacja, rozrywka, horoskopy, konkursy radiowe i telewizyjne). Opłata za połączenie ustalana jest przez firmę oferującą usługi audiotekstowe.

### **Poland Direct**

Poland Direct pozwala na łatwe i wygodne połączenie telefoniczne z zagranicy do Polski na koszt rozmówcy w kraju gdy wezwana osoba zgodzi się zapłacić za rozmowę.

Niektóre miejscowości gminy znajdują się w pełnym lub w częściowym zasięgu działania telefonii komórkowej:

- Centertel – tylko dla samochodów osobowych z wyjątkiem miejscowości Piątkowiec która posiada pełny zasięg.
- Plus GSM – w pełnym zasięgu znajdują się tylko Wadowice Górne, pozostałe na zewnątrz budynków.
- Era GSM – pełny zasięg posiadają tylko Wadowice Górne i Kawęczyn pozostałe na zewnątrz budynków z wyjątkiem miejscowości Jamy która jest całkowicie poza zasięgiem.

Na terenie gminy nie znajdują się stacje bazowe, ani wieże telefonii komórkowej.

### **7.3. Zaopatrzenie w gaz**

Obszar gminy został w znacznej części zgazyfikowany siecią średnioprężną. Istniejący system pierścieniowy rozdzielczy obejmujący sołectwa:

- Jamy – rok wykonania 1997, dł. sieci ok. 14,1 km – 142 budynki,
  - Izbiska – rok wykonania 1997, dł. sieci ok. 12,8 km – 96 budynków,
  - Wierzchowiny – rok wykonania 1998, dł. sieci ok. 7,70 km – 49 budynki,
  - Wadowice Dolne
  - Wadowice Górne
  - Przebendów
  - Piątkowiec
- } rok wykonania 1997-99, dł. sieci ok. 62 km – 520 przyłączy domowych

W/w gazociągi są własności Polskiego Górnictwa Nafty i Gazu Rejon Zakład Gazowniczy w Tarnowie.

Źródłem zasilania sieci średnioprężnej jest stacja redukcyjno – pomiarowa I<sup>0</sup> Żarówka o przepustowości 6000 Nm<sup>3</sup>/h leżąca poza obszarem gminy.

Stan sieci ocenia się jako bardzo dobry posiadający rezerwy przepustowości.

Sieć w przysiółkach Piątkowiec i Zwiernik wykonano w 1995 r. zasilany jest o strony Mielca i stanowi własność Rejonu Zakładu Gazowniczego w Rzeszowie.

Zarząd gminy przygotował się projektowo do realizacji zadań obejmujących sieci dla Wampierzowa, Kawęczyna i Woli Wadowskiej do realizacji od roku 2000. Sieć średnioprężna o łącznej długości ok. 49 km ilość przyłączy ok. 33 szt.

W dalszym etapie przewiduje się realizację sieci średnioprężnej stanowiącej rozwinięcie istniejącego układu w sołectwach:

- Kosówka – istnieje projekt techniczny,
- Zabrze – brak projektu,
- Grzybów – istnieje projekt techniczny – nieaktualny.

Głównym uwarunkowaniem dalszego rozwoju sieci gazowniczej będą możliwości finansowe zarówno gminy jak i mieszkańców oraz relacja pomiędzy ceną gazu i innych nośników energii.

#### **7.4. Zaopatrzenie w wodę**

Zakład Usług Wodnych jest jednostką powołaną Uchwałą Rady Gminy w Wadowicach Górnych Nr XXI/103/92 z dnia 18.12.1992 r. Zakład działa w oparciu o statut Zakładu Usług Wodnych uchwalony przez Radę Gminy w Wadowicach Nr XXIII/1117/93 z dnia 25.01.1993 r. ze zmianami uchwały Nr XXIV/121/96 z dnia 30.12.1996 r.

Przedmiotem działania Zakładu jest administracja i uzupełnienie sieci wodociągowej o nowe przyłącza, eksploatacja i remonty urządzeń Stacji Uzdatniania Wody oraz całej sieci wodociągowej.

Zakład swoją działalnością obejmuje teren Gminy Wadowice Górne oraz część terenu gminy: Radomyśl Wielki i Szczucin. Obecnie tylko gmina Wadowice Górne i 2 miejscowości z gminy Radomyśl – Podborze i Zgórsko (1500 m<sup>3</sup>/miesiąc wg wskazań wodomierza (z miesięcznych odczytów zainstalowanych na sieci wodociągowej).

Miejscowości gminy Szczucin dotychczas korzystające z wody z ujęcia Wampierzów po wykonaniu ujęcia w miejscowości Suchy Grunt gm. Szczucin zostały odłączone od ujęcia w Wampierzowie w 1988 r.

Zakład Usług Wodnych eksploatuje ujęcie wody w Wampierzowie oraz sieć wodociągową na terenie gminy, której źródłem zaopatrzenia jest ujęcie w Wampierzowie.

W ZUW zatrudnionych jest 5 osób. Z ujęcia wody w Wampierzowie korzystają następujące miejscowości: Wampierzów, Kawęczyn, Wadowice Górne, Wadowice Dolne, Zabrze, Kosówka, Przebendów, Grzybów, Piątkowiec, Wola Wadowska, Izbiska, Wierzchowiny.

Teren gminy jest zwodociagowany. Ilość odbiorców wody pitnej – 1426 gospodarstw. Długość sieci wodociągowej 128 km. Długość przyłączy 45 km.

Ujęcie składa się z 5 studni przy czym 4 z nich znajdują się poza terenem stacji natomiast jedna jest na terenie stacji. Woda ze studni przesyłana jest do zbiornika wody surowej, a następnie jest napowietrzana, dodawany jest nadmanganian potasu i siarczan glinu.

Woda poddawana jest odżelazowaniu i odmanganianiu w dwóch ciągach technologicznych (po 2 odżelaziacze i 2 odmanganiacze – zbiornik Ø 18000 mm). Woda jest okresowo chlorowana – chlorator w osobnym pomieszczeniu, chlorowanie – podchlorynem sodu.

Po uzdatnieniu woda kierowana jest do dwóch zbiorników wody surowej 2 x 500 m<sup>3</sup> a następnie do sieci. Stan stacji jest dobry.

Jeden raz w tygodniu odżelaziacze i odmanganiacze są płukane. Ścieki popłuczne kierowane są do osadnika wód popłucznych – zbiornik żelbetowy o poj. 150 m<sup>3</sup> skąd po odstaniu poprzez układ pompowy i kanalizację kierowane są do rowu melioracyjnego. Osady odpompowywane są na polećka osadowe.

Podstawowe elementy technologiczne:

1. Ujęcie wody surowej – 5 studni głębinowych.
2. Pompownia I<sup>0</sup> – 5 pomp głębinowych.
3. Zakład Uzdatniania Wody:
  - aeratory – szt. 2,
  - odżelaziacze – szt. 4,
  - odmanganiacze – szt. 4,
  - stacja dozowania utleniacza,
  - stacja dozowania koagulantu,
  - stacja sprężonego powietrza,
  - pompownia II<sup>0</sup> – 2 pompy poziome,
  - pompownia wody płucznej – 1 pompa pozioma,
  - pompownia III<sup>0</sup> – 4 pompy poziome.
4. Zbiornik wody surowej – 100 m<sup>3</sup>.
5. Zbiornik wody uzdatnionej 2 x 500 m<sup>3</sup>.
6. Zbiornik przepłuczyn – 150 m<sup>3</sup>.
7. Poletka ociekowe – 3 szt.
8. Budynek techniczno – socjalny:
  - chlorownia z magazynem chemikaliów,
  - kotłownia,
  - sterownia,
  - magazyn podręczny,
  - biura, pomieszczenia załogi i socjalne.
9. Przewody technologiczne.
10. Stacja transformatorowa.
11. Agregat prądowórczy.

Tabela Nr 1. Odbiorcy wody pitnej z ZUW Wampierzów z terenu gminy.

Wyszczególnienie		Wielkość
Kawęczyn		8133 m <sup>3</sup>
Wampierzów		13780 m <sup>3</sup>
Wadowice Górne		20385 m <sup>3</sup>
Wadowice Dolne		16098 m <sup>3</sup>
Przebendów		8047 m <sup>3</sup>
Piątkowiec		2997 m <sup>3</sup>
Izbiska		8865 m <sup>3</sup>
Jamy		2172 m <sup>3</sup>
Kosówka		4098 m <sup>3</sup>
Zabrze		12083 m <sup>3</sup>
Wierzchowiny		4556 m <sup>3</sup>
Wola Wadowska		15727 m <sup>3</sup>
Grzybów		2783 m <sup>3</sup>
Razem:	- odbiorcy indywidualni z gminy Wadowice Górne	119724 m <sup>3</sup>
	- instytucje	3879 m <sup>3</sup>
	- odbiorcy do celów produkcyjnych	49665 m <sup>3</sup>
	- odbiorcy z poza gminy Zgórsko - Podborze	18990 m <sup>3</sup>
	- odbiorcy z poza gminy Słupiec	9376 m <sup>3</sup>
Łączna sprzedaż wszystkim odbiorcom wody		201634 m <sup>3</sup>
- zużyto do celów technologicznych		9360 m <sup>3</sup>
- zużyto do celów przeciwpożarowych		1800 m <sup>3</sup>

Razem sprzedaż + zużycie	212794 m <sup>3</sup>
Uzdatniono wody w 1998 r.	226120 m <sup>3</sup>

Sumaryczne zapotrzebowanie wody do celów bytowo – gospodarczych liczone na 2010 r. wynosi:

$$Q_{\text{sr.d.}} = 1795,6 \text{ m}^3$$

$$Q_{\text{max.d.}} = 2421,8 \text{ m}^3$$

$$Q_{\text{max. h.}} = 204,1 \text{ m}^3$$

Zatwierdzona w kategorii „B” wydajność ujęć wynosi 131 m<sup>3</sup>/h.

Wydajność stacji uzdatniania wody wynosi  $Q = 120 \text{ m}^3/\text{h}$ .

Na terenie gminy znajduje się również drugie ujęcie wody Jamy którego eksploatatorem jest ZUW w Woli Rzędzianowskiej (woj. małopolskie).

Ujęcie składa się z trzech studni:

S1 o wydajności  $q = 11,7 \text{ m}^3/\text{h}$ ,

S2 o wydajności  $q = 24,6 \text{ m}^3/\text{h}$ ,

S3 o wydajności  $q = 15,0 \text{ m}^3/\text{h}$ .

$$Q_{\text{max.}} = 134,2 \text{ m}^3/\text{h.}$$

$$Q_{\text{max.d.}} = 323,6 \text{ m}^3/\text{d.}$$

Tabela Nr 2. Odbiorcy wody pitnej z SUW Wola Wadowska – Bór (Jamy).

Miejscowość	Ilość odbiorców	Roczny pobór wody
Jamy	176	17000 m <sup>3</sup>
Izbiska	34	2500 m <sup>3</sup>
Wola Wadowska	38	3000 m <sup>3</sup>
Wierzchowiny	15	1000 m <sup>3</sup>
Razem:	263	23500 m <sup>3</sup>

## 7.5. Gospodarka ściekowa

### 7.5.1. Stan istniejący gospodarki ściekowej na terenie gminy

Na terenie gminy praktycznie nie występuje planowa gospodarka ściekowa. Powstające ścieki z gospodarstw rolnych są odprowadzane przykanalikami do zbiorników okresowo – wybieralnych, często nieszczelnych.

Ze zbiorników tych ścieki odprowadzane są praktycznie do cieków powierzchniowych i rowów melioracyjnych, powodując ich znaczne zanieczyszczenie. Powoduje to również duże zagrożenie dla wód podziemnych oraz zagrożenie epidemiologiczne dla ludności i zwierząt gospodarskich.

Jedynie ścieki powstające z Zakładach Metalowych „STALBIG”, Zakładzie Wyrobów z gumy i PCV oraz z Urzędu Gminy są wywożone taborem asenizacyjnym na oczyszczalnię w Mielcu.

Zakład Mięсны „Dobrowolski i Synowie” posiada własną oczyszczalnię powstających w procesie produkcyjnym ścieków – oczyszczalnię biologiczną BIOBLOCK 100. Ścieki po podczyszczeniu na tej oczyszczalni są wywożone do dalszego oczyszczania na Grupową Oczyszczalnię Ścieków miasta Tarnowa. W budowie jest druga oczyszczalnia ścieków, która ma służyć do unieszkodliwiania ścieków z nowo powstałej ubojni.

Również Ujęcie Wody w Wampierzowie posiada system oczyszczania wód technologicznych i posiada pozwolenie na zrzut wód oczyszczonych do rowu melioracyjnego.

### 7.5.2. Bilans ilości ścieków w gminie wg opracowania BOIK S.C. A i J. Naziemieć

Wielkość odprowadzanych ścieków z poszczególnych sołectw gminy Wadowice Górne wyliczono w oparciu o wskaźniki jednostkowego zużycia wody. Głównym źródłem ścieków w gminie poza Wadowicami Górnymi jest działalność bytowa mieszkańców. W Wadowicach Górnych istnieją bowiem jedynie cztery podmioty gospodarcze o większym znaczeniu dla bilansu ścieków. W związku z powyższym obliczenia ilości ścieków przeprowadzono osobno dla Wadowic Górnych i osobno dla pozostałych sołectw gminy. Do obliczeń ilości ścieków odprowadzonych z poszczególnych gospodarstw przyjęto następujące wielkości:

- jednostkowa ilość ścieków  $q_i = 120$  [l/Md]
- wskaźnik nierównomierności dobowej  $N_d = 1,1$
- wskaźnik nierównomierności godzinowej  $N_h = 1,3$

Tabela Nr 3. Bilans ilości ścieków na rok 1999.

Sołectwo	Liczba mieszkańców	$Q_{d\text{ śr}}$ [m <sup>3</sup> /d]	$Q_{d\text{ max}}$ [m <sup>3</sup> /d]	$Q_{h\text{ max}}$ [m <sup>3</sup> /d]
Grzybów	180	21,60	23,76	1,29
Izbiska	656	78,72	86,59	4,69
Jamy	873	104,76	115,24	6,24
Kawęczyn	296	32,28	35,51	1,92
Kosówka	182	21,84	24,02	1,30
Piątkowiec	263	31,56	34,72	1,88
Przebendów	326	39,12	43,03	2,33
Wadowice Dolne	753	90,36	99,40	5,38
Wampierzów	773	92,76	102,04	5,53
Wierzchowiny	319	38,28	42,11	2,28
Wola Wadowska	789	94,68	104,15	5,64
Zabrze	397	47,64	52,40	2,84
Razem:	5807	693,60	766,52	41,52

Tabela Nr 4. Bilans ilości ścieków dla Wadowic Górnych na rok 1999.

Zakład	Podmiot	Jednostkowa ilość ścieków $q_i$ [l/dP]	$Q_{d\text{ śr}}$ [m <sup>3</sup> /d]	$N_d$	$Q_{d\text{ max}}$ [m <sup>3</sup> /d]	$N_h$	$Q_{h\text{ max}}$ [m <sup>3</sup> /h]
Mieszkańcy	1088 osób	120	130,56	1,1	143,62	1,3	7,78
„Dobrowolski i Synowie”	Świnie 600 szt.	70	42,00	1,5	63,00	2,5	6,56
	Woły 50 szt.	35	1,75	1,5	2,63	3,0	0,33
„STALBIG”	150 osób	60	9,00	1,1	9,90	2,2	0,91
Wyroby z gumy	34 osób	30	1,02	1,1	1,12	2,2	0,10
Wyroby z PCV	15 osób	30	0,45	1,1	0,50	2,2	0,05
Razem:		-	184,78	-	220,77	-	15,73

Łączna średniodniowa ilość ścieków w gminie Wadowice Górne wynosi:  $Q_{d\text{ śr}} = 878,38$  [m<sup>3</sup>/d].

### 7.5.3. Uwarunkowania rozwoju

Wybór sposobu rozwiązania gospodarki ściekowej dla gminy jest ściśle uzależniony od dwu podstawowych warunków:

- ukształtowania terenu – teren płaski z minimalnymi spadkami narzuca wykonanie kanalizacji mieszanej grawitacyjno – ciśnieniowej,
- charakteru zabudowy – zabudowa rozproszona utrudnia wykonanie kanalizacji, znacznie wydłuża sieć kanalizacyjną a co za tym idzie zwiększa koszty realizacji inwestycji.

Opracowana koncepcja gospodarki ściekowej przyjęła następujące założenia:

- kanalizacja sołectw: Zabrze, Przebendów, Grzybów i części Kosówki, których zabudowa ma charakter rozproszony (domostwa nieskoncentrowane, w dużej odległości od siebie) jest nieuzasadniona ze względów ekonomicznych – tereny te na etapie koncepcji nie objęto kanalizacją,
- kanalizacja grawitacyjna zbierać będzie ścieki z kilku do kilkunastu domostw (ze względu na płaski teren) do pompowni lokalnych, skąd ścieki przetłaczane będą siecią rurociągów tłocznych do oczyszczalni ścieków (obszary, z których ścieki odprowadzane są do poszczególnych pompowni),
- rurociągi tłoczne będą przebiegać w poszczególnych sołectwach głównie wzdłuż dróg lokalnych poza budynkami mieszkalnymi, nadając kanalizacji charakter pasmowy.

Na podstawie tak przyjętych założeń opracowano kilka alternatywnych wariantów kanalizacji satelitarnej dla gminy. W wyniku dyskusji roboczej nad wariantami na posiedzeniu Zarządu Gminy Wadowice Górne wybrano wariant który obejmuje budowę kanalizacji sanitarnej osobno dla poszczególnych sołectw.

Zakłada budowę czterech oczyszczalni ścieków na terenie gminy w sołectwach:

- Jamy - (oczyszczalnia I),
- Wadowice Górne (łącznie z Izbiskami) - (oczyszczalnia II),
- Wadowice Dolne (łącznie z Wolą Wadowską, Wierzchowinami i częścią Kosówki) - (oczyszczalnia III),
- Wampierzów wraz z Kawęczynem - (oczyszczalnia IV).

Tabela Nr 5. Orientacyjne dane techniczne kanalizacji sanitarnej.

Lp.	Numer oczyszczalni	Średnia ilość ścieków [m <sup>3</sup> /d]	Długość rurociągu tłoczego [m]	Liczba pompowni lokalnych [szt.]
1.	Oczyszczalnia I	104,76	10,970	30
2.	Oczyszczalnia II	295,06	18,200	65
3.	Oczyszczalnia III	245,16	20,350	103
4.	Oczyszczalnia IV	125,04	8,520	66

Tabela Nr 6. Zestawienie wielkości oczyszczalni ścieków.

Nr	Sołectwo	Ilość ścieków	Ilość wód infiltracyjnych	Ilość dowożna	Wielkość oczyszczalni
I	Jamy	104,76	10,97	23,15	138,88
III	Wadowice Górne	295,06	18,20	62,65	375,91
IV	Wadowice Dolne	245,16	20,35	53,10	318,61
VI	Wampierzów	125,04	8,52	26,71	160,27

Obecnie na polskim rynku jest oferowana bardzo duża ilość oczyszczalni ścieków, różniących się między sobą np. technologią, przepustowością czy materiałem, z którego są wykonane. Wybór typu oczyszczalni jest zależny od wielu czynników m.in.: kosztów wykonania, kosztów eksploatacji, efektów oczyszczania i itp.

Autor koncepcji zaproponował wykonanie oczyszczalni biologicznej typu SBR jako sprawdzonych w warunkach eksploatacji, których efekty eksploatacyjne oczyszczania ścieków i efektywność ekonomiczna jest gwarantowana i wiarygodna.

Oczyszczalnia SBR pracuje w oparciu o metodę osadu czynnego z napowietrzaniem drobnopęcherzykowym niskoobciążonego osadu czynnego. Umożliwia to przebieg wszystkich procesów cząstkowych cyklu technologicznego: sedymentacji, defosfatacji w jednej komorze reaktora, zapewnia również stabilizację osadu.

Dla typowych ścieków bytowo – gospodarczych osiągnąć efekt oczyszczania ścieków wynosi dla podstawowych wskaźników:

- BTZ	95,0%,
- zawiesiny organiczne	88,8%,
związki biogenne bez użycia środków wspomagających	70,0%.

Podstawowe zalety oczyszczalni ścieków typu SBR:

1. Prosta budowa – reaktory oczyszczalni wykonywane są w konstrukcji żelbetowej (wylewanej na mokro) – bardziej ekonomiczna od konstrukcji stalowej.
2. Zajmuje małą powierzchnię zabudowy.
3. Brak ujemnego wpływu na pracę oczyszczalni nierównomiernego dopływu ścieków dzięki sekwencyjnej pracy reaktorów.
4. Duży i gęsty zakres przepustowości co umożliwia staranny dobór wielkości oczyszczalni w stosunku do rzeczywistej i przewidzianej ilości ścieków.
5. Możliwość etapowania inwestycji w początkowym etapie eksploatacji.
6. Prosta obsługa oczyszczalni – pełna automatyka procesu oczyszczania.
7. Niska uciążliwość oczyszczalni dla otoczenia (praktycznie do granicy działki pod oczyszczalnię).

Koszty realizacji tego typu oczyszczalni są stosunkowo niskie i zasadniczy wpływ na nie mają:

- usytuowanie oczyszczalni (ilości robót ziemnych, konieczność zastosowania przepompowni),
- warunków posadowienia obiektów,
- wyboru producenta dmuchaw.

## **7.6. Gospodarka odpadami**

Na obszarze gminy brak jest zorganizowanego kompleksowego systemu gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych. Mieszkańcy, jednostki gospodarcze, szkoły, urzędy wywożą sami odpady lub zawarli umowy na wywóz z prywatnymi przewoźnikami.

Gmina nie posiada własnego gminnego wysypiska. W 1999 r. zawarto umowę z Zarządem Gminy Ostrów na przyjmowanie odpadów komunalnych stałych z obszaru gminy. Od sierpnia 1999 r. MPGK Spółka z o.o. uzyskała zezwolenie na świadczenie usług w zakresie wywozu nieczystości stałych i płynnych z obszaru gminy Wadowice Górne.

### 7.6.1. Unieszkodliwianie odpadów

1. Wychodząc naprzeciw polityce komunalnej i ekologicznej państwa oraz standardom Unii Europejskiej, zakłada się potrzebę realizacji składowiska odpadów które będzie dysponowało następującymi obiektami:
  - zbiorczy punkt selektywnego gromadzenia odpadów,
  - sortownia odpadów użytkowych,
  - kompostownia bioodpadów i odpadów zielonych oraz osadów z gminnych oczyszczalni ścieków,
  - składowisko odpadów nieaktywnych.
2. Punkt selektywnego gromadzenia odpadów stwarzałby możliwość ich wtórnego sortowania, przechowywania i dystrybucji do specjalistycznych zakładów przerobu. Do punktu dostarczone by odpady użytkowe, problemowe, niebezpieczne, wielkogabarytowe, samochodowe i inne z całego terenu gminy.
3. Odpady problemowe i niebezpieczne wydzielone z odpadów komunalnych w ramach selekcji negatywnej – detoksykacji, a nie zagospodarowane przez producenta, powinny być na terenie zakładu lub zbiorczego punktu selektywnego gromadzenia – magazynowane tymczasowo do chwili przekazania specjalistycznym jednostkom, zajmującym się ich unieszkodliwianiem – głównie poprzez utylizację termiczną. Spalanie wysokotemperaturowe może odbywać się w spalarniach mobilnych lub ponadregionalnych centrach. Taki kierunek jest zgodny z programem wykonawczym do polityki ekologicznej państwa.

### 7.6.2. Organizacja i zarządzanie

1. Zorganizowanie obsługi wywozu odpadów tak aby 100% mieszkańców pozbywała się odpadów w sposób legalny.
2. Zadania własne gminy w zakresie utrzymania czystości można realizować poprzez jednostki własne lub powierzać innym podmiotom na zasadach zezwolenia – koncesji.
3. Zalecaną formę organizacji jest zachowanie strategicznego mienia komunalnego. Usługi transportu powierza się zwykle wybranym w drodze przetargu społecznym lub prywatnym jednostkom organizacyjnym.
4. Zakłady własne gminy powinny działać w oparciu o przepisy prawa handlowego dające zakładowi osobowość prawną, umożliwiającą generowanie środków na rozwój i ewentualny zysk oraz wchodzenie w spółki dla pozyskania kapitału zewnętrznego. Należy być przygotowanym na konkurencję również firm zachodnich po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.
5. Należy stymulować racjonalne zagospodarowanie odpadów poprzez rozwijanie świadomości ekologicznej oraz edukacji i eksponowanie pozytywnych wzorców do naśladowania. Bardzo dobre rezultaty daje wychowanie ekologiczne społeczeństwa poprzez edukację młodzieży.

### 7.6.3. Zasady polityki cenowej i taryfowej

1. Generalnie zaleca się, aby usługi komunalne w zakresie gromadzenia, wywozu i unieszkodliwiania odpadów były odpłatne. Ustalając taryfy opłat należy kierować się zasadą samofinansowania działalności i eliminacji dotacji budżetowych. Opłaty powinny spełniać funkcje – dochodową i informacyjno-motywacyjną.
2. W okresie początkowym – wprowadzania systemu zbiorczych – wiejskich punktów gromadzenia czy też selekcji „u źródła” praktykuje się finansowanie z budżetu gminy – aby zachęcić mieszkańców do korzystania z systemu.

3. W późniejszym okresie opłatami obciąża się mieszkańców, np. sołtysi zawiadamiają i opłacają wywóz pojemnika ze składek społeczności lokalnej.
4. Dobre rezultaty daje system bezpłatnego pozbywania się odpadów wyselekcjonowanych, natomiast odpłatnego odpadów zmieszanych. System ten mobilizuje do minimalizowania ilości odpadów oraz do ich selekcji w gospodarstwach domowych.
5. Istnieją też opłaty poprzez system podatkowy. System ten ma następujące zalety: zlikwidowanie podstaw do nieformalnego zbywania odpadów – mieszkańiec nie jest zobowiązany umowami z wywoźnikiem, a gmina ma możliwość kompleksowego sterowania regionalną gospodarką odpadami. Wada – brak mechanizmów mobilizujących do redukcji i selekcji odpadów.

#### 7.6.4. Systemy gromadzenia odpadów

1. Gminny system zbiórki odpadów komunalnych w zbiorczych – wiejskich punktach gromadzenia w pojemnikach 1100 litrów, poprzez zabezpieczenie niezbędnej liczby pojemników, aby ich rozstawienie umożliwiałoby dostęp i korzystanie z nich przez 100% mieszkańców gminy.
2. Uzupełnić na terenach zurbanizowanych indywidualny system zbiórki odpadów za pośrednictwem pojemników 110 l, aby zagęścić ich rozstawienie.
3. Dysponując już na terenie składowiska boksami na odpady użytkowe, wprowadzić pilotażowo selektywną zbiórkę odpadów „u źródła” za pomocą kolorowych worków (szkło, tworzywa, metal, i ewentualnie makulatura).
4. Uzupełniając wprowadzić selektywną zbiórkę odpadów użytkowych (szkło, tworzywa, metal) systemem „kontener w sąsiedztwie” za pomocą zestawów 3-pojemnikowych – kolorowe pojemniki z polietylenu o pojemności 120 l. Rozstawienie – minimum 1 zestaw w każdej miejscowości.

#### 7.6.5. System wywozu odpadów

1. Proponuje się aby gminny system zbiórki odpadów komunalnych realizować w oparciu o pojemniki 1100 l. i 110 l. i specjalistyczną śmieciarkę bębnową.
2. Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów użytkowych w workach foliowych i pojemnikach kolorowych spowoduje konieczność odbioru tych odpadów. Ponieważ zakłada się, że zakres tej obsługi będzie lokalny – wewnątrz gminy – do tego celu można będzie wykorzystywać typowy tabor (ciągnik z przyczepą), jednostek uspołecznionych lub prywatnych, wynajmowanych przez gminę.

### 7.7. Regulacja stosunków wodnych

Gminna Spółka Wodna obejmuje swym zasięgiem cały obszar gminy z wyłączeniem sołectw Jamy i Zabrze gdzie mieszkańcy nie włączyli się w działalność spółki.

Teren objęty działalnością spółki to 1883 ha. Całkowity obszar zmeliorowany urządzeniami szczegółowymi i podstawowymi wynosi 2602 ha w tym:

- grunty orne 2454,77 ha,
- trwałe użytki zielone 147,76 ha,
- rowy cieków naturalne 140 km, w tym ubezpieczone 62 km,
- budowle na urządzeniach 1447 szt.,
- sieć drenarska na powierzchni 1122,24 ha, w tym na gruntach ornych 1048,37 ha,
- rzeki ogółem 38,06 km, w tym uregulowane 37,07 km,
- wały przeciwpowodziowe 31,84 km,
- stacja pomp 1 szt. o obszarze oddziaływania 325 km i przepustowości 800 l/s.

Podstawowe dane dla poszczególnych sołectw w zakresie melioracji podstawowych i szczegółowych przedstawiają się następująco:

### **Grzybów**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 32,83 ha,
- trwałe użytki zielone 15 ha,
- rowy i cieki naturalne 4450 m,
- budowle na urządzeniach 30 szt.
- rzeki 440 m.

### **Jamy**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 511,30 ha,
- trwałe użytki zielone 0,33 ha,
- rowy i cieki naturalne 24158 m,
- budowle na urządzeniach 277 szt.
- rzeki 3081 m w tym uregulowane 2421 m.

### **Kosówka**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 28,25 ha,
- rowy i cieki naturalne 1690 m,
- budowle na urządzeniach 3 szt.
- rzeki 2260 m,
- wały przeciwpowodziowe 3834 m.

### **Kawęczyn**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 60,56 ha,
- rowy i cieki naturalne 5280 m,
- budowle na urządzeniach 29 szt.
- rzeki 2220 m w tym uregulowane 2220 m.

### **Przebendów**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 22,01 ha,
- rowy i cieki naturalne 1559 m w tym ubezpieczone 109 m,
- budowle na urządzeniach 15 szt.

### **Piątkowiec**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 107,56 ha,
- rowy i cieki naturalne 8916 m w tym ubezpieczone 250 m,
- budowle na urządzeniach 47 szt.

### **Wola Wadowska**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 106,28 ha,
- trwałe użytki zielone 58,75 ha,
- rowy i cieki naturalne 16589 m w tym ubezpieczone 122 m,
- budowle na urządzeniach 163 szt.
- rzeki 1110 m,
- wały przeciwpowodziowe 2500 m.

**Wadowice Dolne**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 305,09 ha,
- trwale użytki zielone 38,83 ha,
- rowy i cieki naturalne 18747 m w tym ubezpieczone 12957 m,
- budowle na urządzeniach 154 szt.
- rzeki 8800 m,
- wały przeciwpowodziowe 11846 m.

**Wampierzów**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 169,02 ha,
- rowy i cieki naturalne 17750 m,
- budowle na urządzeniach 246 szt.
- rzeki 1620 m,
- wały przeciwpowodziowe 1000 m.

**Wierzchowiny**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 284 ha,
- trwale użytki zielone 34,55 ha,
- rowy i cieki naturalne 14271 m w tym ubezpieczone 14131 m,
- budowle na urządzeniach 126 szt.
- rzeki 4925 m,
- wały przeciwpowodziowe 4160 m.

**Wadowice Górne**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 286,66 ha,
- rowy i cieki naturalne 14431 m w tym ubezpieczone 10427 m,
- budowle na urządzeniach 217 szt.
- rzeki 1530 m,
- wały przeciwpowodziowe 205 m.

**Izbiska**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 494,28 ha,
- rowy i cieki naturalne 2157 m w tym ubezpieczone 11521 m,
- rzeki 3735 m,
- wały przeciwpowodziowe 1850 m.

**Zabrze**

Obszar zmeliorowany urządzeniami podstawowymi i szczegółowymi:

- grunty orne 2454,77 ha,
- trwale użytki zielone 147,46 ha,
- rowy i cieki naturalne 140343 m w tym ubezpieczone 61862 m,
- budowle na urządzeniach 145 szt.
- rzeki 7340 m,
- wały przeciwpowodziowe 5060 m.

Na obszarze gminy wyodrębniono następujące obiekty:

1. Obiekt Łoś,
2. Obiekt Upust,
3. Obiekt Żabnie – Breń,
4. Obiekt Jamnica – Jamnica,
5. Obiekt Jamnica – Izbiska,
6. Obiekt Zgórsko,
7. Obiekt Stary Breń,
8. Obiekt Kawęczyńsko – Wampierzowski,
9. Obiekt Wisznia,

które stanowią system wododziału obejmujące zlewnie poszczególnych rzek, potoków i kanałów z których najważniejsze to:

- rzeka Breń,
- Potok Upust,
- Potok Jamnica,
- Potok Zgórsko,
- Potok Rybnica,
- kanał J-4,
- kanał Wadowicki,
- kanał Stery Breń,
- kanał Kawęczyńsko – Wampierzowski,
- kanał Łoś.

Część obiektu Jamnica po wschodniej stronie potoku Jamnica obejmuje zadanie Izbiska oraz obiekt Zgórsko w części obejmującej zadanie Izbiska III i zadanie Wadowice są to tereny zmeliorowane w latach 80-tych. Na obszarze tym wykonano melioracje szczegółowe rowami otwartymi oraz siecią drenarską.

Północna część zadania Izbiska III zostało wykonane jedynie systemem rowów otwartych wraz z przepompownią przewałową na kanale „A” o wydajności 800 l/s i zrzutem do potoku Jamnica, który zostanie obustronnie obwałowany.

#### 7.7.1. Uwarunkowania rozwoju

Obiekty Łoś, Upust, Żabnica – Breń, Stary Breń, Kawęczyńsko – Wampierzowski i Wisznia są to obszary zmeliorowane rowem otwartym w XIX w i w pierwszej połowie XX w. Znajdują się w ewidencji urządzeń melioracyjnych Spółki Wodnej Wadowice Górne i Rejonowego Związku Melioracji i Urządzeń wodnych w Mielcu – uległy dekapitalizacji i podlegają jedynie częściowo konserwacji w miarę posiadanych środków finansowych.

W/w obiekty są to tereny zagrożenia powodziowego i wymagające generalnej przebudowy i odbudowy. Między innymi w latach 80-tych wykonano projekty modernizacji obiektów: Żabnica – Breń, Łoś, Stary Breń oraz Kawęczyńsko – Wampierzowski. Między innymi dla obiektu Żabnica – Breń przewidziano odbudowę ciek Janówka wraz z realizacją przepompowni przewałowej.

Uznaje się, że modernizacja obiektu Żabnica – Breń jest pierwszym elementem do wykonania w okresie perspektywicznym. Również pierwsze zaplanowane zadanie uznaje się realizację odbudowy na obiekcie Kawęczyńsko – Wampierzowski.

Na terenie gminy Czermin realizuje się budowę przepompowni zrzutowej w Szafranowie. Po jej realizacji i modernizacji kanału Kawęczyńsko – Wampierzowskiego w połączeniu z kanałem Stary Breń ograniczy w znacznym stopniu zasięg terenów zagrożonych powodzią.

W trakcie realizacji jest regulacja Potoku Zgórskiego w km od 0+000 do 2+200 w tym obwałowania a dalsza realizacja w km 2+200 do 5+000 ograniczy zagrożenie powodziowe dla sołectw: Wadowice Górne, Wadowice Dolne i Izbiska.

Pozytywnym elementem ograniczającym zasięg zagrożeń powodziowych jest regulacja potoku Upust – obejmująca między innymi realizacją nowych obwałowań.

Rzeka Breń na odcinku przebiegającym przez gminę jest uregulowana i obustronnie obwałowana.

## 8. Uwarunkowania i diagnoza obecnego stanu zainwestowania

### 8.1. Podstawowe funkcje występujące na terenie gminy

W obecnym stanie zagospodarowania przestrzeni gminy wyróżnia się następujące funkcje:

1. Rolnictwo stanowiące podstawową gospodarczo i przestrzennie funkcję w gminie, obejmującą użytki rolne wraz z niezbędnymi urządzeniami.
2. Zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo – zagrodowa stanowiąca podstawowy element zainwestowania terenu kształtując obraz przestrzeni gminy i stymulująca rozwój innych elementów zagospodarowania.
3. Usługi publiczne i inne stanowiące uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej i świadczące o standardzie życia mieszkańców oraz ich aspiracjach i możliwościach.
4. Przemysł i usługi produkcyjne stanowiące pojedyncze niewielkie obszarowo tereny usytuowane najczęściej w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, będące przejawem aktywności gospodarczej niewielkich grup społeczeństwa gminy oraz posiadające wysoką pozycję w gospodarce gminy.
5. Lasy, tworzące dwa położone krańcowo względem siebie obszary, stanowiące części większych kompleksów leśnych, pomiędzy którymi położona jest gmina. Oprócz tych obszarów na terenie gminy są inne, niewielkie obszarowo tereny lasów, jednakże lasy na obszarze gminy stanowią skromny udział w jej powierzchni.
6. Infrastruktura techniczna i komunikacja.

Tabela Nr 1. Użytkowanie terenów na obszarze gminy. Stan na 31.12.1999 r.

Pozycja	Rodzaj użytkowania	Powierzchnia [ha]	%	
Ogółem w granicach administracyjnych		8716	100,0	x
1.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	477	5,5	100,0
1.1.	Tereny mieszkaniowe	236	3,0	55,1
1.2.	Tereny przemysłowe	3	0,0	0,6
1.3.	Inne tereny zabudowane	8	0,1	1,7
1.4.	Tereny rekreacyjno - wypoczynkowe	5	0,1	1,1
1.5.	Tereny komunikacji	198	2,3	41,5
2.	Tereny użytków rolnych	7136	81,9	100,0
2.1.	Grunty orne	5357	61,5	75,1
2.2.	Sady	117	1,3	1,6
2.3.	Łąki	941	10,8	13,2
2.4.	Pastwiska	721	8,3	10,1
3.	Użytki leśne	864	9,9	x
3.1.	Lasy	731	8,4	x
3.2.	Grunty zadrzewione i zakrzewione	133	1,5	x
4.	Wody	170	2,0	x
4.1.	Wody płynące	26	0,3	x
4.2.	Wody stojące	42	0,5	x
4.3.	Rowy	102	1,2	x
5.	Tereny różne	38	0,4	x
6.	Nieuzytki	31	0,3	x

Źródło: Starostwo Powiatowe w Mielcu.

## **8.2. Stopień obsługi ludności w poszczególnych miejscowościach gminy**

Obsługę ludności dzieli się na dwa stopnie obsługi:

- podstawowy, w którym uwzględnia się wyposażenie mieszkańców w następujące urządzenia:
  - szkoła podstawowa,
  - sklep art. spożywczo – przemysłowych,
  - świetlica, OSP,
  - biblioteka lub punkt biblioteczny,
  - ośrodek zdrowia lub punkt lekarski,
  - boisko sportowe.
  
- poszerzony, w którym występują dodatkowe obiekty usługowe, obsługujące nie tylko mieszkańców danej jednostki osadniczej ale również stanowią element obsługi mieszkańców innej miejscowości, w postaci:
  - GOK,
  - gimnazjum,
  - specjalistyczne urządzenia sportowe.

Miejscowości posiadające podstawową obsługę ludności:

- Piatkowiec,
- Grzybów,
- Kaweczyn,
- Wampierzów,
- Zabrze,
- Kosówka,
- Wola Wadowska,
- Wierzchowiny,
- Jamy,
- Izbiska.

Miejscowości posiadające poszerzoną obsługę ludności:

- Wadowice Dolne,
- Wadowice Górne,
- Przebendów.

### 8.3. Bilans terenów

Tabela Nr 2. Bilans terenów zagospodarowanych jako tereny mieszkaniowe i mieszkaniowo – zagrodowe oraz terenów, które posiadają prawo do takiego zagospodarowania, na podstawie m.p.o.z.p., w poszczególnych miejscowościach.

Miejscowość	Powierzchnia terenów obecnej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – zagrodowej	Powierzchnia terenów z prawem do zabudowy na podstawie MPOZP	Powierzchnia rezerw terenowych dla zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo - zagrodowej
Grzybów	7,0 ha	19,5 ha	12,5 ha
Izbiska	29,6 ha	49,2 ha	19,6 ha
Jamy	38,0 ha	66,5 ha	28,5 ha
Kawęczyn	15,4 ha	23,9 ha	8,5 ha
Kosówka	11,2 ha	9,0 ha	2,2 ha
Piątkowiec	15,2 ha	28,2 ha	13,0 ha
Przebendów	15,6 ha	58,7 ha	43,1 ha
Wadowice Dolne	35,6 ha	83,2 ha	47,6 ha
Wadowice Górne	44,4 ha	118,6 ha	74,2 ha
Wampierzów	36,0 ha	82,8 ha	46,8 ha
Wierzchowiny	16,0 ha	43,1 ha	27,1 ha
Wola Wadowska	34,0 ha	54,1 ha	20,1 ha
Zabrze	17,6 ha	19,2 ha	1,6 ha
Razem:	315,6 ha	656,0 ha	340,4 ha

Powierzchnie te obliczono posługując się liczbą budynków mieszkalnych i przyjmując średnią wielkość siedliska na 20 a oraz szacując powierzchnię terenów przeznaczonych na mieszkalnictwo jednorodzinne i zagrodowe.

### 8.4. Charakterystyka układów osadniczych

#### 8.4.1. Tendencje w rozwoju układów osiedleńczych

##### Charakterystyka obecnych układów osiedleńczych

Na podstawie inwentaryzacji zabudowy gminy stwierdza się występowanie dwóch tradycji w kształtowaniu układów osiedleńczych:

- rozproszonego, charakteryzującego się zabudową zlokalizowaną bez ścisłego powiązania z sąsiednim zainwestowaniem, głównie tworzonego przez zabudowę z lat wcześniejszych i obecnie utrwalaną przez remonty, modernizację lub wymianę substancji, stanowiącego ekstensywne, niezorganizowane i nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni,
- zwarte, charakteryzującego się bliskim sąsiedztwem terenów poszczególnych siedlisk, co daje możliwość lepszego zorganizowania przestrzeni i bardziej ekonomicznych rozwiązań w dziedzinie infrastruktury i komunikacji, poszanowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jednakże są to układy ulicowe co wiąże się z dość wysokimi nakładami finansowymi dla stworzenia wymaganych standardów wyposażenia substancji mieszkaniowej oraz dogodnej obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych.

Na terenie gminy, w miejscowościach: Wadowice Górne i Wadowice Dolne wyznaczone są tereny, pod budownictwo jednorodzinne, o charakterze osiedli, odpowiednio zlokalizowane, jednakże realizacja zabudowy w tych terenach przyjmuje bardzo zróżnicowane tempo, co jest wynikiem braku konieczności jej realizacji, słabej kondycji finansowej inwestorów i niedostosowania lub niemożności dostosowania prawidłowo funkcjonujących układów osiedleńczych do aktualnego stanu własności.

### Tendencje w rozwoju zabudowy

Na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy dotyczących ruchu budowlanego w gminie stwierdza się tendencje do zabezpieczania nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i mieszkaniowo – zagrodowe głównie przy wykształconych już układach drogowych oraz związanych z aktualnym stanem własności nieruchomości.

Stąd wniosek, że własność a nie prawidłowości przestrzenno – gospodarcze kreuje rozwój zainwestowania w skali miejscowości i gminy, co prowadzi do dewastacji jej przestrzeni oraz obniżenia walorów użytkowych tej przestrzeni, a to oznacza:

- obniżenie wartości przestrzeni produkcyjnej przez wprowadzanie w tą przestrzeń zabudowy oraz związanej z nią infrastruktury zbędnej przy jej podstawowym wykorzystaniu,
- obniżenie funkcjonalności podstawowego układu drogowego przez sukcesywne obudowywanie tras przelotowych – dróg wojewódzkiej i powiatowych – konieczność zmniejszenia prędkości na odcinkach tego niewymagających ze względów technicznych, zwiększanie prawdopodobieństwa kolizji, w perspektywie wykazywanie uciążliwości drogi w stosunku do zabudowy co wiązać się będzie z kolejnymi nakładami finansowymi w celu wprowadzenia odpowiednich zabezpieczeń przed oddziaływaniem dróg,
- zwiększanie dystansów, do pokonania przez mieszkańców gminy, pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej – miejscem zamieszkania – a terenami zabudowy usług i przemysłu – miejscem pracy i obsługą mieszkańców,
- zwiększanie kosztów budowy sieci infrastruktury technicznej – gmina stoi przed koniecznością wybudowania sieci kanalizacyjnej.

W okresie lat 2005-2006, zaznaczyła się tendencja poszukiwania i wyznaczania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową o charakterze mieszkaniowo-rekreacyjnym. Czynnikiem kształtującym ten proces, jest duże zainteresowanie ludności z zewnątrz, głównie z Mielca, poszukiwaniem działek budowlanych, a z drugiej strony pozostawianie terenów rolnych niskich klas bonitacyjnych, z uwagi na nieopłacalność produkcji rolnej, jako odłogi. Bliskość wsi Grzybów względem Mielca, niskie klasy gleb, możliwość zaopatrzenia w sieci infrastruktury technicznej, wskazują tę miejscowość na rozwój funkcji mieszkaniowej. Dodatkowym atutem są grunty własności gminy Wadowice Górne.

#### 8.4.2. Charakterystyka układów osiedleńczych poszczególnych jednostek osadniczych.

Na podstawie inwentaryzacji oraz danych przekazanych przez Urząd Gminy dotyczących wielkości ruchu budowlanego w poszczególnych miejscowościach gminy stwierdza się jak w poniższej tabeli.

Miejscowość	Typ zabudowy	Tendencje
Grzybów	rozproszone	stagnacja
Izbiska	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Jamy	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Kawęczyn	zwarta / rozproszona	stagnacja
Kosówka	rozproszona	stagnacja
Piątkowiec	zwarta	rozwój

Przebendów	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Wadowice Dolne	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Wadowice Górne	zwarta	rozwój
Wampierzów	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Wierzchowiny	rozproszona / zwarta	rozwój zwartej
Wola Wadowska	zwarta / rozproszona	rozwój zwartej
Zabrze	rozproszona	stagnacja

## **8.5. Diagnoza struktury obecnego stanu zainwestowania**

### 8.5.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna

Rolnictwo stanowiące podstawową gospodarczo i przestrzennie funkcję w gminie, obejmującą użytki rolne wraz z niezbędnymi urządzeniami charakteryzuje się:

- dużym rozdrobnieniem własnościowym,
- wysokim stopniem zainwestowania rozproszoną zabudową terenów przestrzeni rolniczej, co w dużej mierze obniża wartość produkcyjną tej przestrzeni,
- innymi cechami gospodarczymi, czyli: stosunkowo niską jakością gleb i niską kulturą upraw.

Stwierdza się konieczność ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed dalszą ingerencją zabudowy oraz podjęcia działań w celu stopniowej likwidacji istniejącej zabudowy rozproszonej.

Zabudowa mieszkaniowa i mieszkaniowo – zagrodowa, stanowiąca podstawowy element zainwestowania terenu, kształtująca obraz przestrzeni gminy i stymulująca rozwój innych elementów zagospodarowania charakteryzuje się:

- zróżnicowanymi układami osiedleńczymi,
- zanikającymi cechami architektury regionu.

Stwierdza się konieczność podjęcia skoordynowanych działań w zakresie kształtowania sieci osiedleńczej oraz podjęcie działań w celu zachowania i powrotu stosowania architektury o tradycyjnych cechach regionalnych i wartości kulturowych gminy.

Usługi publiczne i inne stanowiące uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej i świadczące o standardzie życia mieszkańców oraz ich aspiracjach i możliwościach, charakteryzują się stagnacją w rozwoju ilości i standardu obsługi. Zjawisko rozproszenia zabudowy oraz struktura sieci układu komunikacyjnego dróg pogarsza warunki dostępu do tych usług.

Przemysł i usługi produkcyjne stanowiące pojedyncze niewielkie obszarowo tereny usytuowane najczęściej w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, będące przejawem aktywności gospodarczej niewielkich grup społeczeństwa gminy oraz posiadające wysoką pozycję w gospodarce gminy, charakteryzują się:

- nieplanowaną lokalizacją związaną z aktualnym stanem władania,
- usytuowaniem w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo – zagrodowych co stwarza uciążliwości dla ich mieszkańców.

Stwierdza się potrzebę wyznaczenia terenów pod działalność produkcyjną i produkcyjno – usługową o profilu przemysłowym.

Lasy, tworzące dwa położone krańcowo względem siebie obszary, stanowiące części większych kompleksów leśnych, pomiędzy którymi położona jest gmina. Oprócz tych obszarów na terenie gminy są inne, niewielkie obszarowo tereny lasów, jednakże lasy na obszarze gminy stanowią skromny udział w jej powierzchni.

Stwierdza się potrzebę zwiększenia ich powierzchni w celu poprawy retencyjności części zlewni potoków i cieków jaką stanowi obszar gminy, zwiększenia atrakcyjności krajobrazu gminy oraz gospodarczego wykorzystania gruntów najniższych klas bonitacyjnych.

#### Infrastruktura techniczna i komunikacja

- Potrzeba rezerwowania terenów pod inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej – oczyszczalnie ścieków, składowisko odpadów,
- Układ komunikacyjny – układ sieci dróg nie wiąże wewnątrz obszaru gminy. Zwłaszcza miejscowości południowej części gminy nie posiadają gminnych, krótkich połączeń z siedzibą władz gminy i jednocześnie ośrodkami usług, przez co ich związanie z terenem gminy jest często wyłącznie administracyjne i utrudnione poprzez konieczność każdorazowego korzystania z, przebiegającej skrajnie przez obszar gminy, drogi wojewódzkiej.

#### 8.5.2. Stopień obsługi ludności

Ludność gminy posiada dostęp na terenie gminy do usług podstawowych i ocenia się taki stan rzeczy jako niski standard obsługi. Jednocześnie gmina planuje podniesienie standardu cywilizacyjnego na swoim terenie poprzez rozwój aktywnych form działalności kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej, wspieranie bazy dydaktycznej oraz doskonalenie usług socjalno – bytowych. Takie cele będą wymagały niejednokrotnie analiz możliwości lokalizacyjnych i zaplanowania rezerw terenu pod w/w działania.

#### 8.5.3. Bilans terenów budownictwa mieszkaniowego

Z przedstawionych w pkt. 8.3. danych, wynika, że istnieje ogromna rezerwa niezainwestowanych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i mieszkaniowo –zagrodowe – w skali gminy jest to ponad 50% wolnych od zabudowy terenów posiadających prawo do zabudowy.

Taki stan wynikać może z następujących powodów:

- brak możliwości finansowych potencjalnych inwestorów,
- brak konieczności (popytu) inwestowania w tym kierunku wynikający ze stabilnej sytuacji mieszkaniowej w gminie,
- tereny przeznaczone pod zabudowę zagospodarowane są ekstensywnie – co jest zjawiskiem niekorzystnym dla struktury sieci osiedleńczej.

Jednocześnie obserwuje się nacisk mieszkańców gminy na wyznaczenie nowych terenów budowlanych, co może stanowić jedynie chęć stworzenia rezerw, które nigdy nie będą wykorzystywane, ale spowodują wzrost wartości majątku wnioskodawcy i stworzy potencjalne możliwości.

**Brak możliwości realizacji zabudowy mieszkaniowej w granicach sporządzonych planów zagospodarowania przestrzennego z uwagi na prywatną własność terenów, skłania samorząd gminy do poszukiwania alternatywnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Dysponowanie własnymi terenami mało przydatnymi dla rolnictwa, stwarza możliwości zaspokojenia potrzeb społecznych w tym zakresie .**

#### 8.5.4. Sieć osadnicza

Wobec daleko zaznaczonych tendencji w zainwestowaniu i widocznych typów układów osiedleńczych wyznacza się miejscowości:

- utrzymującej się w większości rozproszonej strukturze zainwestowania, gdzie stwierdza się – wobec uwarunkowań wynikających z ochrony krajobrazu gminy, ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej, budowy sieci infrastruktury oraz obsługi komunikacyjnej zabudowy - konieczność tworzenia mechanizmów jej skupiania,
- strukturze w większości zwartej i tendencjach rozwoju zwartej struktury gdzie stwierdza się konieczność umacniania wykształconych „centrów” poszczególnych jednostek, porządkowania zagospodarowania tych terenów w celu uzyskania lepszych standardów życia mieszkańców.

#### 8.5.5. Rynek nieruchomości

Z informacji o obrocie nieruchomościami uzyskanymi w Urzędzie Gminy wynika, że sytuacja, w której każdy chce budować siedlisko na własnym, aktualnie posiadanym gruncie może wynikać ze słabej kondycji finansowej mieszkańców gminy, ogólnej niechęci wyzbywania się posiadanych gruntów przez indywidualnych właścicieli, ale również z braku prowadzenia gospodarki nieruchomościami czy to przez gminę czy też z inicjatywy gminy na bazie o przestrzennych rozstrzygnięć opartych o prawidłowości funkcjonalno – przestrzenne. W tej sytuacji widoczna jest konieczność głębszego zaangażowania gminy w lokalizację i organizację terenów budowlanych. Gmina posiada skromny zasób gruntów, głównie przeznaczonych i użytkowanych rolniczo.

# **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne**

## **CZĘŚĆ II**

**zawierająca tekst:**

- **Cele rozwojowe gminy**
- **Zasady rozwoju i kierunki polityki przestrzennej**
- **Materiały źródłowe**
- **Załączniki**
- **Dokumenty formalno – prawne (wyciąg)**

**Opracowanie:**

Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie

35-064 Rzeszów, ul. Targowa 1

Oddział Zamiejscowy w Tarnobrzegu

39-400 Tarnobrzeg ul. 1-go Maja 4

**Główny projektant:**

mgr Władysław Gurdak - upr. urb. Nr 1094/90

**Zespół** autorski:

- |                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| - mgr Jan Rakuś                       | projektant prowadzący                          |
| - mgr inż. arch. Anna Wróblewska-Bryk | projektant                                     |
| - mgr inż. arch. Teresa Labuda        | projektant wartości kulturowych                |
| - mgr inż. Aniela Grądziel            | projektant rolnictwa                           |
| - inż. Maria Mróz                     | projektant komunikacji                         |
| - mgr inż. Jan Sadecki                | projektant wod-kan, gaz                        |
| - mgr inż. Janina Wiącek              | projektant elektroenergetyki i telekomunikacji |
| - Anna Matyka                         | projektant ochrony środowiska przyrodniczego   |
| - Jacek Morawski                      | opracowanie komputerowe                        |
| - Anna Sycha                          | opracowanie graficzne                          |
| - Stanisława Weryńska                 | opracowanie graficzne                          |
| - Aldona Chmiel                       | opracowanie graficzne                          |

## Spis treści:

<b>1. POLITYKA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....</b>	<b>8</b>
1.1. OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH.....	8
1.2. OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH.....	8
1.3. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	9
1.4. OCHRONA ZASOBÓW SUROWCOWYCH.....	9
1.5. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	10
1.6. OCHRONA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH.....	10
1.7. OBSZARY I OBIEKTY PRZYRODY PRAWNIE CHRONIONEJ.....	10
1.8. SYSTEM POWIĄZAŃ EKOLOGICZNYCH – TERENY OTWARTE.....	11
1.9. OCHRONA PRZED ZAGROŻENIEM POWODZIOWYM.....	11
1.10. OCHRONA KLIMATU AKUSTYCZNEGO.....	11
1.11. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM.....	11
<b>2. POLITYKA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....</b>	<b>12</b>
2.1. ZAKRES OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	12
2.2. PUNKTY, OSIE I CIĄGI WIDOKOWE.....	14
2.3. UKŁADY RURALISTYCZNE WRAZ Z ZABYTKOWĄ ZABUDOWĄ, KAPLICZKAMI, FIGURAMI I POMNIKAMI.....	14
2.4. OBIEKTY DYSHARMONIZUJĄCE Z OTOCZENIEM.....	15
2.5. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE.....	16
<b>3. POLITYKA ZAGOSPODAROWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....</b>	<b>17</b>
3.1. OCHRONA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	20
<b>4. POLITYKA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO.....</b>	<b>21</b>
4.1. PROGNOZA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO.....	21
4.1.1. Liczba ludności, gęstość zaludnienia.....	21
4.1.2. Struktura wiekowa.....	21
4.2. PROGNOZA ZMIAN JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.....	22
4.2.1. System obsługi ludności gminy.....	22
4.3. PROGNOZA RYNKU PRACY.....	23
4.4. HIPOTEZA WARUNKÓW MIESZKANIOWYCH.....	24
4.4.1. Rozwój mieszkalnictwa.....	24
4.4.2. Polityka mieszkaniowa.....	24
<b>5. POLITYKA ROZWOJU SYSTEMU TRANSPORTOWEGO.....</b>	<b>25</b>
5.1. WERYFIKACJA ISTNIEJĄCEJ SIECI DROGOWEJ.....	25
5.2. MODERNIZACJA DRÓG.....	26
5.3. DROGI TRANSPORTU ROLNICZEGO.....	27
5.4. RUCH PIESZY I ROWEROWY.....	28
5.5. BEZPIECZEŃSTWO RUCHU.....	29
<b>6. POLITYKA ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....</b>	<b>30</b>
6.1. ELEKTROENERGETYKA.....	30
6.2. TELEKOMUNIKACJA.....	30
6.3. ZAOPATRZENIE W GAZ.....	31
6.4. ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	31
6.5. GOSPODARKA ŚCIEKOWA.....	31
6.6. GOSPODARKA ODPADAMI.....	32
6.7. REGULACJA STOSUNKÓW WODNYCH.....	32
<b>7. KIERUNKI I ZASADY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....</b>	<b>33</b>
7.1. OBSZARY POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	33
7.2. KIERUNKI I POLITYKA ROZWOJU STRUKTURY OSADNICZEJ GMINY.....	37
7.3. GOSPODAROWANIE MIENIEM KOMUNALNYM.....	38
7.4. REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ PUBLICZNYCH.....	40
7.5. PROMOCJA GMINY.....	41
7.6. POLITYKA LOKALIZACYJNA.....	42
7.7. OKREŚLENIE OBSZARÓW, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH JEST OBOWIĄZKOWE.....	43
<b>8. POLITYKA W ZAKRESIE OCHRONY LUDNOŚCI PRZED ZAGROŻENIAMI ŻYWIŁOWYMI</b>	<b>45</b>
8.1. ZAGROŻENIA ŻYWIŁOWE I KATASTROFALNE.....	45
8.2. ASPEKTY OBRONY CYWILNEJ.....	46
<b>MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....</b>	<b>48</b>
<b>BIBLIOGRAFIA.....</b>	<b>49</b>
<b>ZAŁĄCZNIKI.....</b>	<b>51</b>

# **POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

# **CELE ROZWOJOWE GMINY**

**Cel nadrzędny:**

Osiągnięcie wszechstronnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunków umożliwiających wzrost poziomu życia, a także umożliwiających zaspokojenie potrzeb następnych pokoleń.

Osiągnięcie celu nadrzędnego następować będzie poprzez realizację celów strategicznych:

1. Cele ekonomiczne – wyrażające się w kształtowaniu mechanizmów generujących efektywny rozwój ekonomiczny, w tym w podejmowaniu działań prowadzących do zapewnienia mieszkańcom dobrobytu i źródeł utrzymania na miejscu w drodze rozwoju gospodarczego przez:
  - aktywizację rozwoju produkcji rolniczej jako funkcji podstawowej gminy,
  - rozwijanie działalności gospodarczej pozarolniczej w kierunkach zgodnych z uwarunkowaniami środowiska,
  - pozyskiwanie inwestorów dla rozwoju gospodarczego gminy.
2. Cele społeczne - wyrażające się w poprawie standardu życia lokalnej społeczności oraz w sprawnym funkcjonowaniu gminy jako miejscu zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i aktywności jej mieszkańców, a w szczególności w:
  - zapewnieniu przyjaznych warunków życia i rozwoju poprzez rozwój infrastruktury społecznej,
  - zapewnieniu możliwie wysokiego standardu zamieszkania i obsługi mieszkańców,
  - wyposażeniu gminy w urządzenia komunikacyjne i infrastrukturę techniczną, stosownie do występujących potrzeb,
  - harmonijnym i bezpiecznym kształtowaniu przestrzeni,
  - przeciwdziałaniu bezrobociu.
3. Cele przyrodnicze - wyrażające się w:
  - traktowaniu ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
  - ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
  - ochronie węzłów i ciągów ekologicznych,
  - prowadzeniu racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi,
  - dostosowaniu rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych,
  - kształtowaniu struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy w nawiązaniu do systemów przyrodniczych,
  - zahamowaniu procesów niszczących, rehabilitacji i wzbogacaniu środowiska,
  - zwiększeniu lesistości poprzez zalesienie nieużytków i gruntów najniższych klas.
4. Cele kulturowe - wyrażające się w:
  - ochronie istniejących wartości kulturowych,
  - zahamowaniu tożsamości kulturowej w sferze materialnej i niematerialnej,
  - kształtowaniu harmonijnego krajobrazu kulturowego.
5. Cele przestrzenne - wyrażające się w zachowaniu bądź przywracaniu ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa i lokalizacji elementów zagospodarowania.

# **ZASADY ROZWOJU I KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ**

## 1. Polityka w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

Przy formułowaniu generalnych ustaleń dotyczących ochrony środowiska na obszarze gminy Wadowice Górne kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju – rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem czynników środowiskowych. Określono kierunki takiego przebiegu nieuchronnego i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadzałby do degradacji biosfery i który godziłby prawa przyrody, ekonomii i kultury.

Wychodząc od wniosków sformułowanych w pierwszej części opracowania, a mianowicie uwarunkowań wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego terenu gminy, jak również uwarunkowań zewnętrznych przyjęto następujące zasady polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

### 1.1. Ochrona wód powierzchniowych

Celem zapewnienia ochrony wód powierzchniowych jako podstawowy wymóg określa się realizację sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie jednostki osadnicze oraz budowę oczyszczalni ścieków o wysokiej sprawności oczyszczania.

Celowym jest osiągnięcie co najmniej II klasy czystości wód rzeki Breń (obecnie pozaklasowa) oraz uzyskanie poprawy jakości wód w całej zlewni rzeki (potok Zgórski, Rybnica, potok Jamnica), co uczyni ciekę przydatnymi dla potrzeb hodowlanych i rekreacyjnych.

Z uwagi na specyfikę zanieczyszczeń (bakteriologiczne, biogenne) pochodzących głównie z osiedli wiejskich, wyposażenie w sieć kanalizacyjną i system oczyszczania ścieków wyeliminuje dopływ zanieczyszczeń obszarowych do zlewni, co uruchomi proces samooczyszczania cieków, a w konsekwencji doprowadzi do poprawy czystości wód. Przedsięwzięciem służącym realizacji w/w celu będzie planowane uruchomienie (kwiecień – maj 2000 r.) oczyszczalni ścieków sanitarnych i technologicznych w Zakładach Przetwórstwa Mięsnego „Dobrowolscy” w Wadowicach.

Ponadto pozytywny wpływ na wody powierzchniowe będzie miała organizacja systematycznej zbiórki odpadów z terenu całej gminy i likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów.

### 1.2. Ochrona wód podziemnych

Północna i północno-zachodnia część gminy zasobne są w wody podziemne, znajdują się w obrębie LZWP „Wisła – Dunajec – Żabnica – Breń”. Zasoby zbiornika stanowią źródło zaopatrzenia ludności w wodę poprzez eksploatację ujęć w Jamach i Wampierzowie.

Ujmowane wody charakteryzują się niską jakością, wymagają uzdatniania. Celem zapewnienia warunków ochrony ujmowanych wód ograniczenia dotyczą:

- kontynuacji wzmożonej ochrony sanitarnej w obrębie stref ochrony bezpośredniej poszczególnych studni (zagospodarowanie zielenią, zapewnienie odprowadzenia wód opadowych bez przedostawania się do urządzeń związanych z poborem wody podziemnej, użytkowanie gruntów tylko do celów związanych z eksploatacją studni);
- w obrębie strefy ochrony pośredniej zewnętrznej zakazuje się: wprowadzania ścieków do ziemi i wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystania ścieków, prowadzenia eksploatacji odkrywkowej kopalń, lokalizowania wysypisk i wylewisk komunalnych i przemysłowych, lokalizowania zbiorników produktów ropopochodnych, i innych substancji chemicznych, zakładania cmentarzy.

Lokalizowane na tych terenach obiekty mogące wpłynąć ujemnie na ilość i jakość ujmowanej wody wymagają każdorazowo uzgodnienia przez organy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie wpływu na wody podziemne.

Na obszarach objętych zasięgiem LZWP zakres ograniczeń uzależniony jest od sposobu zagospodarowania terenu. Na terenach wiejskich obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji uciążliwych, a w szczególności wysypisk i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzenie rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, ponadto likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów i punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych. Na terenach leśnych konieczna jest kontrola działania środków ochrony roślin i środków stosowanych przy nawożeniu lasów na wody podziemne. Wskazane jest stosowanie środków, których okres połowicznego rozpadu w glebie jest zdecydowanie krótszy niż 6 miesięcy.

Właściciele gruntów położonych na obszarze stref ochronnych mogą wystąpić z wnioskiem o przyznanie odszkodowania za ograniczenie w ich użytkowaniu do Starosty Powiatu Mieleckiego. Koszty z tym związane będą obciążać użytkownika ujęcia.

### **1.3. Ochrona powietrza atmosferycznego**

W zakresie ochrony atmosfery celem jest zachowanie norm czystości określonych stosownymi przepisami prawa (Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 28.04.1998 r.).

Stan czystości powietrza na terenie gminy przedstawia się zadowalająco ze względu na brak dużych lokalnych źródeł emisji.

Formuluje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerosanitarnych:

- stosowanie niskoemisyjnych nośników energii cieplnej (gaz, olej opałowy) zwłaszcza w obiektach użyteczności publicznej i obiektach nowoprojektowanych,
- wykorzystanie wymogu sporządzania ocen wpływu na środowisko przyrodnicze obiektów szczególnie uciążliwych i mogących pogorszyć stan środowiska,
- prowadzenie działalności kontrolnej higieny atmosfery w celu podejmowania przeciwdziałań,
- eliminacja uciążliwości związanej z emisją zanieczyszczeń motoryzacyjnych poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej – zachowanie najmniejszych odległości sytuowania budynków przeznaczonych na pobyt ludzi od dróg publicznych, w uzupełnieniu powinny być podjęte działania pośrednie tj. ograniczenie i stopniowa eliminacja użytkowania benzyny ołowiowej, zaostrzenie kontroli technicznej pojazdów.

Ponadto planowane uruchomienie oczyszczalni ścieków technologicznych oraz konsekwentne prowadzenie systematycznego wywozu odpadów poubojowych w Zakładach Przetwórstwa Mięsnego „Dobrowolscy” powinno w znacznym stopniu ograniczyć lokalną uciążliwość „zapachową” tej inwestycji.

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczania powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

### **1.4. Ochrona zasobów surowcowych**

Gmina Wadowice nie zalicza się do zasobnych w surowce. Występujące dość powszechnie kruszywa naturalne – piaski ze względu na niewielką zasobność i rozprzestrzenienie nie stwarzają możliwości eksploatacji ich na większą skalę. Ochrony przed zainwestowaniem, z uwagi na spełnianie kryteriów dla perspektywicznej eksploatacji wymaga jedynie otoczenie odkrywki piasku w Grzybowie.

Złoże ropy naftowej w obrębie byłego OG Partynia w zasadzie zostało wyczerpane. Ochrony przed zainwestowaniem w promieniu  $R = 50$  m wymagają jedynie dwa otwory wiertnicze (obecnie nieczynne) w odniesieniu do których O/Sanocki Górnictwa Nafty i Gazu zgłasza zamiar reaktywowania na drodze postępowania koncesyjnego.

### **1.5. Ochrona powierzchni ziemi**

W zakresie ochrony powierzchni ziemi jako cel podstawowy, ustala się przeprowadzenie rekultywacji na terenach zdewastowanych w wyniku nieprawnej, bez wymaganej koncesji eksploatacji piasków. Dotyczy to niewielkich terenów w postaci dołów i skarp znajdujących się we wsiach: Grzybów, Kosówka, Przebendów, Wierzchowiny, Wola Wadowska, Zabrze Wadowickie.

Proponuje się rekultywację o kierunku leśnym z uwagi na niewielką lesistość gminy.

### **1.6. Ochrona gruntów rolnych i leśnych**

W myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych zaleca się oszczędne dysponowanie gruntami o wysokiej bonitacji oraz gruntami leśnymi w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze.

Przeznaczanie odbywa się w planie zagospodarowania przestrzennego, w przypadku gleb I–III klasy gdy obszar ich przekracza 0,50 ha wymagane jest uzyskanie zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, gleb klasy IV powyżej 1,00 ha Wojewody.

Szczególnej ochronie (całkowity zakaz przeznaczania na cele nierolnicze) wymagają gleby pochodzenia organicznego występujące na terenie wsi: Wampierzów, Jamy, Izbiska, Piątkowiec, Grzybów, Kawęczyn.

W myśl ustawy o lasach szczególnej ochronie podlegają kompleksy leśne posiadające status lasów ochronnych. W obrębie lasów ochronnych, co dotyczy powierzchni 491,26 ha na terenie gminy ustala się podporządkowanie funkcji produkcyjnej funkcjom ochronnym.

Gospodarka winna być prowadzona w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów dla których zostały wydzielone, w szczególności poprzez:

- dbałość o stan zdrowotny i sanitarny lasów,
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu,
- dbałość o utrzymanie naturalnych stosunków wodnych,
- ograniczenie stosowania zrębów zupełnych.

### **1.7. Obszary i obiekty przyrody prawnie chronionej**

Na terenie gminy znajdują się fragmenty Jastrzębsko – Żdzarskiego i Przeclawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu stanowiące część wielkoprzestrzennego systemu ochrony przyrody. Dla terenów tych obejmujących południowo – zachodnią i wschodnią część gminy ustala się obowiązek przestrzegania lokalnych norm prawa (Rozporządzenie Wojewody Tarnowskiego Nr 23/96 z dnia 28 sierpnia 1996 r.) w tym zakresie, a mianowicie:

- zakazuje się:
  - dokonywania zmian stosunków wodnych, obniżających potencjał ekologiczny siedlisk,
  - niszczenia zadrzewień i zakrzewień,
  - prowadzenia linii energetycznych o napięciu powyżej 110 kV,
- nakazuje się:
  - hamowanie procesów degradacji oraz ochronę podstawowych komponentów środowiska poprzez: tworzenie lepszych warunków retencji, ograniczenie wytwarzania zanieczyszczeń gazowych, pyłowych, ścieków i odpadów poprzez zmiany technologiczne, porządkowanie gospodarki ściekowej i odpadami, modernizację istniejących i realizację nieuciążliwych systemów grzewczych,
  - propagowanie, popieranie i inicjowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego,
  - promowanie wszelkich form turystyki.

Poza wymienionymi obszarami do obiektów przyrodniczych podlegających ochronie prawnej należą pomniki przyrody żywej w postaci wiekowych drzew. Są to trzy obiekty znajdujące się w Wampierzowie, Woli Wadowskiej i Kosówce.

W stosunku do pomników przyrody zgodnie z normami prawa lokalnego uznającymi drzewa za obiekty chronione zabrania się w odległości 15 m dokonywania wszelkich, istotnych zmian bez zgody Wojewody.

W stosunku do samych obiektów zabrania się ich wycinania, niszczenia, wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony, zanieczyszczania terenu. Równocześnie proponuje się rozważenie możliwości objęcia ochroną prawną w celu zachowania dla przyszłych pokoleń, w formie pomników przyrody żywej pojedynczych okazów buków i lip drobnolistnych znajdujących się w parku podworskim w Jamach.

Ustanowienie tych form ochrony przyrody zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, leży w gestii Wojewody lub Rady Gminy, po uprzednim wykonaniu specjalistycznej dokumentacji obiektów.

### **1.8. System powiązań ekologicznych – tereny otwarte**

Na terenie gminy tworzą go ekosystemy leśne, ekosystemy łąkowe, ekosystemy dolin Brnia, Upustu, Jamnicy, potoku Zgórskiego oraz sieci bezimiennych cieków w postaci łąk i zarośli łęgowych.

Obszary te winny być chronione przed zainwestowaniem, posiadają predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej – systemu terenów otwartych w gminie dla zapewnienia pożądanego przewietrzania, migracji gatunków, zachowania enklaw roślinności i ostoi zwierząt.

### **1.9. Ochrona przed zagrożeniem powodziowym**

Ustala się kontynuację działań na rzecz modernizacji (podwyższania) i zabezpieczania przed podmyciem istniejących wałów przeciwpowodziowych na rzece Breń, Upust potoku Zgórskim i Jamnicy.

Jednocześnie wskazuje się na konieczność obwałowania odcinków Potoku Kawęczyńsko – Wampierzowskiego i rowu Nr 42, gdzie brak wałów powoduje narażenie przyległych obszarów na niebezpieczeństwo powodzi.

Na terenach występowania zagrożeń powodziowych konieczne jest stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu do czasu eliminacji tego zagrożenia poprzez realizację wyżej wymienionych inwestycji.

### **1.10. Ochrona klimatu akustycznego**

W zakresie ograniczenia uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym, wskazane jest:

- wprowadzenie zieleni izolacyjnej niskiej i wysokiej,
- poprawa nawierzchni dróg od jakości której m.in. zależy poziom emisji hałasu,
- sytuowanie budynków mieszkalnych z zachowaniem najmniejszych odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi zgodnie z wytycznymi do ich projektowania.

### **1.11. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym**

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania, określonych stosownymi przepisami stref ograniczonego użytkowania dla źródeł promieniowania tj. linii energetycznych w szczególności najwyższych i wysokich napięć.

## 2. Polityka w zakresie ochrony środowiska kulturowego

### 2.1. Zakres ochrony konserwatorskiej

Ochroną konserwatorską na terenie gminy Wadowice Górne należy objąć wszystkie elementy charakterystyczne dla zespołów zabudowy wsi oraz związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego a w tym:

- zachowane zespoły kościelne i podworskie,
- układy urbanistyczne,
- krajobraz kulturowy (w tym charakter zabudowy i elementy dopełniające go tj. kapliczki, figury i krzyże przydrożne, cmentarze, miejsca pamięci narodowej),
- stanowiska archeologiczne,
- obszary chronionego krajobrazu oraz elementy krajobrazu naturalnego.

W związku z tym na terenie gminy Wadowice Górne wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- A – strefa pełnej ochrony konserwatorskiej,
- B – strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych,
- E – strefa ochrony ekspozycji,
- K – strefa ochrony krajobrazu.

Ochroną konserwatorską obejmuje się także obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w załączonym wykazie (patrz: diagnoza) zabytków architektury i budownictwa, cmentarze, tereny z punktami widokowymi, układy ruralistyczne a także stanowiska archeologiczne. Utrzymanie obiektów zabytkowych w należyтым stanie wynika z przepisów Ustawy o ochronie dóbr kultury z 15 lutego 1962 r. (tekst jednolity Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150)

#### **STREFA „A” - pełnej ochrony konserwatorskiej**

Strefa ta obejmuje obszary szczególnie wartościowe pod względem historycznym, o dobrze zachowanej, jednorodnej strukturze układu przestrzennego i związanego z nim integralnie terenu i krajobrazu wraz z obiektami zabytkowymi. Dominujące w nim elementy kompozycji przestrzennej obrazują czytelnie pochodzenie zespołu zarówno pod względem rozplanowania jak i zabudowy. W strefie tej zakłada się bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich, które winny zmierzać do możliwie najpełniejszej rewalo-ryzacji historycznego założenia.

**Strefę „A”** na obszarze gminy Wadowice Górne ustala się dla następujących terenów:

*A-1 – obejmuje teren kościoła parafialnego w Wadowicach Górnych.*

Nie dopuszcza się możliwości lokalizacji nowej zabudowy na tym terenie, remonty obiektów zabytkowych muszą być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniu ze służbą konserwatorską podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny.

*A-2 – obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego w Wadowicach Dolnych.*

Nie dopuszcza się możliwości lokalizacji nowej zabudowy na tym terenie, remonty obiektów zabytkowych muszą być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Uzgodnieniu ze służbą konserwatorską podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny.

*A-3 – obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego w Jamach.*

Nie dopuszcza się możliwości lokalizacji nowej zabudowy na tym terenie, remonty obiektów zabytkowych muszą być uzgadniane ze służbą konserwatorską.

*A-4 – obejmuje teren założenia dworsko-parkowego w Izbiskach - Przybyszu.*

Należy opracować i uzgodnić ze służbą konserwatorską projekt rewaloryzacji parku. Dopuszcza się możliwość rekonstrukcji istniejącej zabudowy w oparciu o zachowaną inwentaryzację obiektów i dokumentację fotograficzną. Uzgodnieniu ze służbą konserwatorską podlegają również wszelkie prace ziemne, w czasie których należy zapewnić nadzór archeologiczny.

### **STREFA „B” - ochrony zachowanych elementów zabytkowych**

Strefa ta obejmuje obszary usytuowane w sąsiedztwie najcenniejszych części układu przestrzennego o zachowanym, historycznym rozplanowaniu z zabudową o wartościach kulturowych, które częściowo uległa likwidacji lub zniekształceniu, a znajdujące się na tym terenie obiekty współczesne nadają mu zróżnicowany charakter. W strefie tej obowiązuje wymóg zachowania istniejących elementów o wartościach kulturowych i dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji.

*B-1 – obejmuje układ ruralistyczny wsi Wadowice Górne wraz z historyczną zabudową i zachowanym podziałem działek.* Ochronie konserwatorskiej podlega założenie planistyczne wsi: istniejące drogi, kapliczki, krzyże przydrożne oraz posiadające tradycyjny charakter (murowana i drewniana) zabudowa wsi, wglądy na dominantę miejscowości (kościół parafialny). Obiekty zabytkowe oraz posiadające tradycyjny charakter winny być remontowane w uzgodnieniu ze służbą konserwatorską. Należy zachować ich skalę i bryłę charakterystyczną dla wsi (tj. wysokość obiektów, kształt dachu i skromny detal architektoniczny)

### **STREFA „E” – ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych**

Strefa ta obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów i obiektów zabytkowych. Ochrona konserwatorska w tej strefie polega przede wszystkim na zakazie wznoszenia budynków kubaturowych mogących zniekształcić ekspozycję zespołów zabytkowych.

*E-1 – obejmuje teren pomiędzy drogą z Wadowic Górnych do Zgórska na wschód, drogą ze Zgórska do Jam na południe i zabudową przysiółka Budy na zachód, będąc naturalnym przedpołem widokowym dawnego założenia dworsko-parkowego w Izbiskach – Przybyszu.* Teren ten jest naturalnie związany z obszarem podworskim, stanowi podstawę ekspozycji całego założenia od strony dróg Wadowice – Zgórsko i Zgórsko – Jamy. Na ten teren nie należy wprowadzać nowej zabudowy.

### **STREFA „K” - ochrony krajobrazu kulturowego**

Strefa ta obejmuje obszary bezpośrednio związane z układem historycznym, znajdujące się w jego otoczeniu, często z interesującą przyrodą. Działalność konserwatorska w tej strefie winna zmierzać do zachowania bądź częściowego odtworzenia elementów krajobrazu urządzonego.

Dla obszaru gminy wyznaczono **strefy „K”** obejmujące tereny krajobrazu utworzonego integralnie z interesującym krajobrazem naturalnym powiązanego przeważnie z układem ruralistycznym. Zabrania się lokalizacji na obszarze strefy obiektów o dużej kubaturze, funkcji szkodliwej dla środowiska i dysharmonizujących z tradycyjną zabudową i naturalnym otoczeniem. Nowa zabudowa winna być lokalizowana na historycznie zagospodarowanym terenie, zgodnie z wytycznymi do ochrony układów ruralistycznych. Należy zachować naturalną rzeźbę terenu z płynącymi ciekami wodnymi i zadrzewieniem itp. Zaleca się zachowanie bez zabudowy naturalnych kompleksów łąk i terenów podmokłych.

Wyznacza się następujące tereny objęte ochroną konserwatorską: K-1 – obejmuje teren wsi Jamy Wielkie z zachowanym pierwotnym układem planistycznym wraz z krajobrazem naturalnym objętym Przełęśkim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

## **2.2. Punkty, osie i ciągi widokowe**

Ustala się następujące punkty, ciągi i osie widokowe. W ich zasięgu nie należy wprowadzać nowej zabudowy poza istniejącym zainwestowaniem oraz nasadzeń wysokimi drzewami i krzewami, mogącymi przesłonić wgląd na zabytkowe obszary i obiekty. Poza obszarem już zainwestowanym na dalszym planie widokowym dopuszcza się możliwość lokalizacji budynków parterowych o małej kubaturze z dachami tradycyjnymi dwu lub czterospadowymi, symetrycznymi, pokrytymi dachówką ceramiczną lub materiałami dachówkopodobnymi, po opracowaniu analizy widokowej terenu, która wskaże taką możliwość, zaakceptowanej przez służbę konserwatorską.

Ustala się następujące ciągi i punkty widokowe:

1. Ciąg widokowy z drogi Izbiska – Wola Wadowska na kościoły parafialne w Wadowicach Dolnych i Górnych,
2. Punkt widokowy od strony cmentarza cholerycznego w Wadowicach Górnych na kościół parafialny w tej miejscowości,
3. Ciąg widokowy od strony przysiółka Żdzoga na kościół parafialny w Wadowicach Dolnych,
4. Ciąg widokowy od strony przysiółka Załuże na zabudowę i kościół parafialny w Jamach Wielkich,
5. Punkt widokowy od strony drogi z Wadowic Górnych do Zgórska na teren stawów i parku podworskiego w Izbiskach – Przybyszu,
6. Punkt widokowy z drogi Wierzchowiny – Izbiska na teren kościoła parafialnego w Wadowicach Dolnych,
7. Ciąg widokowy z drogi Wampierzów – Wadowice Górne na kościół parafialny i zabudowę wsi Wadowice Górne.

## **2.3. Układy ruralistyczne wraz z zabytkową zabudową, kapliczkami, figurami i pomnikami**

1. Układy ruralistyczne obejmują historyczne układy planistyczne wsi, oznaczone na mapie „Środowisko kulturowe”. Na obszarach tych nowa zabudowa może być lokalizowana z maksymalnym zachowaniem istniejących układów działek. Wytyczne do nowej zabudowy oraz remontów istniejącej mogą być wydane przez gminne służby budowlane. Powinny one uwzględniać następujące wymogi konserwatorskie:
  - nowe obiekty bryłą, wysokością, detalem i kształtem symetrycznych, wysokich dachów powinny nawiązywać do historycznych rozwiązań architektonicznych,

- układ zabudowy na działce powinien wynikać z historycznego układu zabudowy wiejskiej,
- zaleca się utrzymanie istniejącej drewnianej zabudowy, kwalifikującej się do zachowania ze względu na stan techniczny poprzez remont i adaptację dla współczesnych potrzeb, przy zachowaniu ogólnego charakteru architektury obiektu (tj. wysokości, kształtu dachu, detalu architektonicznego, niewskazane jest zastosowanie sidingu),
- podczas remontów obiektów dysharmonizujących z historyczną zabudową należy dokonać ich korekty estetycznej np. poprzez wprowadzenie tradycyjnej formy dachu,
- jako pokrycie dachu należy stosować dachówkę ceramiczną lub inny materiał imitujący ją formą i kolorem.

Zastosowanie się do wyżej wymienionych wymogów, a w szczególności zachowanie wysokich, symetrycznych dachów krytych odpowiednim materiałem o formie i barwie dachówki ceramicznej pozwoli w perspektywie kilkunastu lat zaakcentować historyczny układ planistyczny wsi oraz nada estetyczny wygląd tej zabudowie poprzez likwidację szpecącej architektury.

2. Ochroną należy objąć kapliczki, krzyże przydrożne, figury i pomniki. Niezbędna jest bieżąca kontrola władz gminy i konsultacje ze służbą konserwatorską przy każdorazowym podejmowaniu prac renowacyjnych tych obiektów. Doceniając troskę mieszkańców i ich wkład emocjonalny w tym zakresie należy zwrócić uwagę, aby poprzez niewłaściwe pod względem konserwatorskim działania nie doprowadzić do niszczenia lub uszkodzenia pierwotnej substancji zabytkowej. Stąd istnieje konieczność uzgadniania remontów tych obiektów ze służbą konserwatorską.
3. Zabytkowe obiekty architektury, budownictwa i inne obiekty nie omawiane powyżej, nie położone w strefach ochrony konserwatorskiej, a figurujące w „Spisie zabytków architektury i budownictwa gminy Wadowice Górne” (wykaz – patrz: diagnoza) również podlegają ochronie konserwatorskiej. Stąd wszelkie prace remontowo - budowlane związane z ich ewentualną rozbudową i nadbudową, adaptacją, modernizacją i zmianą przeznaczenia winny być poprzedzone zgodą na nie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ze stanowiska konserwatorskiego wskazana jest też ochrona tradycyjnej drewnianej zabudowy wiejskiej tak mieszkalnej jak i gospodarczej, szczególnie będącej w dobrym stanie technicznym i położonej w strefach ochrony układów ruralistycznych. Należy remontować ją zgodnie z zasadami określonymi wcześniej.

#### **2.4. Obiekty dysharmonizujące z otoczeniem**

Na terenie gminy Wadowice Górne, w jej poszczególnych miejscowościach zarówno na obszarach objętych ochroną konserwatorską, jak i na pozostałych terenach powstało w ostatnich 40-tu latach wiele obiektów dysharmonizujących z dotychczasową, tradycyjną architekturą, nie wkomponowanych w otaczający krajobraz kulturowy i naturalny.

Zasady postępowania z takimi budowlami położonymi w strefach ochrony konserwatorskiej określono przy ustalaniu wytycznych konserwatorskich dla nich obowiązujących.

Architektura pozostałych obiektów winna być skorygowana w czasie najbliższego remontu, aby dostosować ją do tradycyjnych rozwiązań (m.in. poprzez przekrycie ich symetrycznymi dachami połaciowymi, zastosowanie odpowiedniego detalu architektonicznego, podziału elewacji i odpowiedniej jej kolorystyki).

W przypadku, gdy taka korekta jest niemożliwa do wykonania (istniejący, nietradycyjny dach, zbyt duża kubatura) należy zasłonić ją zielenią wysoką.

## **2.5. Stanowiska archeologiczne**

Obecnie z racji intensywnej uprawy roli, eksploracji piasku, możliwości rozbudowy wsi niemal wszystkie stanowiska archeologiczne (na obszarach przebadanych i nie przebadanych metodą AZP) są potencjalnie narażone na zniszczenie. Jednak ze względu na stopień zagrożenia i ich wartość poznawczą należy z nimi adekwatnie postępować.

W związku z eksploracją piasku oraz robotami melioracyjnymi należy niezwłocznie wpisać do rejestru zabytków stanowisko archeologiczne Piątkowiec 1 oraz przeprowadzić na nim badania sondażowe.

Dla pozostałych stanowisk archeologicznych należy przeprowadzać regularnie inspekcje terenowe. Niezależnie od doraźnych czynności urzędowych (wpis do rejestru zabytków, inspekcje konserwatorskie) wszystkie stanowiska wymagają stałej opieki wykraczającej poza możliwości służby konserwatorskiej. Zadanie to mogą i powinno być spełniane przez samorząd gminny i organizacje pozarządowe, we współpracy ze służbą konserwatorską.

### 3. Polityka zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Bardzo ważnym elementem rozwoju ekonomicznego gminy są uwarunkowania gospodarcze. Rozpoznanie uwarunkowań i właściwa ich ocena pozwala ustalić działania, które przyczynią się do dalszego rozwoju gminy.

W gminie Wadowice Górne podstawową dziedziną gospodarczą jest rolnictwo, na podstawie analizy dokonanej w diagnozie stanu istniejącego należy stwierdzić, że rolnictwo cechuje niska efektywność. Niska efektywność rolnictwa w gminie wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków glebowych, a więc słabej przydatności gleb do użytkowania rolniczego. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 63,4 pkt (wg IUNG w Puławach) i jest niższy od wskaźnika w powiecie mieleckim, województwie podkarpackim i kraju.

Większość obszaru gminy znajduje się na terenach o zagrożeniu powodziowym, a obszary w części północnej i północno – zachodniej na terenach zalewowych. Słabe warunki glebowe – ponad 41% powierzchni użytków rolnych stanowią gleby klasy V i VI, niekorzystne uwarunkowania wodne świadczą, że gmina posiada mało korzystne warunki do rozwoju intensywnej produkcji rolnej. Największą przydatność do produkcji rolnej posiadają gleby położone w dolinie rzeki Breń i jej dopływów.

W strukturze zasiewów największy udział posiadają zboża, które zajmują ponad 64% powierzchni obsianej, warunki glebowe sprawiły, że uprawiane są w większości zboża o mniejszych wymaganiach glebowych oraz rośliny pastewne i ziemniaki.

Struktura produkcji roślinnej nie jest dostosowana do małej skali produkcji poszczególnych gospodarstw i do dużych zasobów siły roboczej.

Dla podniesienia efektywności gospodarowania konieczne jest wprowadzenie intensywnych, pracochłonnych kierunków produkcji, które są najbardziej optymalne ze względów ekonomicznych, a szczególnie w gospodarstwach o mniejszej powierzchni.

Do nich możemy zaliczyć uprawy tj:

- warzywa korzeniowe,
- truskawki,
- warzywa pod osłonami,
- zioła,
- kwiaty i rośliny ozdobne.

W produkcji zwierzęcej w związku ze znacznymi zasobami paszowymi (duży udział roślin pastewnych w strukturze zasiewów, użytki zielone) jak również tradycjami na tym terenie należy utrzymać:

- chów bydła,
- trzody chlewnej,
- drobiu.

Obsada trzody chlewnej w gminie Wadowice Górne oraz w innych gminach powiatu mieleckiego jest najwyższa spośród gmin województwa podkarpackiego. Nie bez znaczenia dla rozwoju produkcji zwierzęcej jest istnienie Zakładów Mięśnych „Dobrowolscy” S.A. w Wadowicach Górnych. Zakłady te potrzebują dziennie do uboju 1000 sztuk zwierząt, a rolnicy gminy w 10% pokrywają zapotrzebowanie zakładów.

Naturalne walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej pogarsza w dużym stopniu niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych, średnia powierzchnia gospodarstwa 3,64 ha.

Strukturę agrarną cechuje duże rozdrobnienie, gospodarstw o powierzchni do 5 ha jest ponad 76% ogólnej ich liczby. W ogólnej liczbie ludności gminy ponad 56% pracuje w rolnictwie. Niska efektywność rolnictwa spowodowana jest małą skalą produkcji wynikającą z rozdrobnienia gospodarstw oraz ich przeciążenia zbędną siłą roboczą.

W polityce gminy dotyczącej likwidacji bezrobocia na terenie gminy należy dążyć do powstania nowych miejsc pracy poza rolnictwem ale na terenie gminy lub w jej najbliższym sąsiedztwie. Liczba osób pracujących na 100 ha użytków rolnych w gminie powinna zmaleć do 35 z dalszą tendencją malejącą. Zagadnienia te dokładnie zostały omówione w opracowaniu: „Strategia rozwoju społecznego gminy”.

Podstawowym celem polityki przestrzennej dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy w oparciu o przedstawione uwarunkowania jest:

1. Stworzenie strukturalnych i przestrzennych warunków do utrzymania i umacniania rodzinnych gospodarstw rolnych.
2. Zmiany struktury użytkowania ziemi rolniczej w kierunku wzrostu liczby gospodarstw obszarowo większych, kosztem gospodarstw mniejszych małoefektywnych.
3. Powstanie większej grupy gospodarstw specjalistycznych i produkujących na sprzedaż w celu wzrostu opłacalności produkcji rolnej.
4. Ukierunkowanie produkcji rolnej na gospodarkę rynkową w dostosowaniu do obecnie istniejących zapotrzebowań, uwzględniając programowe wejście polskiego rolnictwa do Unii Europejskiej. Powstające grupy producentów we wsiach: Jamy, Izbiska i Kawęczyn przyczynią się do wzmocnienia roli rolników na rynku produktów rolnych oraz umożliwią poprawę warunków gospodarowania w rolnictwie. W związku z istniejącymi zakładami mięsnymi grupy producenckie będą dążyły do rozwoju chowu trzody chlewnej. Lokalizacja ferm trzody chlewnej jest możliwa przy zachowaniu następujących warunków:
  - fermy lokalizować należy na gruntach nieprzydatnych lub mało przydatnych do uprawy,
  - nie mogą być lokalizowane na terenach zalewowych bądź zagrożonych powodzią,
  - ferma trzody chlewnej powinna posiadać strefę ochronną w zależności od ilości zwierząt, w przypadku 1000 DJP – strefa ochronna 1000 m,
  - gnojowicę należy odprowadzać do zbiorników lub oczyszczalni za pomocą wydzielonego systemu kanalizacyjnego,
  - przy wykorzystaniu gnojowicy należy zachować odpowiednie odległości od granicy strefy pośredniej ujęć wody oraz terenów zabudowanych, a także od obszarów chronionych,
  - do rolniczego wykorzystania gnojowicy nie należy przeznaczać gruntów ornych, których spadki przekraczają 10%.
5. Ze względu na warunki naturalne kształtowanie produkcji będzie przebiegać w następujących kierunkach: produkcja roślinna (zbożowo – pastewny, uprawa okopowych, warzyw, truskawek), produkcja zwierzęca (chów bydła, trzody chlewnej, drobiu).
6. Umożliwienie lokalizacji i realizacji obiektów firmowych związkom producenckim trzody chlewnej

W polityce dotyczącej kierunków zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wydzielone zostały następujące obszary:

1. Obszar proponowany do rozwoju intensywnej produkcji rolnej – obejmuje tereny zmeliorowane z glebami w przeważającej większości klasy IV.
2. Obszar o zróżnicowanych warunkach do rozwoju rolnictwa – obejmuje wsie położone na terenach zalewowych (występowanie wód stuletnich) oraz obszarach zagrożonych powodzią.
3. Obszar proponowany do rozwoju ekologicznej żywności:
  - Przeclawski Obszar Chronionego Krajobrazu (wschodnia część gminy) Kawęczyn, Wampierzów, Przebendów, Wadowice Górne,
  - Jastrzębsko – Żdżarski Obszar Chronionego Krajobrazu (południowo – zachodnia część gminy) – Roźnica, Zalesie, Jamy.
4. Obszar proponowany do rozwoju agroturystyki (miejscowości o walorach krajobrazowych i z zabytkami kościoł parafialny św. Anny w Jamach, park podworski w Izbiskach oraz neogotycki kościół w Wadowicach Górnych, Grzybów.
5. W zakresie gospodarki rolnej na terenach położonych w zasięgu stref ochronny pośredniej ujęć wodnych obowiązują ograniczenia wynikające z decyzji ustanawiającej strefę.

Ad 1.

Tereny zmeliorowane na meliorację których poniesione zostały duże nakłady i występują dobre gleby przeznacza się do użytkowania rolniczego i proponuje się rozwój intensywnej produkcji rolnej, a więc wprowadzenie pracochłonnych upraw a w produkcji zwierzęcej zwiększenie hodowli bydła. Obszar ten obejmuje wsie: Jamy Małe, Izbiska, kompleksy dobrych gleb w Wierzchowinach

Ad. 2.

Obszar o zróżnicowanych warunkach do rozwoju rolnictwa obejmuje dolinę rzeki Breń i jej dopływów, występują tu najlepsze gleby pod względem bonitacji typu mad, jednak położenie ich w strefie zalewowej powoduje, że rolnictwo na tym obszarze posiada zróżnicowane warunki do swego rozwoju.

Ad. 3.

Korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb, powietrza na terenie obszarów chronionego krajobrazu stwarzają możliwości produkcji zdrowej żywności o bardzo dobrych walorach żywieniowych tzw. żywności ekologicznej. Produkcja tej żywności przyczyni się do zwiększenia dochodów mieszkańców gminy.

Ad. 4.

W miejscowościach tj. Jamy, Izbiska, Wadowice Górne, Grzybów gdzie znajdują się cenne zabytki oraz posiadają one duże walory krajobrazowe proponuje się rozwój agroturystyki. Zarówno utworzenie gospodarstw agroturystycznych jak i rozwój ekologicznej żywności przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy, a tym samym do wzrostu dochodów ludności wiejskiej.

Ad. 5.

W użytkowaniu gruntów położonych w zasięgu lokalnego zbiornika wód podziemnych na terenach intensywnej produkcji rolnej wskazana jest kontrola obwałowań, środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych na wody podziemne.

### **3.1. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

- Obszary o bardzo dobrych glebach w klasach od I do III stanowiące 2% użytków rolnych oraz gleby klasy IV – 56,8% użytków rolnych należy chronić, gdyż stanowią one bazę dla rozwoju rolnictwa zgodnie z Ustawą z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- Gleby pochodzenia organicznego znajdujące się w miejscowościach: Wampierzów, Jamy, Izbiska, Piątkowiec, Kawęczyn których w świetle przepisów wyżej wymienionej ustawy nie można przeznaczać na cele nierolnicze. Należy je pozostawić do użytkowania rolniczego, na glebach tych najczęściej znajdują się użytki zielone.
- Zapobiegać procesom degradacji i szkodom w produkcji rolnej powstającym wskutek działalności nierolniczej.
- Na cele nierolnicze powinny być przeznaczane nieużytki, a w przypadku ich braku grunty o najniższych klasach bonitacyjnych.

Ważnym elementem ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest uporządkowanie przestrzeni rolno – leśnej i zalesienie gruntów klas niskich bonitacyjnie V i VI klasy bezpośrednio przylegających do użytków leśnych i nie rokujących możliwości racjonalnego prowadzenia gospodarki rolnej.

Nie dopuszcza się zalesień terenów zainwestowanych rolniczo oraz obszarów zmeliorowanych, o dobrych klasach bonitacyjnych oraz w środku rozłogu pól uprawnych o wysokiej kulturze rolnej. Najwięcej dolesień proponuje się w miejscowościach: Piątkowiec, Grzybów, Jamy, Wola Wadowska, Wampierzów.

## 4. Polityka rozwoju społeczno – gospodarczego

### 4.1. Prognoza rozwoju demograficznego

#### 4.1.1. Liczba ludności, gęstość zaludnienia

Uwzględniając rozwój ludności gminy w latach 1990 – 1999 w którym to okresie nastąpił wzrost ludności o 2,8% oraz „Prognozy ludności Polski wg województw i powiatów na lata 1999 – 2030” opracowanej przez GUS, szacuje się, że ludności gminy w 2010 r. może osiągnąć wielkość ok. 7100 – 7200 osób.

Cytowana „Prognoza ...” zakłada do 2010 r. wzrost ludności powiatu mieleckiego o ok. 1,3%, co wskazywałoby, że uwzględniając ten wskaźnik, liczba ludności gminy powinna wynosić ok. 7010 osób. Uwzględniając trwający napływ ludności na obszar gminy, przyjęto szacunkowo liczbę 7100 – 7200 osób.

Gęstość zaludnienia nieznacznie wzrośnie w porównaniu ze stanem istniejącym, tj. ok. 83 os/km<sup>2</sup>. Znacznie natomiast może wzrosnąć wskaźnik gęstości zaludnienia na 100 ha użytków rolnych. W wyniku przewidywanej transformacji użytków rolnych niskich klas, wielkość użytków rolnych obejmować może areał ok. 7000 ha. Wskaźnik gęstości zaludnienia na 100 ha użytków rolnych może kształtować się na poziomie 101,0 – 102,8 os.

#### 4.1.2. Struktura wiekowa

Strukturę wieku ludności gminy do 2010 r. przyjęto za GUS-owską „Prognozą ludności Polski wg województw i powiatów 1999 – 2030”. Szacunkowe wskaźniki przyjęte dla powiatu mieleckiego określają odsetek ludności w poszczególnych grupach wiekowych w wymiarze:

- wiek przedprodukcyjny – 20,3%,
- wiek produkcyjny – 63,0%,
- wiek poprodukcyjny – 16,7%.

Szacunkowa liczba ludności, odpowiadająca przyjętym wskaźnikom w poszczególnych grupach wiekowych w 2010 r. wyniesie:

	wariant I	wariant II
– wiek przedprodukcyjny	1440	1460
– wiek produkcyjny	4470	4530
– wiek poprodukcyjny	1190	1210
razem:	7100	7200

W strukturze ludności wg ekonomicznych grup wiekowych prognozowany jest wzrost grupy wieku produkcyjnego (do 63%) i wieku poprodukcyjnego (do 16,7%) przy obniżeniu wskaźnika wieku przedprodukcyjnego.

Obniżeniu ulegnie również wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli relacja ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Szacunkowa wielkość wskaźnika obciążenia demograficznego wyniesie 59.

## **4.2. Prognoza zmian jakości życia mieszkańców**

### **4.2.1. System obsługi ludności gminy**

#### **Oświata**

Na podstawie udokumentowanych zasobów urządzeń oświaty i uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy formułuje się następujące działania służące poprawie jakości obsługi w dziedzinie oświaty:

- istniejąca sieć szkół podstawowych zapewni obsługę przewidywanej liczby uczniów (ok. 660 – 700 uczniów) zreformowanej szkoły podstawowej,
- dążyć do modernizacji obiektów szkolnych i budowy sal gimnastycznych przy szkołach w Jamach, Wadowicach Dolnych, Wampierzowie, Woli Wadowskiej i Zabrnii,
- dążyć do powiększenia działek szkolnych dla urządzenia boisk przyszkolnych w Wadowicach Górnych i Izbiskach,
- niezwłoczne podjęcie budowy obiektu gimnazjum z pełnym zapleczem dydaktycznym (zapewniona jest działka dla tej inwestycji; wielkość obiektu: 15 pomieszczeń do nauki, sala gimnastyczna, zaplecze administracyjno – socjalne; liczba uczniów ~ 350, dla obsługi gminy wystarczający jest 1 obiekt gimnazjum zlokalizowany w miejscowości gminnej),
- istniejąca sieć placówek wychowania przedszkolnego (przedszkola, oddziały przedszkolne) zapewni opiekę nad dzieckiem w wieku przedszkolnym,
- dążyć do rozbudowy przedszkola w Wadowicach Górnych z dostosowaniem obiektu do rosnących potrzeb opiekuńczo – wychowawczych.

#### **Kultura**

Na podstawie udokumentowanych zasobów urządzeń kultury i uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy, formułuje się następujące działania służące poprawie jakości obsługi w dziedzinie kultury:

- sieć placówek i budynków komunalnych mieszczących placówki kulturalne w poszczególnych wsiach, stanowi wystarczającą bazę rozwoju życia kulturalnego w gminie,
- dążyć do poprawy bazy lokalowej i funkcjonowania Biblioteki Gminnej w Wadowicach Górnych,
- kultywować tradycje lokalnej kultury ludowej, a w jej rozwoju i upowszechnianiu bazować na współpracy z organizacjami społecznymi i zawodowymi oraz placówkami oświatowymi.

#### **Ochrona zdrowia**

Na podstawie udokumentowanych zasobów urządzeń ochrony zdrowia i opieki społecznej, uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy, formułuje się następujące działania służące poprawie jakości obsługi w dziedzinie ochrony zdrowia i pomocy społecznej:

- czynić starania zmierzające do modernizacji GOZ stanowiącego podstawę obsługi mieszkańców gminy w zakresie ochrony zdrowia, celem poprawy jakości usług i poszerzenia ich zakresu,
- umożliwianie świadczenia usług medycznych przez niepubliczną służbę zdrowia,
- dążyć do uruchomienia apteki,
- podjąć starania zmierzające do uruchomienia całodobowego ośrodka pomocy społecznej poprzez budowę obiektu lub zakup i adaptację istniejącego.

## **Handel, gastronomia, rzemiosło**

Na podstawie udokumentowanych zasobów urządzeń handlu, gastronomii i rzemiosła, uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy formułuje się następujące działania służące poprawie jakości obsługi w tych dziedzinach:

- zachęcać i wspomagać inwestorów zamierzających rozwijać działalność gastronomiczną i usług rzemieślniczych,
- koordynować działania w kierunku lokalizacji wielofunkcyjnego gminnego ośrodka handlowo – usługowego,
- zapewnić w rejonach lokalizacji usług publicznych liczby miejsc parkingowych, odpowiadających programowi usług.

## **Sport i rekreacja**

Na podstawie udokumentowanych zasobów urządzeń sportu i rekreacji, uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy formułuje się następujące działania służące poprawie jakości obsługi w tych dziedzinach:

- podjęcie starań w kierunku powiększenia i modernizacji stadionu gminnego w Wadowicach Górnych,
- dążyć do budowy sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych w Wampierzowie, Wadowicach Dolnych, Woli Wadowskiej i Jamach,
- dążyć do modernizacji przyszkolnych boisk sportowych,
- wykorzystać lokalne walory Potoku Zgórskiego dla realizacji kąpieliska i terenów rekreacyjnych dla mieszkańców gminy,
- wspierać inicjatywy wykorzystania gospodarstw rolnych do rozwoju agroturystyki.

### **4.3. Prognoza rynku pracy**

Szacuje się, że zasoby pracy w gminie Wadowice Górne w 2010 r. wynosić będą ok. 4700 osób, natomiast zasoby siły roboczej ok. 4500 os.

Zakładane w Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego gminy ograniczanie liczby osób pracujących w rolnictwie do poziomu średniej krajowej, wynoszącej 22 osoby na 100 ha użytków rolnych, pozwalałoby zatrudnić w rolnictwie ok. 1600 osób. Oznaczałoby to stworzenie dla ponad 3000 osób miejsc pracy w sferze pozarolniczej.

przewiduje się jednak, że proces obniżania wskaźnika zatrudniania w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych może przebiegać wolniej i nie osiągnie zakładanego wskaźnika. Przyjmuje się obniżenie wskaźnika do ok. 35 osób na 100 ha użytków rolnych z dalszą tendencją malejącą. Oznacza to, że w rolnictwie może pracować ok. 2450 osób.

Zagospodarowanie zwolnionej z rolnictwa nadwyżki siły roboczej wymagać będzie stworzenia miejsc pracy w sferze pozarolniczej poprzez:

- programowanie rozwoju przedsiębiorczości w gminie,
- rozwój systemu szkolenia i doskonalenia kadr dla przedsiębiorczości pozarolniczej,
- opracowanie systemu zachęt dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- utworzenie „klubu pracy” zajmującego się poszukiwaniem i gromadzeniem ofert pracy,
- pozyskiwanie kredytów na działalność gospodarczą,
- edukacja bezrobotnych pod potrzeby rynku pracy,
- współpraca z Urzędem Pracy w organizowaniu prac publicznych dla bezrobotnych,
- możliwość lokalizacji nowych zakładów produkcyjno – usługowych w terenach określonych w rysunku studium jak również na własnych działkach.

#### **4.4. Hipoteza warunków mieszkaniowych**

##### **4.4.1. Rozwój mieszkalnictwa**

Szacuje się, że ok. 5% istniejących zasobów mieszkaniowych, tj. ok. 80 budynków mieszkalnych znajduje się w złym stanie technicznym, które powinny ulec likwidacji lub wymianie.

Przy zakładanej liczbie ludności do ok. 7000 osób i przy założeniu 4,0 osób na 1 mieszkanie, liczba mieszkań powinna osiągnąć do 2010 r. wielkość ok. 1800 mieszkań. Utrzymanie ruchu budowlanego na dotychczasowym poziomie tj. ok. 25 – 30 mieszkań rocznie, może zapewnić każdej rodzinie własne mieszkanie. W okresie tym szacuje się wybudowanie ok. 220 budynków mieszkalnych.

Dla realizacji takiego programu wymagana będzie powierzchnia terenu ok. 30 ha. Powierzchnię tą zapewniają tereny wskazane na rysunku studium.

Dominującą formą budownictwa mieszkaniowego będzie rozciągająca się wzdłuż ciągów komunikacyjnych, przemieszana zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz w wyznaczonych terenach zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Uzupełnieniem funkcji mieszkaniowej pozostaną usługi zlokalizowane na działkach wydzielonych lub jako wbudowane.

##### **4.4.2. Polityka mieszkaniowa**

Na podstawie stanu udokumentowanych zasobów mieszkalnictwa i uwarunkowań rozwoju tych zasobów oraz celów rozwojowych gminy formułuje się następujące działania służące poprawie funkcjonowania i poprawie standardu życia mieszkańców:

- przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy,
- koncentrowanie zabudowy mieszkaniowej dla ludności nie związanej z produkcją rolniczą w wyznaczonych terenach budownictwa jednorodzinnego,
- wzmożenia działań zmierzających do pełnego uzbrojenia terenów mieszkaniowych w sieci infrastruktury technicznej,
- tworzenia warunków do poprawy standardu mieszkań w starszych budynkach i ich otoczenia poprzez m.in. docieplanie, remonty, poprawę estetyki budynków,
- tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa dla ludności nie związanej z produkcją rolniczą poprzez m.in. pozyskiwanie terenów, uzbrajanie terenów itp.
- **wychodzenie naprzeciw rosnącym potrzebom społecznym, w tym dla ludności z zewnątrz.**

## 5. Polityka rozwoju systemu transportowego

### 5.1. Weryfikacja istniejącej sieci drogowej

Zgodnie z ustawą o drogach publicznych, od początku 1999 r. sieć podzielona została na cztery kategorie dróg. Określone zostały kryteria i procedury zaliczania dróg do danej kategorii. Ze względu na brak możliwości przeprowadzenia takich procedur do końca 1998 r., ustawa wprowadzająca umożliwiła wyjście zaliczenia dróg do poszczególnych kategorii w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Dalsze korekty, sposób numeracji oraz zakres, treść i sposób prowadzenia ewidencji dróg publicznych, jak również obiektów mostowych określa rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dn. 28 lutego 2000 r.

Wobec powyższych aktów prawnych staje się konieczna weryfikacja sieci dróg układu obsługującego zgodnie z kryteriami ustawowymi.

#### Drogi powiatowe

Drogi powiatowe stanowią połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Na obszarze gminy Wadowice Górne oprócz w/w dróg, występują drogi powiatowe o lokalnym zasięgu powiazań, łączące ośrodek gminny z jednostkami osadniczymi w granicach gminy. Klasyfikacja poszczególnych dróg do kategorii dróg powiatowych zgodnie z przepisem ustawy o drogach publicznych z dnia 21.03.1985 r. (tekst jednolity Dz.U. Nr 71 z 2000 r.), winna nastąpić w drodze uchwały Rady Powiatu po zasięgnięciu opinii m.in. Zarządu Gminy.

#### Drogi gminne

Weryfikacji dotychczas obowiązującego wykazu dróg gminnych należy dokonać zgodnie z kryterium kwalifikacji przewidzianym „Ustawą o drogach publicznych” i z powielających się połączeń wytypować te, które stanowią najważniejsze elementy układu komunikacyjnego z jednoczesnym ustaleniem hierarchicznej kategorii powiazań układu funkcjonalnego od najwyższej do najniższej:

- I. drogi łączące poszczególne sołectwa i stanowiące powiazania zewnętrzne z gminami sąsiednimi,
- II. drogi użytkowane przez większość mieszkańców gminy, przy której znajdują się obiekty użyteczności publicznej i zabudowa mieszkaniowa,
- III. drogi obsługujące lokalną zabudowę.

Sporządzenie wykazu dróg gminnych wraz z nadaniem nowych numerów winno nastąpić w formie uchwały Rady Gminy w terminie do lipca 2001 r.

Weryfikacja z jednoczesną kategoryzacją ważności połączeń pozwoli zarządowi drogi na określenie kolejności potrzeb modernizacyjnych i remontowych.

Pozostałe drogi nie zaliczone do kategorii dróg gminnych (publicznych) w szczególności dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych są drogami wewnętrznymi pod zarządem gminy.

Do dróg wewnętrznych zaliczone powinny być dotychczasowe drogi gminne, które głównie pełnią funkcję dojazdu do pól i w niewielkim stopniu obsługują pojedyncze, rozproszone zabudowania.

## **5.2. Modernizacja dróg**

### Droga wojewódzka

Zgodnie z informacją Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, prognoza na rok 2010 przewiduje obciążenie drogi wojewódzkiej średniorocznym dobowym ruchem o wielkości 12062 poj./dobę, w tym udział pojazdów ciężarowych szacuje się na ok. 1200 poj./dobę.

Powyższa prognoza, a przede wszystkim udział w ruchu pojazdów ciężarowych, wskazuje na konieczność modernizacji drogi do przekroju klasy technicznej G o szerokości jezdni 7,0 m i korony 11,0 m.

Przeprowadzenie ruchu tranzytowego przez obejście obszaru zabudowanego staje się celowe i pojawia się bardzo wyraźnie przy ruchu tranzytowym około 300 pojazdów/h w godzinie szczytu i przy około 30% jego udziale w całości ruchu na drodze.

Studium wyznacza przeprowadzenie obejścia drogowego miejscowości Wadowice Górne – Piątkowiec wraz z ominięciem występującego na drodze odcinka tzw. „czarny punkt”. Poza obciążeniem ruchem, dodatkowo za celowością budowy obwodnicy przemawia nadmierna dostępność drogi z przyległego terenu oraz niewielkie możliwości zmodernizowania jej przebiegu wewnątrz obszaru zabudowanego.

Teren wyznaczony pod obwodnicę przez studium nie jest zarezerwowany w Miejscowym Planie Ogólnym Zagospodarowania Przestrzennego gminy.

### Drogi powiatowe

Proponowane planem zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne korekty trasy dróg powiatowych uznaje się jako nie uzasadnione. Nowe odcinki spowodują:

- ingerencję w zabudowę,
- konieczność przebudowy skrzyżowań wlotów w trasę istniejącą,
- konieczność przebudowy linii NN, przepustów i innych urządzeń istniejącej infrastruktury technicznej.

Prace modernizacyjne należy skoncentrować na poszerzeniu jezdni, poboczy, wprowadzeniu chodników w terenie zabudowanym i odwodnienia dróg.

Zachodzi potrzeba przebudowy istniejących skrzyżowań, funkcjonujących jako rozwidlenia dróg i przekształcenie ich do formy bardziej poprawnej geometrycznie. Są to skrzyżowania:

- Jamy Małe - Zapole - droga powiatowa Nr 43214 z drogą gminną Nr 4341031,
- Wierzchowiny - Dożywocie - drogi powiatowe Nr 43212 i 43346.

Studium wyznacza również przebudowę skrzyżowań z układu rozwidleń ukształtowanych wyspą trójkątną na wyspę kołową czyli rondo, zwłaszcza że istnieją ku temu warunki terenowe, a poprawa jednoznaczności i warunków ruchu może odbyć się niewielkim kosztem. Są to skrzyżowania:

- Wadowice Górne - drogi powiatowe Nr 43346 i 43213,
- Wadowice Dolne - drogi powiatowe Nr 43346 z 43208 i droga gminna Nr 4341011.

Rozbudowa Zakładów Mięsnych w kierunku południowym, wymagać będzie bezpośredniego dojazdu od drogi wojewódzkiej. Komunikację tę może zapewnić zmodernizowana droga powiatowa Nr 43213 z jej przedłużeniem i wlotem do drogi wojewódzkiej w miejscowości Zgórsko (poza granicą gminy Wadowice Górne).

### Drogi gminne

Usprawnienie układu jest na ogół znacznie ograniczone przede wszystkim ze względu na istniejące zainwestowanie. Wszelkie działania zmierzające do poprawy sytuacji wymagają wykupów znacznych terenów prywatnych. Działalność w zakresie poprawy stanu istniejącego przez wiele lat sprowadzała się przeważnie do budowy i remontów nawierzchni. Większość dróg nie ma właściwych parametrów. Są to drogi o wąskich pasach i nieregularnych liniach rozgraniczających, na których ruch dwukierunkowy może odbywać się z największą trudnością. Zakłada się ukierunkowanie działań ze szczególnym wskazaniem na racjonalne wykorzystanie istniejącego zainwestowania lokalnego układu komunikacyjnego zgodnie z kierunkiem planowanych przemian. Dobór parametrów technicznych modernizowanych dróg winien spełniać warunek równomiernego obciążenia sieci w zależności od przypisanym drogom (i ulicom) funkcjom, a priorytety modernizacyjne winny być podporządkowane ustalonej kategorii hierarchii ważności drogi.

Przy okazji każdej modernizacji należy uwzględniać wykonanie urządzeń dla ruchu osób niepełnosprawnych. Zaznaczyć należy, że w ruchu pieszym do tej kategorii ludzi zalicza się nie tylko osoby z wadami narządu ruchu, lecz również dzieci oraz osoby z dziećmi.

### **5.3. Drogi transportu rolniczego**

Do zadań modernizacyjnych należy włączyć sieć dróg transportu rolniczego ważnych dla gminy ze względu na jej typowo rolniczy charakter zagospodarowania. Proponuje się przyporządkowanie istniejących dróg rolniczych klasyfikacji funkcjonalnej, która może stać się pomocna dla właściwego projektowania sieci z uporządkowaniem jej na obszarach wiejskich oraz podejmowaniu decyzji odnośnie kolejności modernizacji. Klasyfikacji dokonać należy zwłaszcza na terenach gdzie układ dróg rolniczych wykazuje cechy przypadkowości. Należy bezwzględnie dążyć do eliminacji bezpośrednich zjazdów z pól na drogę wojewódzką.

Klasyfikacja funkcjonalna dróg rolniczych:

- główne drogi rolnicze: drogi publiczne powiatowe i gminne lokalne pełniące funkcję zbiorczych dróg rolniczych,
- drogi zbiorcze: drogi publiczne (gminne), nie publiczne, zbiorcze niższego rzędu, przejmujące ruch z dróg pomocniczych,
- drogi pomocnicze: tzw. technologiczne, umożliwiające dojazd bezpośrednio do pól.

Ustalone funkcje pozwolą na dostosowanie geometrii, (głównie przekroju poprzecznego) do przewidywanego natężenia ruchu i parametrów korzystających z nich pojazdów, a także na ustalenie grubości nawierzchni.

Wymagania techniczne jakim powinny odpowiadać poszczególne odcinki sieci dróg transportu rolniczego, zapewniające warunki dojazdu do pola zmechanizowanego sprzętu i maszyn rolniczych oraz przystosowanie ładowności środków transportowych przedstawia:

Tabela Nr 1. Wymagania techniczne dróg transportu rolniczego.

Klasa funkcjonalna	Klasa techniczna	Przekrój drogi	Szerokość jezdni (m)	Obciążenie nawierzchni (kN/oś)	Rodzaj nawierzchni
główne	Z lub L	dwupasowa	5,5	80	twarde ulepszone
zbiorcze	L lub D	dwupasowa	5,0	60	utwardzona
		jednopusowa	3,5 z zatokami mijania		
pomocnicze	D	jednopusowa	3,0 lub 3,5	nie określa się	gruntowa ulepszona

Koszt budowy nowych dróg przy niewielkim ruchu lokalnym (sezonowe obciążenie ruchem) powodują, że planowanie rozwoju dróg obsługujących rolnictwo powinno odbywać się w oparciu o istniejącą sieć połączeń. Program modernizacji winien uwzględniać kolejność zgodną z klasą funkcjonalną:

1. drogi główne – położone w ciągu dróg powiatowych (publicznych);
2. drogi zbiorcze;
3. drogi pomocnicze – bezpośredniej obsługi pól.

Wskazane jest dla dróg zbiorczych stosowanie tanich konstrukcji nawierzchni z materiałów odpadowych i miejscowych oraz określenie trwałości nawierzchni mając na uwadze sezonowość obciążenia ruchem. Warunkiem takiego działania jest przeprowadzenie remontów w czasie nasilenia prac polowych i po sezonie.

Drogi pomocnicze, ze względu na to, że obsługują niewielkie powierzchnie użytków rolnych i mogą być czasowo zmieniane, w zasadzie nie powinny być trwale umocnione. Prace utrzymaniowe na tych drogach będą wystarczające, jeżeli sprowadzą się do profilowania z odwodnieniem i ewentualnym ulepszeniem nawierzchni gruntowej przez stabilizację mechaniczną. Wymagane jest, aby wszystkie drogi rolnicze, bezpośrednio połączone z drogami publicznymi miały na odcinkach co najmniej 50 m nawierzchnię twardą powodującą wstrząsowe oczyszczanie kół pojazdów oblepionych ziemią.

Wiele dróg można wykonać sposobem gospodarczym, tym bardziej, że w rolnictwie istnieją ku temu pewne możliwości techniczne (np. mechaniczna stabilizacja gruntu) pod warunkiem zapewnienia fachowego, kontrolowanego wykonawstwa tych robót.

Racjonalne ukształtowanie sieci dróg transportu rolniczego i poprawa ich stanu technicznego przyczyni się do osiągnięcia szeregu korzyści:

- obniżenie kosztów eksploatacji pojazdów i maszyn rolniczych przez zmniejszenie zużycia ilości paliwa, ogumienia, zwiększenie trwałości i niezawodności pojazdów, obniżenie kosztów i częstotliwości napraw,
- oszczędności czasu, ludzi, sprzętu i przewozu ładunków dzięki zwiększeniu prędkości jazdy,
- oszczędności na kosztach przewozu wynikających z wykorzystania nominalnej ładowności pojazdów,
- zmniejszenie strat w uprawach przez likwidację stałych lub czasowych objazdów nieprzejezdnych odcinków dróg,
- zwiększenie intensywności produkcji rolnej na terenach trudnodostępnych.

#### **5.4. Ruch pieszcy i rowerowy**

Potrzeba oddzielenia ruchu pieszego od ruchu pojazdów samochodowych jest koniecznością, a tworzenie systemów niezależnych dla obu użytkowników jest w pełni uzasadnione. Aby wydatnie ograniczyć istniejące zagrożenie ruchu pieszego i zapewnić niezbędną wygodę poruszania się, celowym staje się budowa chodników przy wszystkich kategoriach dróg na odcinkach przechodzących przez tereny zabudowane oraz jako dojścia do przystanków autobusowych. Zastępczym, lecz nie całkowicie bezpiecznym azylem dla pieszych są bitumiczne pobocza jezdni przy drogach o charakterze dróg zamiejskich.

Popularność ruchu rowerowego nie tylko w celach rekreacyjno – turystycznych lecz przede wszystkim w podróży codziennych, wskazuje na celowość budowy ścieżek rowerowych. Tworzenie infrastruktury dla ruchu rowerowego należałoby zacząć od koncepcyjnego projektu układu tras rowerowych uwzględniającego potrzeby, istniejące możliwości, lokalne uwarunkowania oraz specyfikę gminy.

Dla ruchu rowerowego w obrębie gminy brakuje terenów aby utworzyć drogi dla rowerzystów. Istnieje realna możliwość wyznaczenia nielicznych odcinków dróg lub ścieżek, które stanowiłyby pasy ruchu przeznaczone wyłącznie dla rowerów. Pozyskanie terenu na wyodrębnione, przeznaczone tylko dla rowerzystów trasy wydaje się na dzień dzisiejszy mało realne.

### **5.5. Bezpieczeństwo ruchu**

Do głównych problemów bezpieczeństwa ruchu drogowego (problem ogólnokrajowy) należą przejścia dróg zamiejskich przez małe miejscowości oraz związane z tym zagrożenia pieszych. Wiąże się to w sposób oczywisty z wielofunkcyjnością i niedostosowaniem parametrów drogi do panującego obecnie ruchu jako odcinka przechodzącego przez tereny zabudowane.

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa jest możliwe przy realizacji następujących zadań:

- segregacja ruchu pojazdów i pieszych – budowa chodników,
- do każdego przystanku autobusowego należy umożliwić wymagane dojście po wypływanym chodniku – jest to szczególnie ważne dla przystanków poza terenami zabudowanymi – brak chodników powoduje zbiorowe chodzenie po jezdni,
- usuwanie wszelkiego rodzaju przeszkód ograniczających widoczność na wlotach skrzyżowań, wjazdach, przejazdach,
- ochronę przed niewłaściwym zagospodarowaniem otoczenia drogi wojewódzkiej, poprzez przestrzeganie prawidłowych zasad lokalizowania w pobliżu budynków mieszkalnych, przemysłowych i usługowo – handlowych.

Przedstawione powyżej zadania i działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu wynikają z przyjętej strategii krajowej.

W przebiegu drogi wojewódzkiej przez obszar gminy występuje odcinek o dużym nasileniu wypadków drogowych zwany „czarnym punktem”. Należy podjąć działania mające na celu wskazanie miejsca zagrożenia bezpieczeństwa przez:

- oznakowanie: tablica „czarny punkt” z informacją o ilości zabitych i rannych z folii transparentnej o zwiększonej odbłaskowości,
- budowa wydzielonych ciągów pieszych, w miejscach zwiększonego natężenia ruchu pieszego,
- oddzielenie trwałe potoków ruchu (np. wyгородzenie dla pieszych i kierowanie w miejsca gdzie przekraczanie jezdni może być lepiej kontrolowane),
- uzupełnianie oznakowania o pulsacyjne oznakowanie ostrzegawcze umieszczone nad jezdnią w miejscach gdzie kierujący może być zaskoczony występowaniem przejścia dla pieszych, skrzyżowania itp.

Zaproponowana budowa obwodnicy drogowej stanie się skutecznym środkiem usprawnienia przepływu ruchu tranzytowego, nastąpi wyraźna poprawa warunków dla ruchu wewnętrznego gminy, zwłaszcza w zakresie bezpieczeństwa oraz zmniejszy się skala niekorzystnych oddziaływań na środowisko w otoczeniu dotychczasowego jej przebiegu.

## 6. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej

### 6.1. Elektroenergetyka

Polskie Sieci Elektroenergetyczne Południe Sp. z o.o. nie przewidują do roku 2020 na obszarze gminy budowy nowych obiektów elektroenergetycznych o napięciu 220 kV i wyższym.

Trasa przebiegających tranzytem na wspólnych słupach linii Najwyższych Napięć:

- 400 kV „Połaniec – Tarnów”,
- 220 kV „Połaniec – Klikowa”,

będących od 1.01.2000 r. pod zarządem Polskich sieci Elektroenergetycznych – Wschód Sp. z o.o. Zakład Energetyczny Tarnów S.A. w 2006r. przystąpił do prac związanych ze zmianą zasilania miasta i gminy Radomyśl Wielki, polegających na budowie od strony gminy Mielec odcinka linii WN 110 kV i budowie stacji transformatorowej 110kV/15kV mających na celu zabezpieczenie rosnących potrzeb gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.

Nadal Głównymi Punktami Zasilającymi gminę będą GPZ 110/ 30/15 kV „Mielec I”, oraz GPZ 110/15 kV „Szczucin”.

Linie magistralne – 30 kV „Mielec – Szczucin” zasilające północną i środkową część gminy, jak również linia magistralna – 15 kV „Szczucin – Brzezówka” zasilająca południową część gminy pozostaną bez zmian.

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania mocy przez nowych odbiorców z terenów przeznaczonych pod zabudowę jak również zapewnienie dostaw energii istniejącym odbiorcom o właściwych parametrach i spełnienie wymogów z zakresu ochrony przeciwporażeniowej realizowane będzie poprzez:

- budowę stacji transformatorowych 15/ 0,4 kV,
- budowę linii średniego napięcia do zasilania nowych stacji trafo,
- budowę linii niskiego napięcia wyprowadzonych ze stacji do zasilania poszczególnych odbiorców i oświetlenia ulicznego,
- przebudowę istniejących stacji trafo.

Lokalizacja projektowanej zabudowy w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych i lokalizacja projektowanych urządzeń elektroenergetycznych w stosunku do istniejącej zabudowy winna odpowiadać aktualnym przepisom budowy urządzeń elektroenergetycznych i polskim normom.

Na mapie „Infrastruktura Techniczna” w skali 1:25 000 zaznaczono obszary wymagające w perspektywie przebudowy, budowy stacji transformatorowych i linii średniego i niskiego napięcia ze względu na rozwój budownictwa i drobnego przemysłu na tych terenach.

### 6.2. Telekomunikacja

Telekomunikacja Polska S.A. – Zakład Telekomunikacji w Tarnowie – Rejon Telekomunikacji w Dąbrowie Tarnowskiej planuje zwiększenie ilości abonentów gminy poprzez:

- rozbudowę istniejących central cyfrowych
  - w Wadowicach Górnych z pojemności 1000 NN na 2000 NN,
  - w Wadowicach Dolnych z pojemności 500 NN na 1000 NN.
- rozbudowę sieci dostępowej kablowej i napowietrznej w:
  - Wadowicach Dolnych,
  - Wampierzowie,
  - Kawęczynie.

Trwa budowa kabla światłowodowego „Wadowice Górne – Zgórsko – Radomyśl” na terenie gminy na słupach istniejącej linii napowietrznej. Kabel ten zapewnia 100% pewność zasilania central od strony Radomyśla. Obecnie centrale te zasilane są od Szczucina.

Telekomunikacja Dębicka S.A. opracowała projekty na rozbudowę sieci dostępowej:

- Wadowice Dolne – Kopaniny,
- Wierzchowiny,
- Wampierzów,
- Wadowice Górne – Wola Wadowska,
- Bór (pozwolenie na budowę – lipiec 1999 r.),

oraz opracowany jest projekt i uzyskane pozwolenie na budowę (czerwiec 1999 r.) kabla światłowodowego:

- „Jamy – Wola Wadowska”,
- „Jamy – Izbiska”.

### **6.3. Zaopatrzenie w gaz**

Zrealizowana sieć gazowa średnioprężna w sołectwach Jamy, Izbiska, Wierzchowiny, Piątkowiec – Zwiernik, Wadowice Górne, Wadowice Dolne, Przebendów, Piątkowiec oraz przygotowane projekty dla sołectw Wampierzów, Kawęczyn, Wola Wadowska, Kosówka bazujące na rozbudowie istniejących układów stworzy możliwość pełnego zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostawy gazu ziemnego.

### **6.4. Zaopatrzenie w wodę**

Pełne pokrycie bilansowych potrzeb gminy jest możliwe w oparciu o istniejące udokumentowane zasoby wód wglębnych.

Jako główne źródło uznaje się ujęcie w Wampierzowie o zatwierdzonych zasobach w kat. B = 131,0 m<sup>3</sup>/h.

Ujęcie wspomagane będzie ujęciem wód w Jamach o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych  $Q_c = 134,7$  m<sup>3</sup>/h.

Zrealizowany system sieci wodociągowej, zbiorniki wyrównawcze, stacji wodociągowej zabezpiecza kierunkowe potrzeby gminy.

### **6.5. Gospodarka ściekowa**

Podstawowym zadaniem na okres perspektywiczny będzie stworzenie systemu odbioru i zagospodarowania ścieków sanitarnych z obszaru gminy w oparciu o opracowaną koncepcję gospodarki ściekowej.

Wyznacza się sołectwa: Zabrze, Przebendów, Grzybów i częściowo Kosówka jako obszar o rozproszonej zabudowie który nie zostanie objęty ze względów ekonomicznych systemem kanalizacji. Z obszaru tego ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych będą opróżniane okresowo i dowożone do punktów zbiorczych.

Pozostały obszar zostanie skanalizowany. Kanalizacja grawitacyjna zbierać będzie ścieki z kilku do kilkunastu domostw do pompowni lokalnych skąd ścieki przetłaczane będą siecią rurociągów tłocznych do oczyszczalni.

Zakład się budowę czterech oczyszczalni ścieków w: Jamach, Wadowicach Górnych, Wadowicach Dolnych i Wampierzowie.

## **6.6. Gospodarka odpadami**

Jako podstawowy kierunek działań uznaje się zorganizowanie systemu selektywnego gromadzenia, odbioru, odzysku surowców wtórnych i ich zagospodarowania oraz unieszkodliwienie odpadów poprzez składowanie lub zastosowanie innych alternatywnych technologii.

## **6.7. Regulacja stosunków wodnych**

Kierunkowe zadanie wymagające kompleksowego rozwiązania to generalna przebudowa i odbudowa obiektów w pierwszej kolejności: Kawęczyńsko – Wampierzowski, Łoś, Upust, Żabnica – Breń, Stary Breń oraz jako zadanie jednostkowe do realizacji w pierwszej kolejności ustala się:

- dalszą realizację regulacji Potoku Zgórskiego,
- dalszą regulację Potoku Upust,
- regulacja potoku Rybnica,
- regulacja cieków Jamnica wraz z przepompownią przewałową.

## 7. Kierunki i zasady realizacji polityki przestrzennej

### 7.1. Obszary polityki przestrzennej

Wyznacza się następujące obszary funkcjonalne:

#### I. Obszary o szczególnej wartości przyrodniczej i kulturowej obejmujące:

- A) Strefę terenów i obiektów przyrody prawnie chronionej i proponowanych do ochrony. Strefa ta obejmuje swoim zasięgiem:
- tereny i obiekty środowiska przyrodniczego, które z mocy ustaw szczególnych są objęte ochroną lub postulowane do ochrony,
  - tereny i obiekty środowiska kulturowego, które z mocy ustaw szczególnych są objęte ochroną lub postulowane do ochrony.
- B) Strefę systemów ekologicznych. Strefa ta obejmuje swoim zasięgiem:
- systemy ekologiczne obejmujące tereny zieleni istniejącej i projektowanej (do zalesienia),
  - tereny ochrony wód podziemnych i powierzchniowych.

Podstawowymi działaniami w tych obszarach winna być ochrona i konserwacja wartości naturalnych oraz rekultywacja zniszczonych elementów krajobrazu naturalnego. Działalność inwestycyjna winna ograniczać się do:

- budowy i rozbudowy obiektów, urządzeń i elementów infrastruktury technicznej, których funkcjonowanie nie jest sprzeczne z wymogami ochrony środowiska,
- wprowadzenia zmian w ukształtowaniu i pokryciu naturalnym terenu poprawiających walory obszaru.

#### II. Obszary ograniczeń i zagrożeń środowiska obejmująca:

- A) Strefę zagrożeń antropogenicznych obejmujących:
- tereny korytarzy przebiegów infrastruktury technicznej i komunikacji,
  - tereny sąsiedztwa otworów wydobywczych w obrębie zlikwidowanego obszaru górniczego,
  - tereny rzek pozaklasowych.
- B) Strefę ograniczeń naturalnych obejmujących:
- tereny obejmowane zasięgiem wód  $Q_1$  i zagrożeniem powodziowym,
  - tereny złóż surowców naturalnych,
  - tereny gleb organicznych.

Podstawowymi działaniami w tych obszarach winny być:

- ochrona przed zainwestowaniem,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej niskiej i wysokiej,
- sytuowanie budynków mieszkalnych z zachowaniem odległości określonych stosownymi przepisami,
- konieczność zabezpieczeń i ograniczeń w zainwestowaniu do czasu eliminacji zagrożeń powodziowych.

### III. Obszary osadnictwa i rozwoju gospodarczego obejmujące:

#### A) Strefę osadnictwa wiejskiego, w której wydzielono:

- tereny zabudowy mieszkaniowo – zagrodowej i mieszkaniowej,
- tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniowo – zagrodową i mieszkaniową,  
których program zagospodarowania przestrzennego powinien uwzględniać konieczność wyznaczania terenów pod realizację celów publicznych i kształtowaniu obrazu zabudowy gminy w duchu ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, czyli terenów:
  - zieleni naturalnej, nieurządzonej związanej z uwarunkowaniami przyrodniczymi i fizjograficznymi,
  - parków, łąk i użytków ekologicznych,
  - obiektów, urządzeń i ciągów infrastruktury technicznej,
  - komunikacji – dróg i parkingów oraz obiektów i urządzeń obsługi komunikacyjnej,
  - drobnych usług komercyjnych, stanowiących naturalną obsługę danego terenu mieszkaniowego,
 ponadto zaleca się:
  - lokalizowanie nowej zabudowy w oparciu o linie zabudowy określone w wytycznych do projektowania dróg,
  - stosowania tradycyjnych form architektury zabudowy regionu z zastosowaniem odpowiedniego dla regionu detalu architektonicznego zwłaszcza w obszarach chronionego krajobrazu,
  - 80% udział powierzchni zieleni w ogólnej powierzchni działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej,
  - zagospodarowanie większości powierzchni zieleni działki budowlanej zielenią naturalną tj. naturalnymi zadrzewieniami, zadarnieniami i innymi użytkami ekologicznymi dla zachowania wiejskiego charakteru zabudowy i odpowiedniego standardu życia.
- tereny usług publicznych,
- tereny, które mogą być przeznaczone pod usługi publiczne których program zagospodarowania przestrzennego powinien uwzględniać konieczność wyznaczania terenów zieleni urządzonej, parków i parkingów,
- teren, który może być przeznaczony pod zagospodarowanie rekreacyjne,
- tereny cmentarzy, ze zorganizowaną obsługą parkingową,
- tereny wydzielonej zieleni naturalnej nieurządzonej,
- tereny wydzielonych parkingów publicznych,
- tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.

#### B) Strefę rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Obejmującą tereny zagospodarowania i użytkowania rolniczego przeznaczone jako źródło utrzymania ludności rolniczej oraz jako zaplecze żywnościowe dla okolicznych miast.

W ramach całego obszaru wskazano:

1. Tereny preferowane do rozwoju intensywnego rolnictwa z wykorzystaniem obszarów na których przeprowadzone zostały prace melioracyjne:
  - a) gleb dobrej jakości tj. klasy III – IV,
  - b) sprzyjających warunków ekologicznych o m.in. dobrej wilgotności, składzie chemicznym gleb,

- c) korzystnej struktury własnościowej,
  - d) specjalizacji produkcji i wykorzystania nowych technologii.
2. Tereny o zróżnicowanych warunkach rozwoju rolnictwa wynikające z ograniczeń:
- a) gruntowo – wilgotnościowych posiadających obniżenie jakości gleb (klasy IV – VI),
  - b) mikroklimatycznych i higieny atmosfery wyrażających się spadkiem wydajności produkcji i jakości produktów tzw. zdrowej żywności,
  - c) zagrożeń powodziowych.

Na terenach wskazanych w pkt 2 wskazana jest realizacja działań związanych z:

- a) przetwórstwem rolno – spożywczym i dystrybucją produktów rolnych,
- b) produkcją (uprawą) roślin przemysłowych,
- c) budową systemów i urządzeń wodno – melioracyjnych służących poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- d) maksymalne ograniczenie wznoszenia nowej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej
- e) **zalesieniem gruntów nieprzydatnych dla produkcji roślinnej, celem poprawy walorów obszaru.**

C) Strefę produkcji przemysłowej, w której wydzielono:

- tereny zabudowy przemysłowej i składów,
  - tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę przemysłową i przemysłowo-składową,
- których program zagospodarowania przestrzennego powinien uwzględniać konieczność wyznaczenia terenów pod realizację terenów publicznych i kształtowania obrazu zabudowy gminy w duchu ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, czyli terenów:
- zieleni naturalnej, nieurządzonej związanej z uwarunkowaniami przyrodniczymi i fizjograficznymi, stanowiącej otulinę izolacyjną dla inwestycji,
  - parków, stanowiących element reprezentacyjno – wypoczynkowy,
  - obiektów, urządzeń i ciągów infrastruktury technicznej,
  - komunikacji – dróg i parkingów oraz obiektów i urządzeń obsługi komunikacyjnej,
- ponadto zaleca się:
- lokalizowanie nowej zabudowy w oparciu o linie zabudowy określone w wytycznych do projektowania dróg,
  - sporządzania wstępnych ocen oddziaływania na środowisko, wspomagających proces lokalizacyjny.

#### Ustala się następujące kierunki polityki przestrzennej.

1. Podstawowe ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do gminy Wadowice Górne dotyczą zapewnienia warunków rozwoju zrównoważonego tj. takiej organizacji przestrzennej, która eliminowałaby ilość konfliktów między ochroną środowiska i dóbr kultury a rozwojem gospodarczym i działaniami na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców (w tym rozwoju mieszkalnictwa). Przedstawione aspekty polityki przestrzennej dotyczą zagospodarowania obszaru wynikające z ograniczeń szczegółowo ustalonych w przepisach szczególnych i normatywnych, względnie proponowane do przyjęcia w ramach ustaleń planów miejscowych jako prawa lokalnego z uwagi na powszechną konieczność zabezpieczenia powszechnie uznanych wartości. Dotyczy to szczególnie zapewnienia warunków ochrony środowiska i ochrony dóbr kultury.

2. Oprócz zapewnienia realizacji przestrzennych aspektów ochrony środowiska, w tym zieleni i krajobrazu oraz ochrony dóbr kultury, a także zabezpieczenia warunków dla funkcjonowania i realizacji ponadlokalnych celów publicznych do podstawowych zadań polityki przestrzennej gminy Wadowice Górne należą:
  - stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców,
  - stworzenie warunków przestrzennych dla ożywienia życia gospodarczego gminy (w tym także dla przekształceń rolnictwa i wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej),
  - zwiększenie efektywności gospodarowania terenami oraz zapewnienie warunków ładu przestrzennego.
3. W zakresie poprawy warunków życia mieszkańców kierunki polityki przestrzennej dotyczą:
  - zapewnienia odpowiedniej wielkości terenów mieszkaniowych w obszarach posiadających szczególnie predyspozycje dla rozwoju tej funkcji w warunkach nie stwarzających istotnych kolizji z występującymi zasobami przyrodniczo – krajobrazowymi i uwarunkowaniami ochrony środowiska oraz zasobami kulturowymi,
  - tworzenia warunków dla rozwoju inicjatyw ludności zmierzających do uruchomienia działalności związanej z obsługą ludności w zakresie usług komercyjnych (handel, gastronomia, rzemiosło usługowe i inne),
  - ustalenia przestrzennych warunków sprzyjających rozbudowie systemu infrastruktury technicznej,
  - doskonalenia systemu komunikacyjnego oraz zapewnienia warunków dostępności dla wyznaczonych terenów mieszkaniowych.
4. W odniesieniu do ożywienia życia gospodarczego w obszarze gminy poza wspomnianym tworzeniem warunków dla uruchomienia działalności związanej z obsługą ludności politykę przestrzenną należy ukierunkować na:
  - zapewnienia przestrzennych warunków realizacji inwestycji strategicznych w obszarach przydatnych dla tych celów w ramach istniejącego zainwestowania lub terenów wyznaczonych w dotychczas obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wyznaczenie nowych terenów dla tych inwestycji w obszarach ustalonych dla urbanizacji pod warunkiem spełnienia wymogu ich nieuciążliwości dla otoczenia,
  - wyznaczenie nowych terenów dla rozwoju funkcji gospodarczych, w tym szczególnie usług i urządzeń obsługi, mając na uwadze występujące uwarunkowania;
  - wspieranie inicjatyw lokalnej ludności w zakresie uruchomienia drobnej działalności gospodarczej,
  - tworzenie warunków dla rozwoju przyjaznych dla środowiska rolniczych gospodarstw ekologicznych oraz agroturystycznych w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
5. Zwiększenie efektywności gospodarowania przestrzenią dotyczy zarówno gospodarowania terenami, jak i zasobami kubaturowymi i jest związane z:
  - intensyfikacją użytkowania terenów poprzez uzupełnienia lub rozbudowę istniejącego programu kubaturowego oraz wykonanie pełnego programu towarzyszącego lub uzupełniającego (w tym zieleni i urządzeń komunikacyjnych),
  - przeciwdziałaniu rozproszonemu zabudowy,
  - zmianą funkcji lub charakteru niektórych terenów przez wprowadzenie bardziej intensywnych form w dostosowaniu do warunków lokalnych (w tym szczególnie uwarunkowań środowiskowych),

- racjonalnym gospodarowaniu istniejącymi obiektami kubaturowymi i ich wykorzystaniem poprzez ustalenie odpowiednich funkcji użytkowych (dotyczy obiektów stanowiących mienie gminy lub własność Skarbu Państwa).
  - Powyższe wiąże się z prawidłowym wykorzystaniem istniejącego oraz projektowanego uzbrojenia, a konsekwencją tych działań winno być osiągnięcie poprawy ładu przestrzennego.
6. Bardzo istotnym w zakresie ładu przestrzennego jest określenie skali, typu i formy nowej zabudowy, w tym szczególnie jednorodzinnej dla zharmonizowania z krajobrazem oraz najbliższym otoczeniem poprzez wykonanie, a następnie tworzenie zachęt dla stosowania katalogu powtarzalnych projektów uwzględniających elementy regionalnej architektury.

## **7.2. Kierunki i polityka rozwoju struktury osadniczej gminy**

Na podstawie analizy obecnego stanu struktury osadniczej gminy, w oparciu o przepisy szczególne oraz wyznaczone cele rozwoju gminy formułuje się następujące kierunki kształtowania rozwoju struktury osadniczej gminy Wadowice Górne:

1. Podnoszenie standardów zabudowy i jej rozwój w terenach zabudowy zwartej, co oznacza:
  - kształtowanie architektury zabudowy o cechach tradycyjnych w regionie,
  - tworzenie w wyznaczonych rejonach zabudowy wewnątrz krajobrazu kulturowego o wysokich lokalnie walorach kulturowo – estetycznych, poszanowanie i tworzenie nowych wartości krajobrazu kulturowego w postaci akcentów i dominant oraz osi kompozycyjnych, ekspozycji i innych elementów,
  - kształtowanie linii zabudowy w sposób pozwalający unikać konfliktów pomiędzy realizacją potrzeb celów publicznych a komfortem zamieszkiwania i użytkowania terenów zabudowy,
  - skupianie terenów usług publicznych – tworzenie lokalnych centrów gminnych,
  - regulację i podniesienie standardów dróg,
  - doposażanie tych terenów w infrastrukturę techniczną,
  - wyznaczanie nowych terenów budowlanych w sąsiedztwie lokalnych centrów gminnych,
  - utrzymywanie terenów zieleni nieurządzonej jako fragmentów ciągów naturalnej zieleni i elementów tradycyjnego krajobrazu wsi.
2. Stopniowe eliminowanie zabudowy rozproszonej, co oznacza:
  - wyznaczenie terenów z możliwością realizacji zabudowy zwartej,
  - ograniczenie inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji,
  - wprowadzenie zakazów realizacji nowej zabudowy i modernizacji.
3. Utrzymanie istniejącej zabudowy rozproszonej związanej z sąsiedztwem zespołów przyrodniczo – krajobrazowych, co oznacza:
  - możliwość rozbudowy i modernizacji w ramach istniejących siedlisk,
  - wprowadzenie zakazu realizacji nowych siedlisk.
4. Stwarzanie warunków bezpiecznego inwestowania, co oznacza:
  - zakaz wprowadzania nowej zabudowy poza terenami wyznaczonymi w terenach położonych w zasięgu wód powodziowych Q1,
  - wyznaczanie terenów z możliwością zabudowy w zasięgu wód powodziowych Q1 pod warunkiem wprowadzenia zabezpieczeń eliminujących zagrożenie powodzią.

5. Stworzenie możliwości inwestowania gospodarczego, co oznacza:
  - wyznaczenie i przygotowanie nowych terenów pod inwestycje o znaczeniu gospodarczym,
  - wspieranie prywatnych inwestycji gospodarczych,
  - wspomaganie procesów inwestycyjnych.

Dla realizacji wyznaczonych kierunków kształtowania rozwoju struktury osadniczej gminy należy podejmować następujące działania:

1. realizować inwestycje w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego regulujące prawnie kwestie ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju oraz standardów wyposażenia i zabudowy,
2. wprowadzać zorganizowaną działalność inwestycyjną ze względu na zapewnienie należytej realizacji celów publicznych towarzyszących przedsięwzięciom inwestycyjnym,
3. sporządzać wstępne oceny oddziaływania na środowisko wspomagające proces lokalizacyjny i określenie warunków zabudowy dla podejmowanej inwestycji,
4. racjonalnie realizować modernizację i rozwój sieci infrastruktury technicznej i komunikacji,
5. prowadzić aktywną gospodarkę nieruchomościami i doradztwo w tym zakresie,
6. tworzyć gminne zasoby nieruchomości pod realizację określonych celów,
7. prowadzić monitoring realizacji przedsięwzięć na obszarze gminy i egzekwować zgodność realizacji inwestycji z przyjętymi kierunkami działania,
8. rozpowszechniać uwarunkowania i przyjęte kierunki zagospodarowania obszaru gminy wśród jej mieszkańców w celu poszerzenia ich wiedzy o terenie i warunkach inwestowania dla zapewnienia bezpiecznych warunków inwestowania i uniknięcia konfliktów ich interesów z interesami ogółu społeczności gminy wyrażającymi się w realizacji celów publicznych.

### **7.3. Gospodarowanie mieniem komunalnym**

Szeroko rozumiana gospodarka w gminie staje się niewątpliwie przedmiotem publicznego zainteresowania. Wśród różnych narzędzi gospodarki przestrzennej zwrócić tutaj należy szczególną uwagę na planowanie przestrzenne i gospodarkę nieruchomościami komunalnymi.

Istnieje cały szereg obustronnych związków pomiędzy planowaniem przestrzennym a gospodarką gruntami. Należy tutaj mieć na uwadze zarówno zależności ustawowe (zasoby gruntów, wywłaszczenia nieruchomości, zobowiązania gminy i wpływy do budżetu gminy z tytułu zmniejszenia lub wzrostu wartości nieruchomości) jak i faktyczne oddziaływanie rozstrzygnięć planistycznych na wartość gruntów i na rynek nieruchomości.

Tabela Nr 1. Wpływy z majątku komunalnego do budżetu gminy w latach 1994 - 1999 r.

Rok	Dochody w mln zł budżetu ogółem	Wpływy z majątku komunalnego	%
1997	4.788.299	84.765	1,77
1998	8.172.044	27.729	0,34
1999	6.788.154	23.520	0,35

Majątek gminy obejmuje następujący zakres rzeczowy:

- a) nieruchomości gruntowe,
- b) budynki i lokale mieszkalne,
- c) lokale usługowe,
- d) obiekty użyteczności publicznej,
- e) drogi.

Gospodarowanie tym majątkiem wymaga podejmowania rozważnych decyzji, które z jednej strony przynoszą korzyści dla gminy a z drugiej nie powodują zbyt dużych obciążeń dla użytkowników.

Przedmiotem odpłatnego gospodarowania objęty jest w zasadzie majątek gminy wymieniony pod pozycjami od a do c. Może przybierać różną formę: sprzedaż na własność, wieczystego użytkowania lub dzierżawy.

Gospodarowanie nieruchomościami gruntowymi rządzi się trochę innymi prawami. Popyt na nieruchomości nie zawsze idzie w parze z kapitałem niezbędnym na kupno terenów. Dlatego dla wielu inwestorów zarówno małych jak i wielkich firm, alternatywą jest pozyskanie gruntów w formie dzierżawy, użytkowania. Obniża ono koszty początkowe inwestycji, gdyż nie wymaga angażowania kapitału na kupno terenów a jednocześnie nie wyklucza w przyszłości jego kupienia.

Użytkowanie wieczyste służyć może zintensyfikowaniu budownictwa – głównie mieszkaniowego – stanowiąc ułatwienie dostępu do gruntów. Używając tej formy władze gminy mogą zapobiegać spekulacji gruntami oraz realizować założenia planów zagospodarowania terenów.

Nie bez znaczenia jest fakt, że dla gminy bardziej opłacalne jest oddanie gruntów w wieczyste użytkowanie niż sprzedanie. Sprzedając ziemię, gmina pozbywa się nie tylko kontroli nad jej wykorzystaniem ale także stałych wpływów finansowych. Jest to tylko pozorna sprzeczność. Gmina żądając stosunkowo większych opłat rocznych (w porównaniu z sumą jaką należałoby zapłacić kupując działkę) rekompensuje to sobie dzięki wzrostowi wartości gruntów w następstwie inwestycji jakie poczynili na nich i w okolicy użytkownicy wieczystości. W przyszłości, gdy dzięki temu wartość gruntów znacznie wzrośnie, gmina może je sprzedać za dużo wyższą cenę użytkownikowi wieczystemu.

Za szczególnie istotne w gospodarowaniu mieniem gminnym uważa się następujące działania:

- a) dokonywanie sprzedaży w drodze przetargu gruntów nie stwarzających dla gminy perspektyw aktywnego gospodarowania, w tym użytków rolnych oraz pojedynczych niewielkich działek w ramach terenów istniejącego lub przewidywanego zainwestowania,
- b) dokonywanie sprzedaży w drodze przetargów gruntów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe lub mieszkań z zasobu komunalnego, a uzyskane środki przeznaczając na uzbrojenie terenów i zapewnienie dostępności komunikacyjnej nowych obszarów mieszkaniowych (szczególnie tych, które stanowią mienie gminne),
- c) nabywanie gruntów przyległych do terenów stanowiących mienie gminne oraz pojedynczych działek dla realizacji ustalonych celów publicznych,
- d) szerokie korzystanie z prawa pierwokupu we wszystkich korzystnych dla gminy przypadkach,
- e) stosowanie instrumentu scaleń w warunkach niekorzystnego układu przestrzennego własności (w tym nabywanie gruntów dla uzyskania wymaganego udziału gruntów gminnych w procesie scalania) oraz dokonywanie dobrowolnej wymiany gruntów z podmiotami uspołecznionymi i prywatnymi dające wspólne korzyści,
- f) gromadzenie środków finansowych na udział w wykupie terenów, które mogą stanowić ofertę dla inwestycji strategicznych (nowe miejsca pracy, stały dopływ środków z podatków i dzierżawy),
- g) przeznaczanie lub dokonywanie zmian w zapisach planów miejscowych dla obszarów, na których występują grunty mienia gminnego dla umożliwienia realizacji celów publicznych oraz inwestycji istotnych dla rozwoju gminy (dotyczy sytuacji braku istotnych przeciwwskazań z zakresu ochrony dóbr kultury i środowiska naturalnego oraz uwarunkowań lokalnych).

W konkretnych uwarunkowaniach proponuje się zróżnicowanie przestrzenne polityki gospodarowania mieniem gminy w dostosowaniu do występujących uwarunkowań i ustalonych stref polityki przestrzennej. Szczególnie aktywna polityka gospodarowania mieniem gminnym winna następować w obszarach przewidzianych do urbanizacji.

W obszarze tym pożądanymi są działania związane z pomnażaniem mienia gminnego (dotyczy działań określonych w punktach: c, d, e, f, g) dla zapewnienia stałych dochodów do budżetu gminy. W pozostałych obszarach, a szczególnie w obszarach związanych z utrzymaniem funkcji rolniczych i leśnych gospodarowanie mieniem winno dotyczyć sprzedaży (działania określone w punktach: a, b) oraz zabezpieczenia celów publicznych.

#### **7.4. Realizacja przedsięwzięć publicznych**

W trakcie sporządzania projektu „studium” nie uzyskano wykazu zadań wpisanych do wojewódzkiego rejestru zadań o charakterze ponadlokalnym.

Niemniej jednak w ramach analizy wniosków zgłoszonych przez zainteresowane instytucje oraz strategii rozwoju społeczno – gospodarczego, przy współpracy z Zarządem Gminy wyartykułowano listę zadań, które będą miały istotne znaczenie w rozwoju społeczno – gospodarczym i strukturze przestrzennej gminy. Należą do nich:

##### **Środowisko przyrodnicze i kulturowe**

1. Ochrona prawna zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym:
  - Przecławski Obszar Chronionego Krajobrazu,
  - Jastrzębsko-Żdźarski Obszar Chronionego Krajobrazu,
  - pomniki przyrody żywej,
  - rolnicza przestrzeń produkcyjna,
  - lasy ochronne,
  - rozpoznane złoża surowców mineralnych,
  - ujęcia wód pitnych,
  - wartości kultury materialnej (kościół, cmentarze, parki podworskie).
2. Sukcesywne zalesianie terenów odłogowanych i zdegradowanych.
3. Rekultywacja terenów „dzikiej” eksploatacji piasku.

##### **Gospodarka rolna i regulacja stosunków wodnych**

1. Budowa zbiorników retencyjnych szczelnych na rzekach: Zgórska, Jamnica, Upust, Dęba.
2. Budowa wałów przeciwpowodziowych na rzece Breń.
3. Modernizacja systemu melioracji.
4. Przeprowadzenie prac scaleniowo – wymiennych mających na celu poprawienie rozłogu gruntów oraz ich scalenie.

##### **Elektroenergetyka**

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania mocy przez nowych odbiorców z terenów przeznaczonych pod zabudowę jak również zapewnienie dostaw energii istniejącym odbiorcom o właściwych parametrach i spełnienie wymogów z zakresu ochrony przeciwporażeniowej realizowane będzie poprzez:

- budowę stacji transformatorowych 15/ 0,4 kV,
- budowę linii średniego napięcia do zasilania nowych stacji trafo,
- budowę linii niskiego napięcia wyprowadzonych ze stacji do zasilania poszczególnych odbiorców i oświetlenia ulicznego,
- przebudowę istniejących stacji trafo,

w Wadowicach, Izbiskach, Woli Wadowskiej, Wampierzowie, Zabrnium i Jamach.

## **Telekomunikacja**

Dostępność do usług telekomunikacyjnych na poziomie standardu światowego realizowane będzie poprzez:

Rozbudowa istniejących central cyfrowych

- w Wadowicach Górnych z pojemności 1000 NN na 2000 NN,
- w Wadowicach Dolnych z pojemności 500 NN na 1000 NN.

Rozbudowa sieci dostępowej kablowej i napowietrznej w:

- Wadowicach Dolnych,
- Wampierzowie,
- Kawęczynie.

## **Zaopatrzenie w gaz**

Realizacja sieci średnioprężnej w sołectwach:

- Wampierzów,
- Kawęczyn,
- Wola Wadowska,
- Kosówka.

## **Gospodarka ściekowa**

Etapowa realizacja systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków obejmuje obszar gminy.

## **Gospodarka odpadami**

Realizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów z obszaru gminy.

## **7.5. Promocja gminy**

Zanim inwestor trafi do gminy, władze samorządowe mogą i powinny prowadzić aktywną promocję gminy i akwizycję inwestycji. Na tym bowiem etapie gmina może sama wybierać i decydować, kogo zainteresować swoją ofertą. Istotnym elementem w strategii pozyskiwania inwestycji bezpośrednich jest wybór takiego przedsięwzięcia, które będzie zgodnie ze średnio- i długoterminowymi celami rozwoju gminy.

Dążąc do zapewnienia sobie jak największego zysku (a więc realizacji celów wyznaczonych w strategii rozwoju gminy, utworzenia nowych miejsc pracy, zwiększenia wpływów z podatków i podniesienia prestiżu regionu), władze samorządowe mogą wykorzystywać techniki marketingowe, powszechnie stosowane na rynku dóbr konsumpcyjnych i inwestycyjnych. Wychodząc z założenia, że najważniejszą częścią marketingu nie jest wcale sprzedaż i działania promocyjne, ale „poznanie i zrozumienie klienta tak dobrze, aby produkt lub usługa odpowiadała mu i sama się sprzedawała”, pierwszym i najważniejszym zadaniem gminy staje się identyfikacja potrzeb inwestora.

Podjmując decyzję o wejściu na nowy rynek, inwestor musi dokonać starannego wyboru lokalizacji, stwarzającej największe szanse na sukces przedsięwzięcia. Znajomość procedur i kryteriów wyboru, którymi kieruje się inwestor, pomaga w przygotowaniu profesjonalnej oferty.

Na wybór konkretnej lokalizacji wpływa wiele elementów, między innymi natury emocjonalnej. Japońskie firmy chętnie inwestują w małych gminach (zależy im na bliskim kontakcie z lokalnymi władzami). Koncerny amerykańskie natomiast preferują duże miasta (zwalnia je to w pewnym stopniu od odpowiedzialności za otoczenie socjalne inwestycji). Nie są to jednak powody o podstawowym znaczeniu.

O wyborze lokalizacji inwestycji decydują:

- bliskość rynku,
- bliskość bazy surowcowej,
- brak możliwości rozbudowy produkcji w dotychczasowej lokalizacji (na przykład ze względów politycznych, ekologicznych i in.),
- dostępność wykwalifikowanej siły roboczej,
- koszty produkcji,
- koszty osobowe.

Najważniejszymi elementami przyciągającymi obcy kapitał do Polski są: duży rynek nabywców, tania i wykwalifikowana siła robocza, przynależność naszego kraju do zachodniego kręgu kulturowego, przewidywalne ryzyko, infrastruktura sprzyjająca inwestycjom oraz możliwość eksportu do krajów ościennych, z którymi Polska utrzymuje bardzo dobre stosunki.

Należy jednak pamiętać, iż inwestorzy mają do wyboru alternatywne lokalizacje, na przykład w Czechach lub na Ukrainie. Poza tym fakt, iż podaż (liczba gmin zainteresowanych przyciągnięciem inwestycji) zdecydowanie przewyższa popyt (liczba potencjalnych inwestorów) powinien mobilizująco wpływać na oferujące lokalizacje.

W odniesieniu do nowego zamierzenia inwestycyjnego i opracowywanych w związku z nim planów (produkcyjnych, osobowych, logistycznych, finansowych) i harmonogramu realizacji przedsięwzięcia, przedsiębiorca określa wymagania wobec: poszukiwanej nieruchomości, rynku pracy, położenia nieruchomości i gminy, infrastruktury nieruchomości i gminy, sytuacji prawnej i podatkowej oraz możliwości uzyskania wsparcia finansowego (dotacje, ulgi) przy realizacji przedsięwzięcia.

Ważną sprawą stają się elastyczność i współdziałanie władz gminy we wszystkich kwestiach planowania i wydawania zezwoleń.

Nie bez znaczenia są też wymagania, które trudno obiektywnie skalkulować, na przykład: sytuacja mieszkaniowa (możliwość kupna lub wynajęcia domu lub mieszkania), możliwość kształcenia dzieci i doskonalenia zawodowego, oferta kulturalna i możliwości spędzania czasu wolnego.

Przed podjęciem decyzji inwestorzy zestawiają wymienione wyżej wymagania (zwane determinantami) z oferowanymi im warunkami. Im bardziej oferowane warunki odpowiadają „determinantom”, tym większa szansa na pozyskanie inwestycji. Przygotowując ofertę, należy zawrzeć w niej te informacje, które ułatwią inwestorowi podjęcie decyzji.

## **7.6. Polityka lokalizacyjna**

Na każdym poziomie planowania rozwoju i na każdym poziomie zarządzania – na obszarze kraju, regionu i gminy występują oczywiste odniesienia do przestrzeni. Jeszcze tak niedawno rozstrzygnięcia planistyczne nie wywoływały szerszego oddźwięku. Przede wszystkim nie odczuwano, jak mocno, nawet bardzo drobne, wąskie interesy indywidualne uzależnione są od przesądzeń planu.

Plan zagospodarowania przestrzennego może rozwój gminy zahamować, może rozwój utrudniać ale może również rozwój ułatwić. Nieruchomości gruntowe i budynkowe są bardzo często podstawowym składnikiem majątku osób i podmiotów gospodarczych. Nieraz jest to dobra lokata kapitału. Każde zagrożenie stanu posiadania rodzi odruchy obronne. Zagrożeniem mogą być również ustalenia planów miejscowych. Nikt nie może się dziwić, że zagrożony broni się wszelkimi sposobami. Nie wolno się obrażać, nie wolno nie przewidywać takich sytuacji. Szczególnego znaczenia nabiera więc jednoznaczność zapisywanych w planach podziałów przestrzeni.

Korzyści gminy (z tytułu wzrostu wartości gruntu), zobowiązania gminy (z tytułu zmniejszenia wartości gruntu) a przede wszystkim postępowania wywłaszczeniowe muszą być odniesione do konkretnych jednoznacznie wyodrębnionych wycinków przestrzeni.

Plan miejscowy musi więc precyzyjnie rozgraniczać obszary poddane określonym oddziaływaniom prawa.

Uzasadnione, z innych względów, tendencje do konstruowania „planów elastycznych”, unikających jednoznacznych sformułowań, nie mogą usprawiedliwiać stosowania „orientacyjnych linii rozgraniczających” wydzielających np. korytarze komunikacyjne. Nie należy wykonywać planów miejscowych w skalach nie pozwalających na prawidłowe wyniesienie podziałów do fizycznej przestrzeni.

### **7.7. Określenie obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe**

1. Stosownie do wymogów art. 6 ust. 5 pkt 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 15, poz. 139 z 1999 r. – tekst jednolity) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się m.in. „obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania”. Wspomniana wyżej ustawa stanowi również w art. 13, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo:
  - a) jeżeli przepisy szczególne tak stanowią,
  - b) dla obszaru, na którym przewiduje się realizację programów służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych określonych przez ministrów i centralne organy administracji rządowej (art. 58.1) oraz przez sejmiki wojewódzkie (art. 54 d),
  - c) dla obszarów, na których przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych,
  - d) dla obszarów określonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, ze względu na istniejące uwarunkowania.
2. Przepisem szczególnym nakładającym na gminę obowiązek sporządzenia planu miejscowego jest ustawa z 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami). Ustawa ta w art. 53 stanowi, że „Dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego w trybie określonym odrębnymi przepisami, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej”. Z ustępu 6 artykułu wynika, że sporządzanie planu miejscowego dla terenu górniczego jest obligatoryjne w odniesieniu do terenów górniczych, na których prowadzona jest eksploatacja kopalń podstawowych (w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze), natomiast w przypadku eksploatacji terenów kopalń pospolitych można odstąpić od sporządzania takiego planu, jeżeli nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko. W obszarze gminy Wadowice Górne brak terenów, dla których winien być sporządzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zgodnie z postanowieniami ustawy Prawo geologiczne i górnicze.
3. Obowiązek sporządzenia planu miejscowego istnieje również w przypadku obszarów, dla których rada gminy wprowadziła lub wprowadzi formę ochrony przyrody na mocy art. 34 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody poprzez:
  - wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu,
  - wprowadzenie ochrony indywidualnej w drodze uznania danego obszaru za zespół przyrodniczo – krajobrazowy.

Zaznacza się jednak, że wymóg ten istnieje tylko w przypadku wprowadzenia ochrony przez radę gminy, a nie przez Wojewodę. W chwili sporządzania niniejszego „Studium” nie ma innych przepisów szczególnych, z których wynikałby obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, niemniej jednak w ramach „Studium” wskazuje się Obszary Chronionego Krajobrazu ustalone Rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego z dnia 28.08.1996 r., i Wojewody Rzeszowskiego z dnia 14.07.1992 r., które winne stanowić przedmiot ochrony i konsekwencją tych propozycji może być podjęcie stosownych uchwał wprowadzających formy ochrony przyrody, a więc i obowiązku opracowania planu miejscowego.

4. Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym nałożyła na organy administracji rządowej obowiązek sporządzenia programów zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Programy te sporządzają:
  - ministrowie i centralne organy administracji rządowej (art. 58.1),
  - sejmiki wojewódzkie (art. 54 d).Zadania rządowe i samorządu wojewódzkiego wynikające z w/w programów wojewoda zamieszcza w tzw. „wojewódzkim rejestrze”, co stanowi podstawę ich wprowadzania do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Stosownie do powyższego w „Studium” przyjmuje się określone obszary związane z realizacją tych inwestycji, jako obszary dla których będą sporządzane plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego. Zaznaczyć jednak należy, że obowiązek podjęcia sporządzenia planów miejscowych dla tych obszarów powstanie z chwilą wprowadzenia zadań do rejestru wojewódzkiego i przeprowadzenia negocjacji pomiędzy gminą a wojewodą na temat warunków wprowadzenia tych zadań do planu miejscowego. W przypadku braku zgody na wprowadzenie inwestycji jako zadań rządowych, istnieje możliwość rozważenia ich podjęcia jako zadań związanych z realizacją celów publicznych (patrz punkt poniżej), jeżeli przewidywany byłby częściowy udział gminy w finansowaniu przedsięwzięcia (lub udział aportowy).
5. Zadaniem dla realizacji celów publicznych, w tym celów publicznych lokalnych jest w rozumieniu ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, każda działalność gminy wynikająca z ustaw, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowana w całości lub części z budżetu gminy. Zgodnie z tymi ustaleniami dla obszarów przewidywanych dla realizacji lokalnych celów publicznych gmina ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. I tak w niniejszym „Studium” określa się, że w związku z przewidywanymi zadaniami z zakresu lokalnych celów publicznych będą sporządzane miejscowe plany dla obszarów:
  - a) Obszary wielofunkcyjne z preferowaną funkcją mieszkaniową w Wadowicach Górnych,
  - b) Tereny projektowanego ośrodka rekreacyjnego w Wadowicach Dolnych
  - c) Teren budowy 2-torowej linii WN 110 kV do miasta Radomyśl Wielki przez teren gminy Wadowice Górne
  - d) Tereny zabudowy mieszkaniowo – rekreacyjnej w Grzybowie.

## **8. Polityka w zakresie ochrony ludności przed zagrożeniami żywiołowymi**

### **8.1. Zagrożenia żywiołowe i katastrofalne**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wadowice Górne uwzględnia wpływ i skutki zagrożeń żywiołowych i katastrofalnych na proces rozwoju przestrzennego zagospodarowania obszaru.

Gmina Wadowice Górne należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, zagrożenia powodziowe w okresach wysokich stanów wody na rzekach, pożary przestrzenne lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

#### **Zagrożenia powodziowe**

Wały przeciwpowodziowe na rzekach Wisła i Breń generalnie przygotowane są na przyjęcie wód stuletnich. W przypadku wystąpienia wyższych stanów wód i uszkodzenia wałów najbardziej zagrożone mogą być tereny położone w północnej części gminy.

Powódź nie stwarza bezpośredniego zagrożenia dla życia ludzi i zwierząt. Pogorszeniu mogą ulec warunki higieniczno – sanitarne, a w konsekwencji zagrożenie epidemiologiczne. W przypadku wystąpienia bardzo wysokich stanów wód i wystąpienia szczególnego zagrożenia uszkodzenia wałów konieczna jest ewakuacja ludności i zwierząt gospodarczych przed dotarciem fali powodziowej do terenów bezpiecznych w centralnej i wschodniej części gminy na zasadach samoewakuacji kontrolowanej.

#### **Zagrożenia pożarowe**

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach kompleksów leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Do tego celu wykorzystywane są wieże obserwacyjne.

W ostatnich latach w zakładach pracy wprowadzane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

#### **Zagrożenia chemiczne**

Awaryjne skażenia chemiczne o zasięgu lokalnym mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych.

Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin i powiatu.

### **Skażenia promieniotwórcze**

Mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w:

- miejscowościach Równe – 280 km, Chmielnicki – 400 km, Czernobyl – 520 km na Ukrainie,
- miejscowościach Bohunice i Mochovce ok. 230 km w Słowacji,
- miejscowościach Dukowany – 360 km, Temelin – 400 km w Czechach.

Nie przewiduje się by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

### **8.2. Aspekty obrony cywilnej**

#### **W zakresie budownictwa ochronnego**

1. W rejonach budownictwa jednorodzinnego przewidzieć ukrycia wykonywane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie, w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa.
2. Dla zakładów pracy nie posiadających budowli ochronnych należy zarezerwować tereny pod doraźną realizację budowli na podstawie typowej lub powtarzalnej dokumentacji budowlanej. Dla nowo budowanych zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej, które będą kontynuować działalność w czasie wojny przewidywać budowę schronów dla załóg.

#### **W zakresie alarmowania**

Dążyć do pokrycia terenu gminy syrenami elektrycznymi dla celów alarmowania i powiadamiania mieszkańców w przypadku zagrożeń (słyszalność syreny do 300 m w zabudowie zagęszczonej). Zainstalowane syreny włączyć do obowiązującego w województwie systemu radiowego sterowania.

#### **W zakresie zaciemniania**

W razie prowadzenia modernizacji, rozbudowy lub budowy nowej instalacji elektrycznej oświetlenia zewnętrznego przysposabiać ją do potrzeb zaciemniania i wygaszania.

#### **W zakresie zaopatrzenia w wodę**

1. Zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej lub wytypować je z już istniejących. Odległość studni wody pitnej od miejsc zamieszkania ludności powinna wynosić nie więcej niż 800 m i posiadać wydajność min. 7,5 l na jedną osobę na dobę.
2. Istniejące ujęcia wody przysposobić do funkcjonowania w warunkach specjalnych według obowiązujących przepisów.

#### **W zakresie urządzeń specjalnych**

Nowo budowane obiekty sanitarne (łaźnie, pralnie, myjnie samochodowe) przystosować do potrzeb prowadzenia zabiegów specjalnych – likwidacji skażeń.

#### **W zakresie energetyki**

Dążyć do bezawaryjnego zasilania w energię elektryczną zakładów i wszystkich obiektów ważnych dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności.

**W zakresie formy przestrzennej i struktury wewnętrznej**

1. Sytuować strefy budownictwa mieszkaniowego z dala od obiektów zagrożonych TSP oraz od terenów zalewowych zagrożonych przez powódzie.
2. Unikać nadmiernego zagęszczania budynków w celu zminimalizowania możliwości rozprzestrzeniania się pożarów oraz powstawania zawałów ciągłych.
3. Sytuować budynki po dwu stronach ulic tak, aby odległość między nimi nie była mniejsza niż suma ich wysokości – 10 metrów.
4. Sieć ulic i terenów zielonych wraz z drogami wylotowymi powinno stanowić jednolity system ciągów komunikacyjnych promienistych i pierścieniowych, powinien on zapewniać pełną przelotowość umożliwiającą sprawną ewakuację ludności oraz manewr sił ratowniczych.

# **MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE**

## Bibliografia

1. Inwentaryzacja złóż kopalin stałych – Przedsiębiorstwo Geologiczne Kraków 1991 r.
2. Leszek Szat – Gmina Wadowice Górne – przewodnik historyczno – geograficzny.
3. Powszechny Spis Rolny. Urząd Statystyczny w Tarnowie 1996 r.
4. Rocznik statystyczny województwa tarnowskiego 1997, 1998 r.
5. Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 1999 r.
6. Dane Urzędu Gminy w Wadowicach Górnych.
7. Strategia społeczno – gospodarczego rozwoju gminy Wadowice Górne 1999 r.
8. Gmina Wadowice Górne – plan przestrzennego zagospodarowania – WBPP Tarnów 1994 r.
9. Mielec – Dzieje miasta i regionu, t. I. Praca zbiorowa pod redakcją F. Kiryka, KAW Rzeszów 1984 r.
10. Mielec – Dzieje miasta i regionu, t. II. Praca zbiorowa pod redakcją F. Kiryka, KAW Rzeszów 1988 r.
11. Stan środowiska w województwie tarnowskim w 1996 r. – PIOŚ 1996.
12. Centralne Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów „Transprojekt”: Ruch drogowy 1985 – Warszawa 1987.
13. Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów „Transprojekt”: Ruch drogowy 1990 – Warszawa 1992.
14. Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów „Transprojekt”: Ruch drogowy 1995 – Warszawa 1996.
15. Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów „Transprojekt”: Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych do roku 2015 – Warszawa 1997.
16. J. Walawski: Kształtowanie zamiejskiej sieci drogowej. Wydawnictwa Komunikacji i Łączności – Warszawa 1984.
17. Dane dotyczące sieci elektroenergetycznych Najwyższych Napięć – Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Południe S.A.
18. Dane dotyczące sieci elektroenergetycznych Wysokich Napięć – Tarnowski Zakład Energetyczny.
19. Dane dotyczące sieci elektroenergetycznych Średnich Napięć – Tarnowski Zakład Energetyczny - Rejon Dystrybucji Dębica.
20. PN-E-05100-1:1998 – Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa.
21. Przepisy budowy urządzeń elektroenergetycznych – Instytut Energetyki 1980 r.
22. Dane dotyczące sieci i urządzeń telekomunikacyjnych pochodzą z Zakładu Telekomunikacji w Tarnowie Rejon Telekomunikacji w Dąbrowie Tarnowskiej i Telekomunikacji Dębickiej S.A.
23. Mapa zasięgu telefonii komórkowej: Era GSM, Plus GSM, Centertel.

## DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

### Wykaz mapek

Nr	Tytuł	Po stronie
1.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego i województwa podkarpackiego.	14
2.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Ogólna ocena stanu środowiska. PIOS 1996 r.	25
3.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Stan zakwaszenia gleb. OSChR Kraków Kielce 1997 r.	25
4.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Lesistość. WUS 1998 r.	25
5.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG Puławy.	31
6.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej w % w gminach.	31
7.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych.	31
8.	Gmina Wadowice Górne na tle powiatu mieleckiego. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych.	31
9.	Gmina Wadowice Górne wg sołectw. Gęstość zaludnienia na 1 km <sup>2</sup> .	42
10.	Gmina Wadowice Górne wg sołectw. Gęstość zaludnienia na 100 ha użytków rolnych.	42
11.	Gmina Wadowice Górne wg sołectw. Dotychczasowy stan wyposażenia w infrastrukturę społeczną.	52
12.	Gmina Wadowice Górne. Drogowy układ komunikacyjny.	58
13.	Gmina Wadowice Górne. Elektroenergetyka. Telekomunikacja.	70
14.	Gmina Wadowice Górne. Zaopatrzenie w gaz.	71
15.	Gmina Wadowice Górne. Zaopatrzenie w wodę.	71
16.	Gmina Wadowice Górne. Regulacja stosunków wodnych.	83
17.	Gmina Wadowice Górne. Struktura osadnicza gminy.	87

### Wykaz schematów

Nr	Tytuł	Po stronie
1.	System planowania w Polsce	12
2.	System planowania na poziomie gminy.	12
3.	Schemat powiązań merytorycznych elementów procesu sporządzania studium.	12
4.	Obciążenie drogi wojewódzkiej średniodobowym ruchem w latach 1985 – 1995.	60

## POLITYKA ROZWOJU I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

### Wykaz mapek

Nr	Tytuł	Po stronie
1.	Gmina Wadowice Górne wg sołectw. System obsługi ludności gminy.	24
2.	Gmina Wadowice Górne. Elektroenergetyka. Telekomunikacja.	30
3.	Gmina Wadowice Górne. Zaopatrzenie w gaz.	30
4.	Gmina Wadowice Górne. Gospodarka ściekowa.	30
5.	Gmina Wadowice Górne. Regulacja stosunków wodnych.	32

### Wykaz schematów

Nr	Tytuł	Po stronie
1.	Sposoby powiększania mienia gminy	40

# **ZAŁĄCZNIKI**

**Wykaz obiektów, urządzeń produkcyjnych i usługowych w gminie Wadowice Górne pokazanych na planszy Nr 1 „Diagnoza stanu istniejącego”.**

Symbol na rysunku	Nazwa i rodzaj obiektu i urządzenia
<b>Grzybów</b>	
GR/1 UK, UH	Klub, sklep spożywczy
<b>Izbiska</b>	
IZ/1 UO	Szkoła Podstawowa, sala gimnastyczna, oddział publicznego gimnazjum
IZ/2 A, UH	Dom Strażaka, sklep spożywczy
IZ/3 P	Młyn gospodarczy (nieczynny)
IZ/4 ZN	Zieleń nieurządzona
IZ/5 ZN	Zieleń nieurządzona
<b>Jamy</b>	
JA/2 UW	Kościół drewniany
JA/3 ZC	Cmentarz
JA/4 UZ, A	Przychodnia, Dom Strażaka
JA/5 UO	Szkoła Podstawowa, oddział publicznego gimnazjum
JA/6 UH	Sklep spożywczy
JA/7 ZN	Zieleń nieurządzona
JA/8 ZN	Zieleń nieurządzona
JA/9 ZN	Zieleń nieurządzona
JA/10 UH	Sklep spożywczy
JA/11 ZN	Zieleń nieurządzona
JA/12 RRO	Stawy hodowlane
JA/13 ZP	Park
JA/14 P	Rejon Dróg Publicznych – Baza Magazynowo – Składowa
<b>Kawęczyn</b>	
KA/1 ZN	Zieleń nieurządzona
KA/2 UW	Kościół
KA/3 US	Boisko sportowe
KA/4 WZ	Stacja Uzdatniania Wody
KA/5 WZ	Stacja Uzdatniania Wody
KA/6 UK	Dom Ludowy
KA/7 UH	Sklep spożywczy
KA/8 A	Dom Strażaka
KA/9 ZN	Zieleń nieurządzona
KA/10 ZN	Zieleń nieurządzona
<b>Kosówka</b>	
KO/1 UK, UH, A	Dom Ludowy, sklep spożywczy, Dom Strażaka
<b>Piątkowiec</b>	
PI/1 RLU	Leśnictwo Piątkowiec
PI/2 UO	Szkoła (nieczynna)
PI/3 P	Zakład Metalowy „STALMAX”
PI/4 UR	Blacharstwo samochodowe
PI/5 UR	Regeneracja podnośników siłowników hydraulicznych
<b>Przebendów</b>	
PR/1 ZN	Zieleń nieurządzona
PR/2 UO	Szkoła Podstawowa, sala gimnastyczna, publiczne gimnazjum
PR/3 ZC	Cmentarz

PR/4 UH, UG, UR	Pawilon art. spożywczo – przemysłowe, pijalnia piwa, zakład fryzjerski
PR/5 P	Plac magazynowo – składowy GS
PR/6 UO	Przedszkole
PR/7 KS	Parking
PR/8 MN	Teren mieszkaniowy o zwartej zabudowie jednorodzinnej
PR/9 UH	Sprzedaż nawozów
PR/10 UH	Sklep ogólnie – spożywczy
PR/11 RPO	Kurnik (hodowla)
Wadowice Dolne	
WD/1 UW	Kościół i dzwonnica
WD/2 ZN	Zieleń nieurządzona
WD/3 UK, US, UH, A	GOK, sklep spożywczo – przemysłowy, Dom Strażaka, Klubokawiarnia
WD/4 MN	Teren mieszkaniowy o zwartej zabudowie jednorodzinnej
WD/5 ZN	Zieleń nieurządzona
WD/6 ZN	Zieleń nieurządzona
WD/7 ZC	Cmentarz
WD/9 UO	Szkoła Podstawowa, oddział publicznego gimnazjum
WD/10 ZN	Zieleń nieurządzona
WD/11 ZN	Zieleń nieurządzona
WD/12 RPU	Lecznica Zwierząt
WD/13 UH	Kiosk spożywczo – przemysłowy
WD/14 ZP	Plac zabaw
Wadowice Górne	
WG/1 UZ	Ośrodek Zdrowia
WG/2 A	Bank Spółdzielczy
WG/3 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/4 A	Policja
WG/5 UW	Kościół
WG/6 A, KŁ, UK	Urząd Gminy, Poczta, Biblioteka Publiczna
WG/7 P	Piekarnia
WG/8 ZCz	Cmentarz (zamknięty)
WG/9 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/10 RPU	Zlewnia Mleka
WG/11 UW	Figurka
WG/12 KS, P	Stacja Paliw, wyrób mebli na zamówienie
WG/13 ZP	Zieleń
WG/14 US	Boisko sportowe
WG/15 A, UK	Dom Strażaka, Dom Ludowy
WG/16 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/17 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/18 UK, UH	Dom Ludowy, sklep spożywczo – przemysłowy
WG/19 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/20 ZN	Zieleń nieurządzona
WG/21 MN	Teren mieszkaniowy o zwartej zabudowie jednorodzinnej
WG/22 UP	Zakład Wyrobów Gumowych i Bieżnikowania
WG/23 P	Zakłady Mięsne „Dobrowolscy i Synowie”
WG/24 UR	Zakład Metalowy „STALBIG”
WG/25 UH	Kiosk spożywczo – przemysłowy
WG/26 UH	Kiosk „RUCH”
WG/27 UR	Zakład Cukierniczy
WG/28 UR	Zakład Ślusarski
WG/29 UH	Sklep ogólnospożywczy

Wampierzów	
WA/1 ZN	Zieleń nieurządzona
WA/2 ZN	Zieleń nieurządzona
WA/3 P	Magazyny, składy
WA/4 UO	Szkoła Podstawowa
WA/5 ZN	Zieleń nieurządzona
WA/6 UW	Kaplica
WA/7 A, UK, UH	Dom Strażaka, Dom Ludowy, sklep spożywczy
WA/8 ZN	Zieleń nieurządzona
WA/9 UH	Sklep spożywczy
WA/10 ZN	Zieleń nieurządzona
WA/11 WZ	Ujęcia wody, stacje uzdatniania wody
WA/12 WZ	Ujęcia wody, stacje uzdatniania wody
WA/13 WZ	Ujęcia wody, stacje uzdatniania wody
WA/14 P	Wytwórnia Akumulatorów „AMPER”
Wierzchowiny	
WI/1 US	Boisko sportowe
WI/2 ZN	Zieleń nieurządzona
WI/3 ZN	Zieleń nieurządzona
WI/4 A, UH	Dom Strażaka, sklep spożywczy
WI/5 UH	Sklep spożywczy
WI/6 UH	Kiosk spożywczo - przemysłowy
Wola Wadowska	
WW/1 ZN	Zieleń nieurządzona
WW/2 ZN	Zieleń nieurządzona
WW/3 ZN	Zieleń nieurządzona
WW/4 UH	Sklep ogólnie – spożywczy
WW/5 UO	Szkoła podstawowa
WW/6 UK	
WW/7 A	Dom Strażaka
WW/8 WZ	Stacje uzdatniania wody, ujęcia wody
WW/9 WZ	Stacje uzdatniania wody, ujęcia wody
WW/10 WZ	Stacje uzdatniania wody, ujęcia wody
WW/11 WZ	Ujęcie wody
Zabrze	
ZA/1 UO	Szkoła Podstawowa
ZA/2 UK, UH	Dom Ludowy, sklep spożywczy
ZA/3 UH	Sklep spożywczy

# **DOKUMENTY FORMALNO – PRAWNE (WYCIĄG)**